

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞIYLA MÜCADELEDE KARŞILAŞILAN
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ; TÜRKİYE GÜMRÜKLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

(Problems and Solution Suggestions Encountered at Fighting with Customs Smuggling;
a Study on the Turkey Customs)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlhan ÇOPUR

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Alper Veli ÇAM

GÜMÜŞHANE
Mayıs, 2014

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Alper Veli ÇAM danışmanlığında, **İlhan ÇOPUR** tarafından hazırlanan “**Gümrük Kaçakçılığıyla Mücadele de Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri; Türkiye Gümrükleri Üzerine Bir Araştırma**” başlıklı çalışma, / / tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi (Başkan):

.....

Jüri Üyesi (Danışman) :

.....

Jüri Üyesi :

.....

İmza:

.....

İmza:

.....

İmza:

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.. / .. /

Doç. Dr. Mevlüt ERTEN

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans/Doktora Tezi olarak sunduğum “**Gümrük Kaçakçılığıyla Mücadele de Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri; Türkiye Gümrükleri Üzerine Bir Araştırma**” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐	Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
☐	Tezim sadece Gümüşhane Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
☐	Tezimin iki (2) yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

12/06/2014

İlhan ÇOPUR

ÖNSÖZ

Gümrükler Türkiye'nin vitrinidir. Türkiye'ye ayak basan yabancılar ilk olarak gümrük ve gümrük çalışanları ile karşılaşmaktadırlar. Buralarda görecekları muameleler, gelen turistlerin Türkiye hakkında izlenimlerinin ve edinecekleri fikirlerin kaynağı olacaktır. Gümrüklerin bu önemli fonksiyonu göz önünde tutarak yapılanması büyük önem arz etmektedir. Gümrük idareleri, hızla gelişen ve globalleşen dünya ticaretinin yapıldığı yerler olarak, yasadışı ticaretin engellenmesi, yasal ticaretin ise kolaylaştırılıp, hızlanması yönünde görev üstlenmişlerdir. Bu bağlamda gümrük idarelerinin yasa dışı ticaretin engellenmesi, vergi kayıplarının azaltılması, insan ve çevre sağlığının korunması ve sürekli değişen kaçakçılık yöntemleri ile mücadelede başarılı sonuçlar alabilmesi; kendini sürekli güncel tutması, personelin eğitimi, güçlü bir mevzuat, bilgili ve tecrübeli yöneticiler, geniş istihbarat ağı, modern teknolojik bir altyapıya sahip olmaları ile mümkün olacaktır.

Gümrüklerde yaşanan kaçakçılık sorununun birçok boyutu olmasıyla birlikte, bu çalışmada belli başlı kaçakçılık çeşitlerine, kaçakçıların kullandıkları yöntemlere, önlemlerdeki yetersizlikler, mevzuattaki eksiklikler, gümrük personelin çalışma koşullarının olumsuzlukları, görev ve yetki yönünde yaşadığı sorunlar gözler önüne serilmeye çalışılmıştır.

Gümrüklerde yaşanan sorunların tespiti ve kaçakçılık faaliyetlerinin önlenmesi adına görevli tüm kamu görevlilerine yardımcı olması temennisi ile hazırladığım bu tez çalışmasında, desteğini esirgemeyen mesai arkadaşım Emrah ONBAŞILAR'a ve tez konusunun tespiti ve tezin yazımı aşamasında her türlü konuda yardımcı olan tez danışmanın Yrd. Doç. Dr. Alper Veli ÇAM hocama teşekkür ederim.

Gümüşhane - 2014

İlhan ÇOPUR

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

DIŞ KAPAK	
DIŞ KAPAK PENCERESİ	
İÇ KAPAK	I
TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	II
TEZ E	
TİK VE BİLDİRİM SAYFASI	III
ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER	V+
ÖZET	
ABSTRACT	
TABLolar LİSTESİ	
ŞEKİLLER LİSTESİ	
GRAFİKLER LİSTESİ	
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GÜMRÜK VE GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞI MEVZUATI

1.1. Gümrük ve Tarihçesi	2
1.2. Türkiye’de Gümrük Teşkilatı ve Mevzuatının Oluşma Süreci	3
1.3. Gümrük Mevzuatı ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda Bahsi Geçen Bazı Kavramların Tanımı	10
1.4. Gümrük Kaçakçılığı	17
1.5. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda Belirtilen Kaçakçılık Suçları ve Müeyyideleri	19

1.5.1. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda Yer Alan Suç ve Kabahatlerin Nitelikli Hallerde işlenmesi	23
1.5.2. Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda Belirtilen Etkin Pişmanlık.....	25
1.6. Yolcu Beraberinde Getirilen Kaçak Eşya	25
1.7. Deniz Taşıtlar	25
1.8. Arama ve El Koyma.....	26
1.9. Kaçakçılığı Önleme, İzleme ve Araştırmakla Görevli Olanlar	26

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞI

2.1. Araç Kaçakçılığı.....	27
2.1.1. Araç Kaçakçılığında Başvurulan Başlıca Yöntemler.....	27
2.2. Narkotik-Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı	28
2.2.1. Uyuşturucu Maddelerin Sınıflandırılması.....	30
2.2.1.1. Afyon ve Afyon Ürünleri	30
2.2.1.2. Kenevir ve Ürünler	31
2.2.1.3. Sentetik Uyuşturucular	33
2.2.1.4. Amfetaminler.....	33
2.2.2. Türkiye'de Uyuşturucu Madde Ekim Alanları, Kullanımı ve Kaçakçılığı ...	33
2.2.3. Uyuşturucunun Dünyadaki Ekim Alanları, Başlıca Kaçakçılık Güzergâhları ve Yöntemleri	36
2.2.3.1. Dünyada Uyuşturucu Madde Ekim Alanları	36
2.2.3.2. Uyuşturucu Kaçakçılığının Başlıca Yöntemleri	38
2.2.3.3. Uyuşturucu Kaçakçılığının Başlıca Güzergâhları.....	40
2.3. Alkollü İçki ve Sigara kaçakçılığı.....	41
2.3.1. Alkollü İçki ve Sigara Kaçakçılığının Temel Nedenleri	42

2.4. Döviz- Nakit (Kara Para) Kaçakçılığı.....	49
2.4.1. Nakit Kaçakçılığıyla Mücadelede Uluslararası Örgütler ve Sözleşmeler	54
2.4.2. Türkiye’de Nakit Kontrolleri Mevzuatı, Kaçakçılığına Karşı Alınan Önlemler ve Müeyyideleri	56
2.5. Göçmen Kaçakçılığı.....	59
2.5.1. Göçmen Kaçakçılığında İzlenen Başlıca Rotalar	61
2.5.2. Türkiye’de Göçmen Kaçakçılığı ve Mücadele Adına Yapılanlar	62
2.6. Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı	63
2.6.1. Fabrika Üretimi Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı	65
2.6.2. El Yapımı Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı	67
2.7. Akaryakıt Kaçakçılığı	68
2.7.1. Akaryakıt Kaçakçılığında Başvurulan Yöntemler.....	68
2.7.1.1. Akaryakıtın Karayoluyla Yurda Kaçak Sokulmak Suretiyle Satışı..	69
2.7.1.2. Akaryakıtın Deniz Yoluyla Yurda Kaçak Olarak Sokulması	70
2.7.1.3. Çift Fatura ve Konşimento ile Gümrüğe Eksik Beyan Edilerek Yapılan Akaryakıt Kaçakçılığı.....	71
2.7.1.4. İhraç Amaçlı ve Özel Muafiyet Kapsamında Vergisiz Satışı Yapılan Akaryakıtın Yurtiçine Dağıtım Yoluyla Yapılan Kaçakçılık	71
2.7.1.5. Petrol Türevi Yağların Kimyasal İşlemler Sonucu Akaryakıtta Dönüştürülerek Satışının Yapılması.....	73
2.7.1.6. Oto LPG’si ile Mutfak Tüpü LPG’sinin ÖTV Farkından Yararlanılarak Yapılan Kaçakçılık	74
2.7.2. Akaryakıt Kaçakçılığı İle Mücadele Adına Yapılan Çalışmalar	75
2.8. Tarihi Eser Kaçakçılığı	77
2.8.1. Tarihi Eser Kaçakçılığının Nedenleri	79
2.9. Ticari Eşya (Emtia) Kaçakçılığı.....	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GÜMRÜK TEŞKİLATININ YAPISAL SORUNLARI, GÜMRÜKLERDE KAÇAKÇILIKLA İLGİLİ YAŞANILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.1. Çalışmanın Amacı.....	85
3.2. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi.....	85
3.3. Araştırmada Elde Edilen Bulgular	86
3.3.1. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Kaçak Araç Değerleri	86
3.3.2. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Uyuşturucu Değerleri	87
3.3.3. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Gümrük Kaçağı İçki ve Sigara Değerleri	87
3.3.4. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Nakit-Döviz Değerleri.....	88
3.3.5. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Kaçak Göçmen Sayıları	89
3.3.6. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Kaçak Yakalanan Silah ve Mühimmat Değerleri	90
3.3.7. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Kaçak Akaryakıt Değerleri.....	90
3.3.8. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Tarihi Eser Değerleri.....	91
3.3.9. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Kaçak Ticari Emtia Değerleri	92
3.4. Çözüm ve Öneriler	92
3.4.1. Araç Kaçakçılığı ile Mücadelede Çözüm Önerileri	92
3.4.2. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığıyla Mücadelede Çözüm Önerileri	93
3.4.3. Alkollü İçki ve Sigara Kaçakçılığıyla Mücadelede Çözüm Önerileri	94

3.4.4. Gümrüklerde Nakit Kaçakçılığı ve Mücadelede Çözüm Önerileri	95
3.4.5. Göçmen Kaçakçılığı ile Mücadelede Çözüm Önerileri.....	96
3.4.6. Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı ile Mücadelede Çözüm Önerileri.....	97
3.4.7. Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadelede Çözüm Önerileri.....	98
3.4.8. Tarihi Eser Kaçakçılığı ile Mücadelede Çözüm Önerileri.....	100
3.4.9. Türkiye Gümrüklerinde Yaşanılan Diğer Sorunlar.....	101
3.4.10. Gümrük Mevzuatı Dâhilindeki Eksiklikler ve Çözüm Önerileri.....	108
3.5. Sonuç ve Değerlendirme	109
KAYNAKÇA	111
EKLER	121
ÖZGEÇMİŞ	124

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞIYLA MÜCADELEDE KARŞILAŞILAN
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ; TÜRKİYE GÜMRÜKLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

İLHAN ÇOPUR

2014, XIII+124 sayfa

Gümrük Kaçakçılığı, ekonomisini kayıt altına alarak büyütme isteyen tüm ülkelerin karşı karşıya kaldığı; yoğun ve kararlı bir şekilde mücadele etmeleri gerektiği, büyük bir sorundur. Tüm dünya ülkelerinin ekonomilerine olduğu gibi, Türkiye ekonomisine de ciddi zararlar veren kaçakçılık, toplumsal adaleti zedelemekte, toplumsal huzuru bozmakta ve vatandaşın devlete olan güvenini sarsmaktadır. Kaçakçılık devlete vergisini veren, hukuka ve kanunlara saygılı, erdem ve ahlak sahibi insanların haklarının gasp edildiği bir suç türüdür.

Bu çalışmada, gümrük kaçakçılığı merkezinde gümrüklerde yaşanan kaçakçılık olayları, bu olayların neden ve sonuçlarıyla birlikte, Türkiye gümrüklerinde kaçakçılık suçuyla mücadelede yaşanan sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Emniyet ve Gümrük teşkilatlarının kaçakçılıkla mücadelede gösterdikleri çabalar neticesinde ele geçirdikleri kaçak eşyaları belirten istatistikî kaynaklardan da yararlanılarak hazırlanan tezin birinci bölümünde gümrük, kaçakçılık mevzuatı ve kaçakçılık kanununda belirtilen kaçakçılık fiilleri ve bu fiillere uygulanacak yaptırımların anlatılmış, ikinci bölümde gümrüklerde yaşanan kaçakçılık türlerine ve bu kaçakçılık faaliyetlerinde ele geçirilen eşyaların değer bazında istatistikî bilgilerine yer verilmiş, üçüncü ve son bölümde ise gümrüklerde yaşanan idari, yapısal, altyapı ve sosyal sorunlar başta olmak üzere karşılaşılan sorunlara değinilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Gümrük, Kaçakçılık, Suç, Toplumsal Adalet, Mücadele

ABSTRACT

MASTER THESIS

PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS ENCOUNTERED AT FIGHTING WITH CUSTOMS SMUGGLING; A STUDY ON THE TURKEY CUSTOMS

İLHAN ÇOPUR

2014, XIII+124 page

Countries who want to grow your economy by recording face customs trafficking. These countries have to fight this big problem intensively and decisively. Customs trafficking harms our economy seriously like all countries economy in the world, injures social justice and peace and shake confidence of citizens in the state. Customs trafficking is kind of crime which sieze rights of person who pay tax to state, have morality and respect for law.

In this study, the center of customs trafficking in customs trafficking incidents, with the cause and the consequences of these events, determine the problems and solutions was aimed when fighting against custom trafficking in turkey customs. In this context, Police and Customs seized smuggled goods as a result of their efforts in fighting trafficking organizations stating that the first part of the thesis by making use of statistical sources and smuggling of customs legislation and acts of smuggling contraband specified in the law, and what are the sanctions described in these acts, the second chapter, the types of smuggling in customs in terms of value of goods seized in smuggling activities and give statistical information given in the third and final section, the customs, administrative, structural, infrastructural and social problems, especially problems encountered are discussed.

Key Words: Customs, Smuggling, Crime, Social Justice, Struggle.

TABLO, ŐEKİL GRAFİKLER LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
Grafik 3.1.	Türkiye Gümrüklerinde Yakalanan Kaçak Araçların Yıllık Değerleri	86
Grafik 3.2.	Türkiye Gümrüklerinde Yakalanan Uyuşturucu Maddelerin Yıllık Değerleri	87
Grafik 3.3.	Türkiye Gümrüklerinde Yakalanan Kaçak Alkollü içki ve Sigaraların Yıllık Değerleri	88
Grafik 3.4.	Türkiye Gümrüklerinde Yakalanan Nakit (Döviz) Yıllık Değerleri....	89
Grafik 3.5.	Türkiye Gümrüklerinde Kaçak Yakalanan Kaçak Göçmenlerin Yıllık Sayıları	89
Grafik 3.6.	Türkiye Gümrüklerinde Kaçak Yakalanan Silah ve Mühimmatın Yıllık Değerleri	90
Grafik 3.7.	Türkiye Gümrüklerinde Yakalanan Kaçak Akaryakıtın Yıllık Değerleri	91
Grafik 3.8.	Türkiye Gümrüklerinde Kaçak Yakalanan Tarihi Eserlerin Yıllık Değerleri	91
Grafik 3.9.	Türkiye Gümrüklerinde Kaçak Yakalanan Ticari Eşyaların Yıllık Değerleri	92
Tablo Ek 1.	Türkiye Gümrüklerinde Son Yıllarda Yakalanan Kaçak Eşya Değerleri	121

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
AB: Avrupa Birliği	7
ABD: Amerika Birleşik Devletleri	32
BM: Birleşmiş Milletler	38
DTM: Dış Ticaret Müsteşarlığı	35
EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü	46
DGÖ: Dünya Gümrük Örgütü	17
DTÖ: Dünya Ticaret Örgütü	17
EPDK: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu.....	73
GATT: Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Antlaşması	11
IOM: Uluslar arası Göç Örgütü	59
KDV: Katma Değer Vergisi	27
LPG: Sıvılaştırılmış Petrol Gazı	69
MASAK: Mali Suçları Araştırma Kurumu	58
TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi.....	8
TCK: Türk Ceza Kanunu	9
TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu	16
OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü	54
ÖTV: Özel Tüketim Vergisi	27
TAPDK: Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu	42
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu	41
UNODC: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi	34

GİRİŞ

Gümrüklerin ve gümrük kaçakçılığının ortaya çıkışı, ülkeler arası ticaretin başlaması ve giderek yaygınlaşmasıyla, ticari eşyaların ithallerine ülke içerisindeki üreticileri korumak ve gelir sağlamak amaçlarıyla vergiler konması, bazı ürünlere de kıtlık yaşanmasını önlemek amacıyla ihraç yasaklarının getirmesiyle görülmeye başlanmıştır. Vergileri, yasak ve kotaları aşmak isteyen kişiler ülkeye kaçak yollardan mal sokmak veya ülkeden kaçırmak istemişler, bu faaliyetleri gümrük kaçakçılığı kavramının kullanılmasına ve yerleşmesine yol açmıştır.

Türkiye, kaçakçılık faaliyetlerini önlemek adına Cumhuriyetin ilk yıllarından beri büyük mücadele vermiş, önemli düzenlemeler yapmıştır. Bu kapsamda günümüze kadar değişen ihtiyaç ve dönem dönem değişiklik arz eden kaçakçılık faaliyetlerine karşı, beş adet kaçakçılık kanunu kabul edilmiştir. İlk olarak 1927 yılında 1126 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nu kabul eden Türkiye, 1929 yılında 1510 sayılı, 1932'de 1918, 2003'de 4926 ve son olarak da 2007 yılında halen uygulanan 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nu kabul etmiş, bu kaçakçılık kanunları gümrüklerde kaçakçılığı önlemek adına verilen amansız mücadelenin temel dayanakları olmuşlardır.

Türkiye, özellikle 1980 öncesi kapalı ekonomi dönemlerinde çokça başvurulan gümrük kaçakçılığı son yıllarda ülke ekonomisinin gelişmesi ve her türlü ticari eşyanın artık Türkiye'de üretildiği, temininin kolaylaşması gibi nedenlerle azalma eğilimi gösterse de halen özellikle akaryakıt, sigara ve içki, çay gibi vergi yükünün yüksek olduğu mal çeşitlerinde halen devam etmektedir. Türkiye'nin çok uzun ve yer yer dağlık olan sınırları nedeniyle zorlu bir çalışma ve büyük gayret isteyen gümrük kaçakçılığı ile mücadele, kaçakçıların başvurduğu teknolojik yöntemler nedeniyle de bir hayli profesyonellik de gerektirmektedir.

Gümrük Kaçakçılığının tüm yönleriyle incelendiği çalışmamızda, büyük vergi kaybına neden olan kaçakçılığın nasıl yapıldığı, hangi eşyalarda yoğunlaştığı, sebepleriyle birlikte ele alınarak, gümrük kaçakçılığı ile mücadele ve kaçakçılığın önlenmesi, azaltılması adına ne gibi çalışmaların yapılması gerektiği yönünde de çözüm önerileri getirilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde gümrük kaçakçılığı mevzuatının mevcut durumu ve eksiklikleri, ikinci bölümde Türkiye'de gümrük kaçakçılığının günümüzdeki yansıması incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise gümrük teşkilatının yapısal sorunlarına değinilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜMRÜK VE GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞI MEVZUATI

1.1. Gümrük ve Tarihçesi

İngilizce'si “customs” olan gümrük kelimesinin kaynağının, Latince ticaret manasına gelen “Commercium” kelimesi olduğu bilinmektedir. Gümrük vergisinin ticaret eşyasından alınan bir vergi olduğu gözönüne alındığında, kelimeler arasındaki bu etkileşimin normal olduğu ve manaya uygunluğu ortaya çıkmaktadır. Fransızlar “Douane” olarak kullandıkları gümrük terimini, İtalyanca “Dogana” kelimesinden alarak dillerine katmışlardır. “Dogana” kelimesinin ise Venedik ve Cenova Cumhuriyeti'nin birinci Hâkimi'nin unvanı olan “Doge” adına, hazineye gelir temin etmek için, Venedik'te uygulamaya konulan verginin ismi olduğu bilinmektedir. Venedikliler ortaçağda ticarete büyük gelişme kaydedip, söz sahibi oldukları zaman bu vergileri koymuşlar ve zamanla “Gümrük” kelimesi hem idarenin hem de verginin ismi olarak kullanılmaya başlanmıştır¹.

Gümrük ve gümrük vergisi, tarihte insanların topluluklar oluşturması, şehir devletleri, krallıklar ve nihayetinde imparatorlukların oluşum süreçlerinde sürekli var olan bir sistem ve kavramdır. Gümrük, ilk tarihi devirlerden beri devletlerin egemenlik alanlarının bir ifade biçimi ve hazinelerinin önemli bir gelir kaynağı olmuştur. Ülkeler arası ticarete, ticari eşyanın kıymeti üzerinden; ülkenin güvenliği, ekonomisi, halkın sağlığı, hükümlerlik hakları ve gelir elde etmek amaçlarıyla alınan mali yükümlülükler anlamına gelen gümrük terimi, gümrük hukuku açısından ise, eşyanın gümrük kontrolünün yapıldığı ve vergilerin tahsil edildiği idare gümrük idaresinin görev binası, eşya ve taşıtların yurda girişi ve çıkışı esnasında gümrük

¹Ahmet Kalender, “Gümrük Kaçakçılığı ile Mücadelede Yaşanan Sorunlar İstanbul Örneği 2007-2008”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 13.

idarelerince tahsil edilen vergi veya tüm bu işlemleri hükümlere bağlayan ve onların fiili yönlerini belli eden mevzuat ve uygulamaların bütünü olarak da kullanılmaktadır².

1.2. Türkiye’de Gümrük Teşkilatı ve Mevzuatının Oluşma Süreci

Tarihsel süreç içerisinde, toplumların ve devletlerin kendi sınırları içerisinde başlayan ticari faaliyetler zamanla devletlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin gelişmesiyle kendi aralarında yapılı hale geldi ve doğal olarak devletler bu ticari ilişkilerden pay alma, yani vergi geliri toplama yoluna gitmişlerdir. Devletlerin bu düşüncesi gümrük yapılanmasının oluşmasına ve gelişerek kurumsallaşmasına yol açmıştır. Türk gümrük teşkilatının oluşumu da aynı sebeplerin ve gelişmelerin neticesinde oluşmuştur. Osmanlı İmparatorluğu’ndan önce kurulan Türk devletlerinden her biri bulunduğu coğrafya nedeniyle, kendine özgü gümrük teşkilatları oluşturmuş, ticaret yolları güzergâhlarına gümrük birimlerini yerleştirerek, vergi tahsil etmişlerdir³.

Osmanlı İmparatorluğu’nda gümrük teşkilatına baktığımızda, gümrükler Tanzimat’a kadar devletin “idari ve mali teşkilatı” içinde örgütlendiğini, gümrüklerle Divan-ı Hümayun ve kadıların da ilgilendiği ve çeşitli görevleri yerine getirdiklerini görmekteyiz. Tanzimat’la birlikte gümrük teşkilatı da şekillenmeye başlamış, daha önce Maliye Teşkilatı içinde bir kurum olarak örgütlenen gümrük Tanzimat’la birlikte maliye teşkilatından ayrılarak doğrudan Sadrazamlığa bağlanmış ve “Rüsumat Emaneti” adını almıştır. Ayrıca Gümrük Muhafaza Teşkilatı ve Gümrük müdürlükleri tesis edilerek gümrüğün taşra teşkilatı oluşturulmuştur. Yine Gümrük Müfettişliği biriminin kurulması da Tanzimat döneminde atılan adımlardandır. İkinci Meşrutiyet döneminde ise “Rüsumat Emaneti” kaldırılarak gümrükler tekrar maliye teşkilatına bağlanmış ve Maliye Nazırlığı bünyesinde bir genel müdürlük şeklinde teşkilatlandırılmıştır⁴. Bu dönemde dünyadaki gelişmeler ışığında gümrükler ve gümrük mevzuatı dönemin koşullarına göre modernize edilmiştir. İlk olarak beyanname sistemi 1909 yılında uygulanmaya başlanmış, 1911 tarihinden itibaren ilk defa yurtdışına görevliler

² Cahit Erbay, **Gümrük Mevzuatı**, Maliye Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1987, s. 2.

³ Basri Yaşar, “**Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinin Türk Gümrük Teşkilatı Üzerindeki Etkileri**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2012, s. 165.

⁴ Duran Atan, “**Türk Gümrük Tarihi**”, Cilt 2, 1. Baskı, Ankara: Gümrük Müfettişleri Derneği Yayınları, Ata Ofset Tanıtım ve Matbaacılık, 2007, s. 2-286.

gönderilerek yeni bir gümrük tarifesi çalışmaları yapılmıştır. 1916 yılında da hazırlanan bu gelişmiş, spesifik ve sistematik tarife sistemi uygulanmaya başlanmıştır⁵.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, ikinci Meşrutiyet Dönemi'nde gümrüklerde yapılan düzenlemeler aynen uygulanmış, mevzuat ve teşkilat çerçevesinde önemli bir değişiklik yapılmamıştır. Bunun birçok sebebi olmakla birlikte, ilk olarak bu yıllarda hayati öneme sahip birçok mesele ile zaten yeterince uğraşılmakta idi. Fakat en önemli sebebi Lozan antlaşmasının gümrük tarifelerinde kısıtlama getiren maddeleriydi. Lozan anlaşmasıyla Avrupalı devletler kendi mallarını beş yıl daha Türkiye'ye gümrük vergisi ödemedi ihraç edebilmek için özel maddeler koymuşlardı. Cumhuriyeti kuran irade, bağımsızlığın ekonomik bağımsızlıktan geçtiğini, bunun da gümrükleri sıkı bir şekilde tutmakla gerçekleşeceğini çok iyi biliyordu⁶. Atatürk'ün şu sözü; "Bir devlet ki kendi vatandaşlarına koyduğu bir vergiyi yabancılar koyamaz; gümrük işlerini, vergilerini ülkenin ve milletin ihtiyaçlarına göre düzenlemekten alıkonulmuştur ve bir devlet ki yabancılar üzerinde yargı hakkını uygulamaktan yoksundur; böyle bir devlete elbette bağımsız denilemez⁷", kurucu iradenin gümrük alanındaki görüşünü ortaya koyması açısından önemlidir.

Lozan Antlaşması'nın gümrük tarifeleriyle ilgili maddeleri hükümetin elini kolunu bağlıyordu. Lozan antlaşmasının gümrük vergilerini kısıtlayan madde hükümlerinin 1928 yılında sona ermesiyle birlikte, devlet rahat bir nefes almış ve gümrük alanında düzenleme yapmanın yolu açılmıştır. Genç Cumhuriyet, Gümrük alanında ilk yasal düzenlemesini, 10 Aralık 1927 tarihinde, 1126 sayılı Kaçakçılığın Men'i ve Takibi Hakkında Kanun'un kabulüyle yapmış olsa da, asıl önemli sayılacak mevzuat düzenlemesinin, 1 Haziran 1929 tarihinde 1499 sayılı "Gümrük Tarifesi Kanununun" kabul edilmesini sayabiliriz. 1 Ekim 1929 tarihinde uygulanmaya konulan bu ilk tarife kanunuyla, bugünkü Gümrük Teşkilatının ilk temelleri atılmış oldu. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu ilk tarife kanununun özelliği bağımsız, tek dereceli, mali ve koruyucu tedbirleri bir arada içeren, gümrük vergilerinin artırıldığı, ülke ekonomisini koruyucu tedbirlerle donatılmış bir kanun olmasıydı. Bu kanunla birlikte aynı dönemde kaçakçılık kanunu da değiştirilerek yeni gümrük tarife kanunu ile uyumlu hale

⁵ Gümrük Müsteşarlığı Yayınları, **Gümrükten Yansımalar**, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 2004, s. 29.

⁶ Haldun Yağan, "5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu", **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 53, 2007, s. 21-26.

⁷ Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, **Atatürk'ün Söylev Ve Demeçleri cilt 2**, 2. Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1961, s. 104.

getirilmiş ve 15 Haziran 1929 tarihinde 1126 sayılı Kaçakçılığın Men'i ve Takibi Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılarak 1510 sayılı Kaçakçılığın Men'i ve Takibi Hakkında Kanun kabul edilmiştir⁸. Ülke ekonomisini koruyan, yurtdışından getirilen mallardan yüksek vergilerin alındığı bu tarife kanunu uygulanmaya başlayınca güney ve güneydoğu sınırlarımızda kaçakçılık faaliyetleri başlamıştır. Türkiye bu kaçakçılık faaliyetlerini önleyebilmek için birtakım tedbirler alma yoluna gitmiştir. Bu tedbirler kapsamında, 27 Temmuz 1931 tarihinde 1841 sayılı kanunla yarı askeri nitelik taşıyan Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı kurulmuştur. Bu Kumandanlığın en önemli görevi sınırlarda kaçakçılığın önlenmesidir. İkinci düzenleme ise o güne kadar Maliye Nezaretine bağlı olan gümrük teşkilatının, kaçakçılıkla etkili bir şekilde mücadele edebilmek, uluslararası ticaretin kolaylaştırılması, vergilerin tahsili, dış ticaret kayıtlarının tutulması konularında daha iyi hizmet verebilmesi amacıyla, Maliye Bakanlığı'ndan ayrılarak 29 Aralık 1931 tarihinde 1909 sayılı kanunla müstakil bir hizmet bakanlığına dönüştürülmüş, Gümrük ve Tekel Bakanlığı (İnhisarlar Vekâleti) ismiyle teşkilatlandırılmıştır. Kaçakçılıkla mücadele de bu bakanlığın sorumluluk alanına verilmiştir. Bu yıllarda kaçakçılık yapanlar ülkeyi işgal eden düşmanlar ile aynı görülmekte, cezaları da o denli yüksek tutulmaktaydı⁹.

1929 yılından itibaren uygulanan sıkı gümrük politikalarının ve aynı yılda patlak veren ekonomik buhranın etkisiyle kaçakçılık faaliyetleri giderek artmış, 1510 sayılı Kaçakçılığın Men'i ve Takibi Hakkında Kanun kaçakçılığı önlemede yetersiz kalmıştır. Bu sebeple 7 Ocak 1932 tarihinde çıkarılan 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile daha sıkı müeyyideler yürürlüğe girmiştir. Bu dönemde kaçakçılık davalarına tutuklu olarak devam edilmekte, cezalar tecil edilmeyip, sürgün cezaları dahi verilebilmekteydi. 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'da yer verilen suçlar, bu suçlara uygulanacak cezalar ve tedbirler, benzer yaptırımlar ve tedbirler içeren özel düzenlemelerle karşılaştırıldığında, özel kanunlar içerisinde en kapsamlı içeriğe sahip kanun olma niteliğini taşımaktadır. Bu kanunda yer verilen özel düzenlemeler ile devletin ekonomik kaybını önlemekle birlikte, bu kayıpları tanzim ettirme özelliğini de aşarak çoğu zaman kaçakçılık faillerini ağır yolla cezalandırılmaya gidilmiş, teşebbüs, iştirak, içtima gibi konular farklı düzenlenerek güç anlaşılır,

⁸ Emin Baykal, "Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun Geçmişten Günümüze Gelişimi", **SYK Gümrük Müşavirliği SYKONSEPT Dergisi**, 44, Mart-Nisan 2012, s. 12.

⁹ Yağan, "5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, ...", s. 21-26.

karmaşık bir hale getirilmiş, ayrıca faillere karşı cezai sorumluluk aşırı şekilde genişletilmiştir¹⁰. 09.10.1935 tarihinde ise 2825 sayılı Gümrük ve İnhisar Vekâleti'nin Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun kabul edilerek, bakanlığın merkez ve taşra teşkilatı ile bu teşkilatın görevleri belirlenmiştir. Bakanlık Merkez Teşkilatı hizmet birimleri itibariyle, Müsteşarlık, Hususi Kalem Müdürlüğü, İnhisarlar Umum Müdürlüğü, Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı, Teftiş Heyeti, Hukuk Müşavirliği, Gümrükler Umum Müdürlüğü, Muhasebe Müdürlüğü, Zat ve Sicil İşlemleri Müdürlüğü, Levazım Müdürlüğü şeklinde, Taşra teşkilatı ise Başmüdürlük, Müdürlük, Baş memurluk, Amirlik ve Memurluk şeklinde örgütlenerek düzenlenerek kurumsal yapı oluşturulmuştur¹¹.

Gümrük ve İnhisar Vekâleti'nin çalışmalarını düzenlemek, gümrüklerde uyulacak esas ve ilkeleri belirlemek için Tarife kanunlarından ayrı olarak yayınlanan Cumhuriyet döneminin ilk Gümrük Kanunu, 2 Mayıs 1949 tarihinde, 5383 sayılı yasa ile kabul edilmiştir¹². 14 Mayıs 1964 tarihinde 474 sayılı "Gümrük Giriş Tarife Cetveli" Hakkında Kanunun kabul edilmesiyle günümüze kadar uygulanmakta olan advalorem vergi sistemini esas alan tarife kanunu gümrük mevzuatına girmiştir. 1970'li yıllarda değişen ve gelişen ekonomik düzene ayak uydurmak üzere Cumhuriyet tarihinin ikinci gümrük kanunu olan 1615 sayılı Gümrük Kanunu, 12 Temmuz 1972 tarihinde kabul edilerek, 5383 Sayılı Gümrük Kanunun yerini almış, 1 Şubat 1973 tarihinde yürürlüğe girerek uygulanmaya başlanmıştır¹³.

Gümrük ve Tekel Bakanlığı 1983 senesinde 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kaldırılarak, yerine Maliye ve Gümrük Bakanlığı kuruldu. Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nın merkez ve taşra örgütü de yeni kurulan bu Bakanlığın bünyesi içinde aynen yer aldı. Tarihi gelişimi içinde, 1983 yılında bir anlamda geriye dönülerek tekrar Maliye Bakanlığı'na bağlanmış olan Gümrük Teşkilatı'nın bu yapısı 1993 senesine kadar sürdü. 2 Temmuz 1993 tarihinde 485 sayılı "Gümrük Müsteşarlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile Gümrük Teşkilatı, tekrar Maliye Bakanlığı'ndan ayrılarak Başbakanlığa bağlı bir Müsteşarlık olarak

¹⁰ Birsan Karakaş, **Türk Hukukunda Gümrük Kaçakçılığı Suçları**, 1. Baskı, Ankara: Turhan Kitapevi, 2004, s.1.

¹¹ Yaşar, a.g.e., s. 168

¹² "Gümrük Teşkilatı Bakanlığına Kavuştu", **Gümrük Muayene Memurları Derneği Divan Dergisi**, 19, Eylül 2011, s. 18-21.

¹³ Yaşar, a.g.e. , s. 170.

organize edildi. Son olarak da 8 Haziran 2011 tarihinde yayınlanan Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Gümrük Teşkilatı tekrar icracı bir bakanlık teşkilatına dönüşmüş oldu¹⁴. Gümrük ve Ticaret Bakanlığının taşra teşkilatı 16 Bölge Müdürlüğünden oluşmakta olup bunlar; Doğu Karadeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Trabzon), Orta Karadeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Samsun), Doğu Anadolu Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Van), GAP Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Gaziantep), Fırat Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Malatya), İpekyolu Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Diyarbakır), Doğu Akdeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Hatay), Orta Akdeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Mersin), Batı Akdeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Antalya), Orta Anadolu Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Ankara), Doğu Marmara Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (İzmit), Uludağ Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Bursa), Ege Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (İzmir), İstanbul Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü, Trakya Gümrük ve Bölge Müdürlüğü (Edirne), Batı Marmara Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü (Tekirdağ).

Cumhuriyet tarihinde Gümrük alanında yaşanan en önemli gelişmelerden biri de Avrupa Topluluğu 36. ortaklık konseyinin 06 Mart 1995 tarihli kararıyla, 01 Ocak 1996 tarihinden geçerli olmak üzere Türkiye'nin Avrupa Topluluğu ile Gümrük Birliği'ne girmesidir. Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan Ankara anlaşmasıyla başlayan, 23 Kasım 1970 tarihinde imzalanan ve 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe giren katma protokolle devam eden zaman zaman ise kesintiye uğrayan bir sürecin neticesi olarak Türkiye, Gümrük Birliğine 1996 yılında resmen girmiştir. Gümrük Birliği ile Türkiye, AB (Avrupa Birliği) ile yapmış olduğu sanayi ve işlenmiş tarım ürünleri ticaretinde birlikten ithal edilecek mallar için sıfır gümrük vergisi muafiyeti uygulamaya başlamıştır. Böylece Türkiye, Avrupa ile amansız ve çetin bir rekabetin içinde kendini bulmuştur¹⁵.

Türkiye'nin Avrupa Topluluğu ile Gümrük Birliğine girmesiyle gümrük birliğinin gerekleri ve dünyada değişen ekonomik koşullar karşısında çok yetersiz kalan 1615 sayılı gümrük kanunu değiştirilerek, yerine uluslararası ticaretle uyum sağlayan, Türk sanayicisinin rekabet gücünü artıran, eşyanın ekonomiye hızlı bir şekilde

¹⁴ "Gümrük Teşkilatı Bakanlığına Kavuştu", Gümrük Muayene... , s. 21.

¹⁵ İdris Özkul, "Gümrük Birliğinin Türk Dış Ticaretine Etkileri", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla 2004, s. 40-41.

kazandırılmasını sağlayarak zaman kayıpları ve gereksiz harcamaların önüne geçen, dış ticaret işlem maliyetlerini düşürülmesi ve özellikle ihracata dayalı sanayi için girdi niteliğindeki malların ekonomiyeye zamanında kazandırılması açısından teknik ve çağdaş nitelikli hükümler ihtiva eden, daha seçici ve daha etkili gümrük denetimi sağlayan, gümrük işlemlerinin bilgisayar ortamında yapılmasını hedef alan, gümrük formalitelerinin asgariye indirildiği basit ve kolay anlaşılır bir kanun olma özelliğini taşıyan, günümüzde de halen yürürlükte olan, “4458 sayılı Gümrük Kanunu”, 27 Ekim 1999 tarihinde kabul edilerek 05 Şubat 2000’de yürürlüğe girmiştir¹⁶.

Gümrük mevzuatı açısından önemli bir değişiklikte 19 Temmuz 2003 tarihinde 1918 sayılı Kaçakçılık Men ve Takibine Dair Kanunun yürürlükten kaldırılarak yerine “4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu”nun kabul edilmesidir. 71 sene yürürlükte kalan “1918 sayılı Kaçakçılık Kanunu”, 32 sefer değişiklik yapılmasına rağmen Cumhuriyet tarihinin en uzun sürede yürürlükte kalan kaçakçılık kanunu olma özelliğini de taşımaktadır¹⁷.

Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü tarafından TBMM’ye (Türkiye Büyük Millet Meclisi) sunulan 1918 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun kaldırılış gerekçesinde “Zaman içinde suç tanımında önemli değişiklikler olmuştur. Şöyle ki: 1932 yılında önem arz eden aşırı korumacılık, tekellilik 2000’li yıllarda yerini serbest piyasa ekonomisi koşullarına terk etmiştir. Süreç içerisinde bazı mallardaki (ispirto, tuz gibi) tekel kaldırılmış, dolayısıyla tekel suçları esas alınarak hazırlanmış olan 1918 sayılı Kaçakçılık Men ve Takibine Dair Kanun bu yönüyle uygulanmaz olduğu”... , belirtilmiştir¹⁸.

1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun’un yürürlükten kaldırılmasıyla kabul edilen 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, benimsemiş olduğu ekonomik suça ekonomik ceza ilkesi gereği, istisnai durumlar dışında sadece para cezası hükümleri getirmiş, hapis cezası çok özel durumlar haricinde ortadan kaldırmıştır. 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu birçok yönden 1918 sayılı Kanuna göre olumlu karşılanmakla birlikte, teşebbüs hükümlerindeki karmaşa, suçun işlenmesine yardımcı olan sanıklar hakkında yeterli hükümlerden yoksun olması, bazı

¹⁶ Kalender, a.g.e. , s. 13.

¹⁷ Kalender a.g.e. , s. 18.

¹⁸ Muhammed Tokgöz, “4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılık Suçları”,Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2005,s. 1

fiillerin cezasız kalması ve cezaların yetersizliği gibi eksik yönleri, zamanla eleştirilerin hedefi haline gelmiştir¹⁹.

AB'ye uyum çalışmaları kapsamında yapılan kanun değişiklikleri dâhilinde Ceza kanunu değiştirilmiş, 5237 sayılı yeni TCK (Türk Ceza Kanunu) ve ceza kanununa bağlı olarak da 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu 01 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş, 5237 sayılı TCK'nın 5'inci maddesinde bu kanunun genel hükümlerinin özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanacağı düzenlenmiştir. Diğer taraftan 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 01 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş bu kanunun 3'üncü maddesinde de bu kanun genel hükümlerinin diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Değişin TCK ve Kabahatler Kanununa uyum sağlaması açısından kaçakçılık kanununda değişiklik yapılması zorunlu hale gelmiş, böylece 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun yerini halen yürürlükte olan 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu almıştır. 21 Mart 2007 tarihinde kabul edilen mevcut kaçakçılık kanununun 31 Mart 2007 tarihindeki 26479 sayılı resmi gazetede yayınlanan genel gerekçesinde; "5237 sayılı TCK'nın 5'inci maddesi ile 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3'üncü maddesi gereğince, 4926 sayılı kanunun suç ve kabahatlere ilişkin genel düzenlemelerin 5237 sayılı TCK ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununa uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Bu uyum çalışmaları sırasında 4926 sayılı Kanunun uygulamada tereddüt yaratan hükümleri de gözden geçirilmiş ve madde metinleri sadeleştirilmiş ve 5237 ve 5326 sayılı Kanunlarda düzenlenmiş bulunan genel hükümler 4926 sayılı Kanun metninden çıkarılmıştır. Öngörülen bu düzenlemeler, 4926 sayılı Kanunun madde düzeni ve sıralamasında büyük değişiklikler gerektiği için 4926 sayılı Kanunun tamamını yürürlükten kaldıran bu tasarı hazırlanmış"... , denilerek 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na neden ihtiyaç duyulduğu ortaya koyulmuştur²⁰.

Günümüzde yürürlükte olan, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu beş bölümden oluşmakta olup, ilk bölümde kanunun amacı ve tanımlara yer verilmiş, kanunun amacının kaçakçılık fiilleri ve yaptırımları ile kaçakçılığı önleme, izleme, araştırma usul ve esasları belirlemek olduğu açıklanmıştır. On sekiz fıkradan oluşan

¹⁹ Selçuk Bütün, "5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmit 2008, s. 3.

²⁰ Kaçakçılıkla Mücadele Kanun Tasarısının Genel Gerekçesi, **T.C. Resmi Gazete**, 5607, 21.03.2007.

ikinci bölümünde ise kaçakçılık fiillerini suç ve kabahat şeklinde ikiye ayırarak, bu fiillerin faillerine uygulanacak yaptırımlara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde usul hükümler başlığı altında, arama ve elkoyma, yasak eşyanın geri gönderilmesi, müsadere, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve tasfiye konularına değinilmiş, dördüncü ve beşinci bölümlerde ise sırasıyla çeşitli hükümler ve son hükümler başlığı altında birtakım açıklamalarda bulunulmuştur.

1.3. Gümrük Mevzuatı ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda Bahsi Geçen Bazı Kavramların Tanımı

Gümrüklerin temel yapısının ve Gümrük Kaçakçılığı Mevzuatı ihlallerinden doğan kaçakçılık suçlarının daha iyi anlaşılabilmesine yardımcı olması açısından aşağıdaki kavramların bilinmesi önem arz etmektedir. Bu sebeple Gümrük ve Kaçakçılık Mevzuatında yer alan başlıca önemli kavramlar aşağıda sıralanmıştır.

Gümrük İşlemi: Gümrük işlemi, gümrük idarelerince gümrük mevzuatı ve ilgili diğer mevzuat gereğince yapılan işlemleri ifade etmektedir. Türkiye'den yabancı bir ülkeye gidecek veya yabancı bir ülkeden Türkiye'ye gelecek olan eşyanın yükümlüsü tarafından gümrük idaresine yapılan beyanı ve bu beyanın gümrük idaresi tarafından kontrolü işlemlerinin her biri gümrük işlemidir²¹. Örneğin eşyanın muayene edilmesi veya tahlile gönderilmesi,

Gümrük Vergileri : Kaçakçılık kanunundaki tanımına göre gümrük vergileri, gümrük idaresi veya başka idarelerce, eşyanın ithali veya ihracına bağlı olarak uygulanan vergiler ile diğer mali yükümlülükler şeklinde ifade edilmiştir. Burada üzerinde durulması gereken önemli husus gümrük vergileri tabirinden sadece gümrük vergisi değil başka idarelerce konulan mali yükümlülükler dâhil, diğer tüm vergileri kapsamaktadır. Hangi kurum ve mercii tarafından tahsil edildiğine bakılmaksızın ithalat veya ihracat sırasında alınan gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, anti dumping vergisi, telafi edici vergi, damga vergisi, kaynak kullanımı destekleme fonu, tarım payı fonu, destekleme fiyat istikrarı fonu, çevre katkı payı, Türkiye Radyo

²¹ Salih Kocalar ve diğerleri, **Açıklamalı 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, 1. Baskı, Ankara: Kartal Yayınevi, 2007, s.37.

üzerine ithalatçı ülkeye gelene kadarki tüm masraflarının eklenmesi ile oluşan kıymettir²⁶.

Gümrük Beyanı: Mevzuatta belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde, eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması yönünde yapılacak taleplerdir.

Gümrük Yükümlülüğü: Yükümlünün gümrük vergilerini ödemesi zorunluluğunu ifade etmektedir.

Gümrüklü Saha: Gümrük idaresinin denetim, kontrol, yetki ve sorumluluğunda bulunan fiziki olarak etrafından ayrılmış veya öyle sayılan yerler.

Gümrük Kontrolü: 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda Gümrük kontrolü; "Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımını ve serbest dolaşımında bulunmayan eşyanın durumunu düzenleyen gümrük mevzuatı ve diğer mevzuatın doğru uygulanmasını sağlamak için gümrük idareleri tarafından yürütülen; eşyanın muayenesi, beyanname verileri ile elektronik veya yazılı belgelerin varlığının ve gerçekliğinin doğrulanması, işletmelerin hesap ve diğer kayıtlarının incelenmesi, taşıma araçlarının kontrolü, bagajların ve kişilerin yanlarında ya da üstlerinde taşıdıkları diğer eşyanın kontrolü ile resmi araştırmalar ve diğer benzeri uygulamalardır"²⁷.

Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi: Türkiye Cumhuriyetinin, karasularını, iç suları ve hava sahasını da kapsayan Türkiye Cumhuriyeti topraklarına verilen isimdir.

Eşya: 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda sık sık geçen eşya ifadesi, 4458 sayılı Gümrük Kanununda eşyanın tanımı her türlü madde ürün ve değer şeklinde yapılmıştır²⁸.

Kişi: 4458 sayılı Gümrük Kanununda yapılan tanımına göre kişi; Gerçek ve tüzel kişiler ile hukuken tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat uyarınca hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan kişiler ortaklığını ifade etmektedir²⁹.

Ticaret Politikası Önlemleri: Gözetim ve korunma önlemleri, miktar kısıtlamaları ve ithalat veya ihracat yasaklamaları gibi eşyanın ithal ve ihracı ile ilgili hükümlerle belirlenmiş tarife dışı önlemleri ifade eder.

²⁶ Ceyhan ve Atay, a.g.e. , s. 11.

²⁷ Osman Erdoğan ve Orhan Evintan, **Gümrük Mevzuatı**, İstanbul: Gümrük Muayene Memurları Derneği Yayın no:12, Küçük Mucizeler Yayıncılık, 2009, s.12-13.

²⁸ Gümrük Kanunu, **T.C. Resmi Gazete**, 1999, 4458, 04 Kasım 1999.

²⁹ Erdoğan ve Evintan, a.g. e., s. 11.

Gümrük Rejimi: Gümrüğe gelen bir eşya için yükümlülerin durumlarına göre uymak zorunda oldukları işlemleri ifade eden işlemlere verilen genel bir kavram olup sekiz tane gümrük rejimi vardır.

- Serbest dolaşım rejimi
- Transit rejimi
- Gümrük antrepo rejimi
- Dâhilde işleme rejimi
- Gümrük kontrolü altında işleme rejimi
- Geçici ithalat rejimi
- Hariçte işleme rejimi
- İhracat rejimi

Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi: Eşyanın kanunen ödenmesi gereken vergilerinin ödenerek ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutularak Türkiye Gümrük Bölgesine girmesidir.

Transit rejimi: İthalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmamış serbest dolaşıma girmemiş eşya ile ihracatla ilgili gümrük işlemleri tamamlanmış eşyanın, gümrük gözetimi altında Türkiye Gümrük Bölgesi içindeki bir noktadan diğerine taşınması sırasında tabi olduğu gümrük rejimidir. Transit rejimi bir eşyanın, varış ülkesine veya varış gümrük idaresine varıncaya kadar geçmiş olduğu ülkelerden, ödenmesi gereken vergilerin ödenmeden ve yerine getirilmesi gereken diğer yasal prosedürler uygulanmadan geçiş yapmasını sağlayan uluslararası bir gümrük kolaylığıdır³⁰.

Antrepo Rejimi: İthalat vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmamış ve serbest dolaşıma girmemiş eşyanın, serbest dolaşımda bulunup da ihracat kapsamında değerlendirilecek eşyanın gümrük antrepolarına konulması hususuna ilişkin hükümleri belirler. Gümrük anrepoları özel ve genel antrepo olmak üzere iki çeşittir.

Dâhilde İşleme Rejimi: Türkiye’de üretilip ihraç edilecek bir malın üretiminde kullanılacak ürünün ithal edilerek, ihraç ürünlerinin üretiminde kullanılması ve kullanılmasından sonra Türkiye Gümrük Bölgesi’nden yeniden ihraç edilmesi amacıyla, gümrük vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın ve vergileri

³⁰ Özden Cesur, “Ortak Transit ve NCTS”, **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**, 16, Ocak 2008, s. 24.

teminata bağlanmak suretiyle serbest dolaşıma girmesine, “Dâhilde İşleme Rejimi” denir. Firmalar, ihraç etmeyi düşündükleri malların üretiminde kullanacakları hammadde, yarı mamul veya ara malları Dâhilde İşleme İzin Belgesi kapsamında ihracat taahhüdüne bağlı olarak ithal etmeleri halinde, başta vergiler olmak üzere çeşitli kolaylıklar ve teşviklerden yararlanırlar. Söz konusu girdilerle mal üretilip ihracat taahhüdü yerine getirildiğinde teminata alınan vergiler belge sahibine iade edilir³¹. Vergilere tabi üretim girdilerine gümrük vergilerinden muafiyeti sağlayarak, ihracatı kolaylaştırma ve rekabet edebilirliği artırmak amaçlanmaktadır.

Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi: Serbest dolaşıma girmemiş eşyanın ithalat vergilerine veya ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, Gümrük sahalarında niteliğini veya durumunu değiştiren işlemlere tabi tutulmaları ve bu işlemlerden elde edilen ürünlerin gümrük vergileri üzerinden serbest dolaşıma girmelerine ilişkin hükümlerin uygulandığı rejimdir³².

Geçici İthalat Rejimi: Serbest dolaşıma girmemiş eşyanın, ithalat vergilerinden tamamen ya da kısmen muaf olarak ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, Türkiye içinde kullanılması ve bu kullanım sırasındaki olağan yıpranma dışında, herhangi bir değişikliğe uğramaksızın Türkiye Gümrük Bölgesinden yeniden ihracına veya gümrükçe onaylanmış yeni bir işlem veya kullanıma tabi tutulmasına olanak sağlayan hükümlerin uygulandığı bir gümrük rejimidir³³. Tam muafiyetli geçici ithalatta eşyanın gümrük vergileri teminata bağlanmak suretiyle herhangi bir şekilde kesin vergi tahsilatı yapılmaz, eşya yeniden ihraç edilmesinin ardından teminat eşya sahibine iade edilir. Kısmi muafiyetli geçici ithalatta ise eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinde kaldığı her ay için eşyaya isabet eden gümrük vergilerinin % 3’ünün kesin olarak tahsil edilir. Kalan kısmın ise teminata bağlanır ve eşyanın yeniden ihracının ardından alınan teminat eşya sahibine iade edilir³⁴.

³¹ Savaş Esen, “Dâhilde İşleme İzin Belgesi”, **SYK Gümrük Müşavirliği Sykonsept Dergisi**, 40, Temmuz-Ağustos 2011, s.13.

³² Tokgöz, a.g.e. , s. 7.

³³ Nihat Özay, “Geçici İthalatta Tam ve Kısmi Muafiyet”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 51, Nisan -Haziran 2005, s. 149.

³⁴ Mustafa Gümüş, “Dâhilde İşleme ve Geçici İthalat Rejiminde İdari Para Cezalarını Azaltan Düzenlemeler”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 78, Ocak-Mart 2012, s. 12.

Hariçte İşleme Rejimi: Türkiye’de serbest dolaşımda bulunan eşyanın yurtdışında işleme faaliyetlerine tabi tutulmak üzere Türkiye Gümrük Bölgesinden geçici olarak ihracı ve bu faaliyetler sonucunda elde edilen ürünlerin ithal vergilerinden tam veya kısmi muafiyet suretiyle yeniden Türkiye’de serbest dolaşıma girişini sağlayan rejimdir³⁵.

İhracat Rejimi: Serbest dolaşımda bulunan eşyanın ihraç amacı ile gümrük bölgesi dışına çıkışına ilişkin hükümlerin uygulandığı rejimdir.

Gümrük Statüsü: Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinde Serbest Dolaşıma girmiş olup olmadığı yönünden durumudur.

Gümrük Muafiyeti: İhracatçı veya İthalatçı özel veya tüzel kişilerin özel durumları nedeniyle ithalat veya ihracat vergilerini ödenmek zorunda kalmamaları ifade eden özel durumdur³⁶.

Eşyanın Gümrüğe Sunulması: Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşya getiren kişi ya da taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunularak daha önceki ibraz olunan özet beyan ya da gümrük beyannamesi ile ilişkilendirilmesi.

Gümrük Gözetimi: Gümrük mevzuatına ve gereken hallerde gümrük gözetimi altındaki eşyaya uygulanacak diğer hükümlere uyulmasını sağlamak üzere gümrük idareleri tarafından genel olarak uygulanan işlemleri karşılayan bir ifadedir.

Yasak Eşya: İthali, ihracı veya bunlara teşebbüsü suç olarak görülen, kanunla veya taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ile belirlenmiş olan eşyadır.

Sahte Eşya: Güvence altına alınan bir fikir veya sınaî mülkiyet hakkını ihlal eder mahiyette ambalajı da dâhil olmak üzere, yetkisiz olarak hak sahibinin geçerli tescilli markası ile aynı ticari marka veya esas yönleri itibariyle bu ticari markadan ayırt edilemeyen bir ticari markayı taşıyan eşya ile sahte eşyayla birlikte veya ayrı olarak piyasaya sunulan logo, stiker, broşür, kullanım kılavuzu, garanti belgesi gibi markayı simgeleyen eşya ve bu eşyaların markalarını taşıyan ambalajlardır³⁷.

³⁵ Feride Yavuz, “Hariçte İşleme”, **SYK Gümrük Müşavirliği SYKONSEPT Dergisi**, 46, Temmuz-Ağustos 2012, s. 5.

³⁶ İsa Polat, “**5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Uyarınca İhracat Kaçakçılığı Suçları ve Kabahatleri**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009, s. 11.

³⁷ Coşkun Şenol, “Fikri ve Sınaî Mülkiyet Haklarının Korunmasına Yönelik Tedbirler”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 50, 2006, s. 26.

Taklit Eşya: Telif hakkı veya bağlantılı haklar veya tasarım hakkına konu eşyanın hak sahibinin veya bu hak sahibi tarafından üretim yapılan ülkede yetkilendirilen kişinin rızası dışında kopyalanan veya bu kopyaları içeren eşyaya taklit eşya denir³⁸.

Serbest Bölgeler: Türkiye Gümrük Bölgesinin parçaları olmakla beraber, serbest dolaşımda olmayan eşyanın herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaksızın ve serbest dolaşıma sokulmaksızın, gümrük mevzuatında öngörülen haller dışında kullanılmamak ya da tüketilmemek kaydıyla konulduğu, ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin uygulanması bakımından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen yerlerdir³⁹. Serbest bölgeler ihracatla birlikte yatırım ve üretimi arttırmak, yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak, ekonominin girdi ihtiyacının ucuz ve düzenli bir şekilde temin etmek, dış ticaret ve finansman imkânlarından daha fazla yararlanmak gibi amaçlarla kurulmuşlardır⁴⁰. Esnek ve özgür idari yapılarıyla dış ticarete yer edinmek isteyen firmalara modern ve gelişmiş bir yatırım ortamı sağlayan serbest bölgeler, bulunduğu ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemelerin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı sınaî ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak ülkenin gümrük bölgesine dâhil olmayan yerlerdir. Türkiye’de ilk serbest bölge 1987 yılında Antalya ve Mersin’de kurulmuştur. Bugün itibariyle Türkiye’de 21 serbest bölge vardır. Bunlar; Trabzon, Rize, Bursa, Kocaeli, Denizli, Kayseri, Mardin, Samsun, Antalya, Gaziantep, Mersin, Ege Serbest Bölge, İstanbul Atatürk Havalimanı Serbest Bölgesi, İstanbul Deri ve Endüstri Serbest Bölgesi, Doğu Anadolu Serbest Bölgesi (Erzurum), İzmir Menemen Deri Serbest Bölgesi, İstanbul Trakya Serbest Bölgesi, Avrupa Serbest Bölgesi (Tekirdağ), Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi, TÜBİTAK (Türkiye Bilim Teknik Akademisi) –Marmara Araştırma Merkezi Teknoloji Serbest Bölgesi ve Sakarya İpekyolu Serbest Bölgeleri’dir⁴¹.

³⁸ Hakan Atay, Sahte ve Taklit Ürünlerin İthaline İlişkin Düzenleme, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**,69, Ekim-Aralık 2009, s. 40-42.

³⁹ Sami Ceyhan, “Serbest Bölgelerin Geleceğine Bakış”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 55, Nisan- Haziran 2006, s. 120.

⁴⁰Kadir Sarıkaya, “Serbest Bölgelerde Üretilen Eşyaların Serbest Dolaşıma Sokulması”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 59, 2008, s. 43-45.

⁴¹Alp Aydınhalp, “Serbest Bölgeler”, **SYK Gümrük Müşavirliği SYKONSEPT Dergisi**, 39, Mayıs-Haziran 2011, s. 10-11.

Anti-Damping Vergisi: Bir ürünün ihracatçı ülke içinde tüketim için satışa sunulan fiyattan daha düşük fiyata ihraç edilmesine damping ithalatçı ülkenin bu damping uygulamasına karşı uyguladığı ekstra vergiye ise anti damping vergisi denir⁴².

Gümrük Tarifesi: Uluslararası ticarete konu olan bütün mallara uygulanan vergileri belirleyen listeleri içeren mevzuat olarak tanımlanır. Gümrük vergileri, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte yürürlükte olan gümrük tarifesine göre hesaplanır.

Yolcu: “Herhangi bir amaçla (ticaret, memuriyet, tahsil, ziyaret, tedavi, turizm vb.) kısa veya uzun bir süre kalmak üzere, yabancı bir ülkeden kara yolu, demir yolu, deniz yolu veya hava yolundan biriyle Türkiye gümrük bölgesine gelen yabancı bir ülkede oturan Türkler ile yabancılar ve herhangi bir amaç ile gittikleri yabancı ülkeden kesin veya geçici olarak dönen Türkiye’de oturan Türkler veya yabancılar ile Türkiye’den aynı amaçlarla ve aynı yollarla yabancı bir ülkeye giden benzeri Türkleri veya yabancıları, ifade eder⁴³”.

Geçici Depolama Yeri: Eşyanın gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar kaldığı yerlere geçici depolama yeri denir.

Free-Shop (Gümrüksüz Satış Mağazası): “Türkiye’ye gelen veya Türkiye’den giden yolcular ile transit yolculara, yabancı devletlerin veya uluslararası kuruluşların Türkiye’deki temsilciliklerine ve mensuplarına, yabancı ülkelere sefer yapan gemi ve uçaklara, yat limanlarına, gelip giden veya kışlayan yat ve tekne sahiplerine ve yabancı basın yayın organlarının yabancı uyruklu mensuplarına gümrüksüz olarak eşya satışı yapan kuruluşlardır⁴⁴”.

1.4. Gümrük Kaçakçılığı

Gümrük Kaçakçılığının tanımı, ceza kanununda veya kaçakçılık kanununda yapılmamış olup, bu kaçakçılıkla mücadele açısından önemli bir eksikliklerdir. Kaçakçılığın en geçerli ve kapsamlı tanımı DGÖ (Dünya Gümrük Örgütü) tarafından yapılmıştır. Gümrük Mevzuatımızdaki hükümler genellikle, DTÖ (Dünya Ticaret

⁴²Şedat Güner, “Dampinge Karşı Vergi Uygulamasına Bir Bakış”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 49, 2006, s.10.

⁴³Yeliz Gürlek, “Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa Göre Yolcu Beraberinde Getirilen Kaçak Eşya”, **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**, 18, Ocak-Mart 2008, s.18.

⁴⁴ Gümrüksüz Satış Mağazası Yönetmeliği, **T.C. Resmi Gazete**, 2006, 26318, 13 Ekim 2006.

Örgütü) ve DGÖ kararları doğrultusunda düzenlenmekle birlikte, DTÖ genelde Fin genel kurallarını belirlerken, DGÖ de gümrük uygulamalarını düzenleyip, üye ülkelerde standartlaşmasını sağlar. DGÖ tarafından yapılan kaçakçılık tanımı, üye ülkelerin kaçakçılığı iyi tanımlayıp, yorumlamalarını ve kaçakçılıkla daha güçlü mücadele edilebilmelerine yardımcı olmaktadır. Yapılan tanıma göre Gümrük Kaçakçılığı;

- Ticari eşya sevkiyatları üzerinde vergi, resim ve harçları ödemekten kaçınmak veya buna teşebbüs etmek,
- Ticari eşya için uygulanmakta olan yasaklama, sınırlama ve kısıtlamalardan kaçınmak veya buna teşebbüs etmek,
- Herhangi bir vergi iadesi, sübvansiyon veya ödemeyi haksız yere almak veya buna teşebbüs etmek,
- İş hayatında meşru rekabet ilke ve uygulamalarını zedeleyici haksız ticari avantajlar elde etmek veya buna teşebbüs etmek, gibi amaçlarla gümrüklerin uygulanmasından sorumlu olduğu, kural koyucu ve düzenleyici mevzuat hükümlerini herhangi bir şekilde ihlal etmek, olarak tanımlanmıştır⁴⁵.

Yapılan tanımda sadece bu fiillerin işlenmesini yeterli görülmemiş ve işbu fiillerle varılmak istenen amacın önemi de belirtilmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından Gümrük kaçakçılığı tanımı ise; “Yurda sokulması veya yurt dışına çıkarılması yasak olan şeyleri kanun dışı yollardan yurda sokma veya yurttan dışarı çıkarma yahut girmesi ve çıkması serbest ve fakat gümrük vergisine tabi malları vergi vermeden kanun dışı yollardan yurda sokma veya yurttan çıkarma ve bu fiillere teşebbüs etmektir. Diğer bir deyişle, Gümrük kanunlarıyla tespit edilmiş politikanın ve elde edilmesi öngörülmuş hedeflerin gerçekleşmesi güçleştirdiği kabul edilen fiil ve hareketlerdir.”, şeklinde yapılmıştır⁴⁶. Türkiye’de ilk olarak, 16. yüzyılın sonlarında bozulmaya başlayan ekonomik ortamda, maden kaynaklarımızın Avrupa devletleri arasında ilgi görmesi üzerine, devletin madenlerimizin yurtdışına satılmasını yasaklamasıyla ihraç kaçakçılığı ortaya çıkmış, batının sanayi ürünlerinin ülkede

⁴⁵ Mustafa Yaşar, “Dünya Gümrük Örgütüne Benimsenen Kaçakçılık Tanımı”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 42, Ekim 2000, s. 81.

⁴⁶ Çağatay Çınar, “Türkiye’de 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Suçları ve Kabahatleri “, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s. 2.

pazarlamasını önlemek adına konulan gümrük vergileri de ithalat kaçakçılığını ortaya çıkarmıştır⁴⁷.

1.5. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda Belirtilen Kaçakçılık Suçları ve Müeyyideleri

Yurtdışından ticari eşya getirilerek yurda sokulması gümrük kanunu ve diğer sair mevzuatlarda belirtilen kurallara göre yapılmalıdır. Bu kural ve kaidelerin ihlali gümrük kaçakçılık suçlarını oluşturmakta ve bu suçlar da kaçakçılık kanununun üçüncü maddesinde müeyyide altına alınmış olup, aşağıda tek tek açıklanmıştır.

- Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Eşyanın, gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde, verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılır⁴⁸.
- Eşyayı, sahte belge kullanmak suretiyle gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır⁴⁹.
- Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır⁵⁰.
- Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, sahte belge ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır⁵¹. (Dâhilde işleme ve geçici ithalat kapsamında geçici olarak yurda sokulan eşya, gümrük ve dış ticaret mevzuatında belirlenen süre ve ek süreler sonunda yurt dışı edilmelidir. Geçici ithalatta yurtiçinde belli bir süre kullanılmak için getirilen eşya, dâhilde işlemede ise

⁴⁷ Kamuran Ardiç, “Türkiye’de Kaçakçılık ve Mücadele”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1990, s. 5.

⁴⁸ Erhan Günay, **Uygulamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve İlgili Mevzuat**, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2007, s. 24.

⁴⁹ Cahit Gökçelik ve diğerleri, **Açıklamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, 1. Baskı, Ankara: Gündüz Yayınevi, Nisan 2007, s. 78.

⁵⁰ İsmet Göğçerçin, “5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ile Tanımlanmış Suçlar ve Cezaları” **SYK Gümrük Müşavirliği SYKONSEPT Dergisi**, 48, İstanbul Kasım- Aralık 2012, s. 3

⁵¹ Ceyhan ve Atay, a.g.e., s. 72-73.

ihraç edilecek ürünlerin üretiminde kullanılmak için getirilen eşya, verilen süreler içinde girdisi olduğu malın ihraç edilmesi suretiyle yurt dışı edilmesi gerekir. İşte eşyanın yurt içinde bırakıldığı, yeniden ihraç yükümlülüğün yerine getirilmediği durumlarda, sahte belge ve gayri resmi işlemlerle yurtdışı edilmiş gibi gösterilmesi, vergi kaybına neden olmakta olup, söz konusu eylemler kanunun ilgili maddesinde belirtilen kaçakçılık kapsamına girmektedir).

- Birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır⁵².
- Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis eden, satan veya devreden ya da bu özelliğini bilerek satın alan veya kabul eden kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır⁵³.
- İthal kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokan kişi, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. İthal kanun gereği yasak olan eşyayı, bu özelliğini bilerek satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, aynı ceza ile cezalandırılır⁵⁴.
- İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeden çıkaran kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır⁵⁵. (Kültür ve Tabiat Varlıkları eşi benzeri olmayıp ülkeler için hazine niteliğinde olmasından ötürü, Hint keneviri ekiminin ve ticaretinin izne ve takibe bağlı olması, tütün tohumu ve fidesi, Zeytin fidanı, Antep fıstığı ve fındık fidanlarında ise, Türkiye'nin ya tekeli ya da büyük çoğunlukta üretici olduğu için bu özelliklerini korumak,

⁵² Zülal Sönmez, "Açıklamalı-İçtihatlı 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu", 1. Baskı, Ankara: İsmat Matbaacılık Yayıncılık, 2007, s. 71-72.

⁵³ Cemil Emre, "Yeni Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu", **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 58, Ekim- Aralık 2006, s. 48-49.

⁵⁴ Kaptan Kılıç, **5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, 1. Baskı, Ankara: Gümrük Kontrolörleri Derneği Yayınları, Nisan 2007, s. 215.

⁵⁵ Hüseyin Ertuğrul, **Suç veya Kabahat Olarak Kaçakçılık Fiilleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s. 111-112.

doğadan toplanan doğal çiçek soğanları, odun, sığla, yalankoz, gibi ürünlerinde doğal dengenin bozulmaması, tabiatın tahrip edilmemesi amaçlarıyla ihracatları yasaktır.)

- İhracat gerçekleşmediği halde gerçekleşmiş gibi göstermek ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik göstererek ilgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak suretiyle haksız çıkar sağlayan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Beyanname ve eki belgelerde gösterilen ile gerçekte ihraç edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan bir fark bulunması halinde, sadece 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır⁵⁶.
- Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, kaçakçılık suçunu işleyen kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Akredite laboratuvar analiz sonucuna göre Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından belirlenen seviyede ulusal marker içermeyen, yasal yollarla Türkiye’de serbest dolaşıma girdiği belgelendirilemeyen veya menşei belli olmayan akaryakıtı; üreten, satışa arz eden, satan, bulduran, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan izin alınmadan; akaryakıt haricinde kalan solvent, madenî yağ, baz yağ, asfalt ve benzeri petrol ürünlerinden akaryakıt üreten veya bunları doğrudan akaryakıt yerine ikmal ederek üreten, satışa arz eden, satan, bulduran, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Her türlü üretim, iletim ve dağıtım hatları dahil olmak üzere sıvı veya gaz halindeki hidrokarbonlarla, hidrokarbon türevi olan yakıtları nakleden boru hatlarından, depolarından veya kuyulardan kanunlara aykırı şekilde alınan

⁵⁶ Mustafa Alıcı, “5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu” , **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 60, Ekim-Aralık 2007, s. 92.

ürünleri satışı arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

- Kaçak akaryakıt veya sahte ulusal marker elde etmeye, satmaya ya da herhangi bir piyasa faaliyetine konu etmeye yarayacak şekilde lisansa esas teşkil eden belgelerde belirlenenlere aykırı olarak sabit ya da seyyar tank, düzenek veya ekipman bulunduranlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.
- Ulusal markeri yetkisiz olarak üreten, satışı arz eden, satan, yetkisiz kişilerden satın alan, kabul eden, bu özelliğini bilerek nakleden veya bulunduranlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Ulusal markerin kimyasal özelliklerini taşımasa bile, bu madde yerine kullanılmak amacıyla üretilen kimyasal terkipler hakkında da bu fıkra hükmü uygulanır.
- Tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretlerin taklitlerini imal eden veya ülkeye sokanlar ile bunları bilerek bulunduran, nakleden, satan ya da kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.
- Tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri; ilgili mevzuatta belirlenen şekilde temin etmesine rağmen belirlenen ürünlerde kullanmaksızın bedelli veya bedelsiz olarak yayanlar, bunları alma veya kullanma hakkı olmadığı halde sahte evrak veya dokümanlarla veya herhangi bir biçimde ilgili kurum ve kuruluşları yanıltarak temin edenler, bunları taklit veya tahrif ederek ya da konulduğu üründen kaldırarak, değiştirerek ya da her ne suretle olursa olsun tedarik ederek amacı dışında kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.
- Ambalajlarında bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri üreten, yurda sokan, ticarî amaçla bulunduran, nakleden, satışı arz eden veya satanlar üç

yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

- Ambalajlarında taklit bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri taşıyan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri üreten veya yurda sokanlar, üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile; bu ürünleri ticarî amaçla bulunduran, nakleden, satışa arz eden veya satanlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.
- Tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajları üzerinde bulunan ürün bilgileri ile bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretlerin içerdiği bilgilerin farklı olması halinde, bu ürünleri üreten, ithal edenler ile ticarî amaçla bulunduran, nakleden, satışa arz eden veya satanlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır⁵⁷.
- Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiiller, teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile, tamamlanmış gibi cezalandırılır.

1.5.1. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda Yer Alan Suçların Nitelikli Hallerde İşlenmesi

- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda tanımlanan suçlar, bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda, faile verilecek ceza iki kat oranında artırılarak uygulanır.
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda tanımlanan suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda tanımlanan suçların, kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli memurlar tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda tanımlanan suçların, belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde, ayrıca sahtecilik suçundan dolayı da cezaya hükmolunur.

⁵⁷ Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, **Gümrük Mevzuatı**, Ankara: Pulat Basımevi, 2013, s.103.

- Kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olup da bu kanunda tanımlanan suçların işlenmesine kasten göz yuman kişi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.
- Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın, Devletin siyasî, iktisadî veya askerî güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte olması halinde, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, verilecek hapis cezası on yıldan az olamaz⁵⁸.
- Kaçak akaryakıt satışının, 3 üncü maddenin on dördüncü fıkrasında belirtildiği şekilde sabit ya da seygar tank, düzenek veya ekipman kullanılarak gerçekleştirilmesi halinde verilecek cezalar iki kat artırılır.
- Tütün ve tütün mamulleri, alkollü içkiler, akaryakıt, uyuşturucu, silah ve mühimmat, elektronik eşya ve canlı hayvan, et, çay, şeker, zeytin gibi gıda maddeleri ile gerekli görülen hallerde diğer kaçakçılık türleri ile ilgili mahkûmiyet hükmü kesinleşenler, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca kamuoyuna ilan edilebilir. Bu ilanın süresi, nasıl yapılacağı ve ilan edilecek kaçakçılık türleri gibi hususlar Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Bu konuda açıklığa kavuşturulması gereken bir hususta; birlikte işleme ile örgütle işleme arasındaki farktır. Üç veya daha fazla kişinin maddi ve manevi dayanışma içerisinde bir araya gelmesiyle işlenen kaçakçılık fiili birlikte işleme için yeterli olup devamlılık arz etmesi gerekli değildir, örgütte ise önceden anlaşma yapıp bir plan çerçevesinde yapılan ve devamlılık arz eden kaçakçılık fiilleri söz konusudur⁵⁹. Ortak bir amaç ya da eylemi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşkilat, teşekkül örgüt olarak değerlendirilmekte cezası iki kat arttırılarak uygulanmaktadır⁶⁰.

⁵⁸ Gümrük Uzmanları Derneği, **Gümrük Mevzuatı**, Yayın No:3, 1. Baskı, Ankara: Onur Matbaacılık, 2010, s. 220.

⁵⁹ Nazım Bilican ve diğerleri, **Açıklamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, 1. Baskı, Ankara: Ayrıntı Basımevi, 2007, s. 152.

⁶⁰ Erkan Canak, "**Suç İşlemek için Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları**", 1. Baskı, İstanbul: Vedat Yayınevi, 2005, s.75.

1.5.2. Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda Belirtilen Etkin Pişmanlık Halleri

Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun üçüncü maddesinde belirtilen suçlardan birine iştirak etmiş olan kişi; resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, fiili, diğer failleri ve kaçak eşyanın saklandığı yerleri, yetkili mercilere haber verirse, verilen bilginin faillerin yakalanmasını veya kaçak eşyanın ele geçirilmesini sağlaması halinde cezalandırılmaz. Resmi makamların olayı haber almasından sonra fiilin bütünüyle ortaya çıkmasına hizmet ve yardım eden kişiye verilecek ceza üçte iki oranında indirilir. Ayrıca Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun üçüncü maddesi yedinci fıkra hariç, söz konusu maddede tanımlanan suçlardan birini mükerrer veya örgüt halinde işlememek koşuluyla fail, söz konusu suçları işlemesinden sonra, etkin pişmanlık göstererek, soruşturma evresi sona erinceye kadar suç konusu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı kadar parayı devlet hazinesine ödediği takdirde, hakkında, kanunda tanımlanan kaçakçılık suçundan dolayı verilecek ceza yarı oranında indirilir⁶¹.

1.6. Yolcu Beraberinde Getirilen Kaçak Eşya

Türkiye'ye gelen yolcuların beraberlerinde getirebilecekleri kişisel veya hediye eşyaların miktarı ve değer bazında limitleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2011/39 sayılı Posta ve Yolcu İşlemleri genelgesi, 2009/15481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın ilgili maddeleri ve bu kararın ek 9'unda bulunan, tezin sonundaki ekler bölümünde belirttiğimiz listede madde madde sayılarak belirtilmiştir. Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yolcu beraberinde getirilen kaçak eşyaya ne gibi işlemlerin yapılacağı ve yaptırımları altıncı maddede yer verilmiş, söz konusu maddeye göre; "Yolcuların, beyanlarına aykırı olarak üzerlerinde, eşyası arasında veya taşıma araçlarında çıkan eşyanın ticari mahiyette veya ithali veya ihracının yasak olması halinde üçüncü madde hükmü uygulanır".

1.7. Deniz Taşıtları

Hukuken geçerli bir mazereti olmadığı halde, izinsiz olarak gümrük bölgesine girerek sahile veya başka gemiye yanaşan geminin kaptanı, gemide yasak eşya ya da yükleme veya taşıma belgelerinde yer almayan eşya bulunması hallerinde, bu kanundaki kaçakçılık suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılır."

⁶¹ Göğçerçin, a.g.e. s. 5.

1.8. Arama ve El Koyma

Kaçak eşya şüphesiyle yapılan aramalar ve yakalanan kaçak eşyaya el konulması durumları, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun dokuzuncu maddesinde;

- Kaçak eşya, her türlü silah, mühimmat, patlayıcı ve uyuşturucu maddelerin bulunduğu şüphelenen her türlü kap, ambalaj veya taşımaya yarayan diğer araçlar ile kişilerin üzerlerinde yapılacak arama ve elkoymalar 4 Aralık 2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca yerine getirilir⁶².
- Gümrük salonları ve gümrük kapılarında kaçak eşya saklandığından kuşku edilen kişilerin üzeri, eşyası, yükleri ve araçları gümrük kontrolü amacıyla gümrük görevlilerince aranabilir. Yapılan arama sonucunda tespit edilen kaçak eşyaya derhal el konulur⁶³.
- Gümrük bölgesine, Gümrük Kanunu gereğince belirlenen kapı ve yollardan başka yerlerden girmek, çıkmak veya geçmek yasaktır. Bu yerlerde rastlanacak kişi ve her nevi taşıma araçları yetkili memurlar tarafından durdurulur ve kişilerin eşya, yük ve üzerleri ile varsa taşıma araçları aranır. Yapılan arama sonucunda tespit edilen kaçak eşyaya derhal elkonulur.

1.9. Kaçakçılığı Önleme, İzleme ve Araştırmakla Görevli Olanlar

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun on dokuzuncu maddesine göre, Bu kanunla yaptırım altına alınan fiilleri önleme, izleme ve araştırmakla yükümlü olan kurumlar;

- Mülki amirler
- Gümrük Personeli
- Emniyet Genel Müdürlüğü
- Jandarma Genel Komutanlığı
- Sahil Güvenlik Komutanlığı'dır

“Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanlar, operasyon gerektiren kaçakçılık olaylarından haberdar olduklarında kanuni görevlerini yapmaya başlar ve aynı zamanda mahallin en büyük mülki amirine de bilgi verirler.”,

⁶² Ertuğrul, a.g.e. , s. 135.

⁶³ Sezai Kaya, “5607 sayılı Kanun Çerçevesinde Müsadere, El Koyma ve Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 56, 2008, s. 27.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞI

2.1. Araç Kaçakçılığı

Türkiye'de binek otomobillerden dünya ortalamalarıyla bile karşılaştırılmayacak oranda yüksek vergi alınmakta, öyle ki otomobil ithalatında % 10 gümrük vergisi, % 18 KDV (Katma Değer Vergisi) ve motor hacimlerine göre % 40'dan başlayıp %130'lara varan oranlarda ÖTV (Özel Tüketim Vergisi) uygulanmaktadır. Yine yurtiçi üretilen otomobillerde gümrük vergisi hariç diğer vergiler aynı şekilde uygulanmaktadır. Vergiler bu denli yüksek olunca araç kaçakçılığına başvuru oranları, kaçakçılık yöntem ve çeşitleri de artmaktadır.

2.1.1. Araç Kaçakçılığında Başvurulan Başlıca Yöntemler

- Çifte fatura denilen yöntemde; yurtdışından ithalat edilecek olan araçlara çıkış ülkesindeki ihracatçısı tarafından, Türkiye'deki ithalatçısına biri normal anlaşma fiyatını gösterir diğeri düşük miktartlı iki adet fatura düzenlenir. Faturalardan düşük olanı Türkiye gümrüklerinde ithalat işlemlerinde kullanılır. Araçların gerçek değerini ifade eden yüksek değerli faturalarla düşük değerli faturalar aynı tarih ve sayılı, aynı şasi numaralı araçlar için hazırlanmış kıymet hariç tamamıyla aynı faturalardır. Gümrüğe sunulan düşük kıymetli sahte fatura sayesinde ödenmesi gereken gümrük vergileri düşük tutulmakta böylelikle devlet vergi kaybına uğratılmaktadır.
- Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yerleşik Türk ve yabancı uyruklu turistler tarafından ikamet yerlerinde üzerlerine kayıtlı bulunan ya da başkasına ait olup vekâleten veya kiralama yoluyla getirilen kişisel kullanıma mahsus yabancı plakalı kara taşıtlarının, Türkiye'ye girişlerinden itibaren Türkiye'de 180 gün kalma süreleri vardır. Bu süre içerisinde araçlara sahte trafik tescil belgeleri düzenlenerek veya change (çenç) denilen yöntemle yurtiçinde trafiğe kayıtlı bir

aracı tespit edilmeyecek şekilde ağır kaza yaptırarak sanki yurtdışından gelen araç kaza yapmış gibi rapor tutturulup aracın pasaporttan düşümü sağlanır. Daha sonra sahte ruhsat düzenlenen aracın yurtiçinde kullanılmasına devam edilir⁶⁴.

- Devlet ortopedik özürden kaynaklanan malul ve sakatlığı bulunan vatandaşlara, bizzat kendilerinin kullanması için özel surette imal edilmiş hareket ettirici tertibatı bulunan veya el ve ayak fonksiyonlarını tamamen yitirmiş olmaları nedeniyle bizzat malul ve sakat kişi tarafından kullanılamayan, kişinin araca binip inmesiyle taşınmasını kolaylaştırıcı tertibatı bulunan araçların, gümrük vergilerinden muaf olarak ithaline izin vermektedir. Kötü niyetli kişiler özürülülere tanınan bu muafiyetten sahte doktor raporu temin ederek yararlanmakta, yurda gümrüksüz olarak araç ithal etmektedirler. Ayrıca gerçek özrü olup bu muafiyetten yararlanmaya hakkı olan vatandaşlar üzerine de araç ithal edilip kendi ihtiyaçları için de kullanan ve bu muafiyeti suiistimal etmektedirler⁶⁵. Muafiyet kapsamında getirilen araçlar gümrük idaresinin izni olmaksızın malul ve sakat olmayanlara ödünç verilemez, kiralanamaz, devredilmez veya satılamazlar. Fakat uygulamada bu şartla gelen birçok aracın özellikle trafik tescil işlemi olmadan muafiyet sahibi tarafından akrabalarına satıldığı tespit edilmiştir⁶⁶.
- Yurtdışından çalınıp, Türkiye Gümrük hatlarından, ait olduğu yabancı ülkenin plakası, trafik tescil belgeleri veya motor ve şase numaralarının değiştirilmesiyle düzenlenen sahte belgelerle Türkiye'ye sokulması ve ithal işlemleri yapılmadan yukarıda bahsi geçen yöntemlerle Türkiye trafiğine kayıt ve tescil ettirilmesi ya da vergisi ödenmiş, millileştirilmiş araç gibi gösterilerek ikinci, üçüncü şahıslara satılması yoluyla da kaçakçılık yapılmaktadır.

2.2. Narkotik - Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı

Yunanca da uyku anlamına gelen “Narco” kelimesi İngilizceye narkotik olarak geçmiş uyutan, uyuşturan manasında kullanılmaktadır. Narkotik kelimesinin bizde genel karşılığı uyuşturucu olup sözlük anlamına göre; uyuşturma özelliği olan,

⁶⁴ Kalender, a.g. e. , s. 62.

⁶⁵ Nadir Sayar, “Engellilere Taşıt Alımında Sağlanan Kolaylıklar ve Yaşanılan Sorunlar”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 73, Ankara Ekim-Aralık 2010, s. 41-43.

⁶⁶ Önder Özdiyen, “Otomobil Sahibi Olmak İsteyen Özürülülere Tanınan Muafiyetler “, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 58, 2008, s. 12.

uyuşturan, duymaz hale getiren keyif veren, kışkırtan, yatıştıran, uyanıklık sağlayan maddeler için de kullanılmaktadır⁶⁷.

Uyuşturucu, bedene girdiği zaman ruhsal, davranışsal ve bedensel değişikliklere neden olur ve bağımlılık yapar. Farmakolojik zellikleri nedeniyle merkezi sinir sisteminde yıkıcı etkilenmeler meydana getirir, uyuşukluk ve uyku verir⁶⁸. Bu özelliklerinden dolayı dünyada birçok ülkede tıbbi ve bilimsel amaçlar dışında üretilmesi, taşınması, bulundurulması ve kullanılması yasak ya da izne bağlı olup, doğal veya yapay olarak retilmektedir⁶⁹.

Uyuşturucunun keyif verici özelliği ve buna bağlı olarak da kullanımının, insanlık tarihinin başlangıcından itibaren grldği bilinmektedir. Araştırmalar da çok eski çağlarda bile uyuşturucu kullanıldığına dair veriler elde edilmiştir. Bunlardan en önemlisi M. 4000 yıllarına ait olan ve aşağı Mezapotamya'da yaşayan Sümerler'in haşhaş ve kenevir bitkisi yetiştirdikleri, bu bitkilerden elde ettikleri şurup, hap ve tozları ilaç olarak kullandıklarına dair çivi yazıları mevcuttur. Bu yazılarda Dicle ve Fırat nehirlerinin kıyılarında haşhaş ekiminin yapıldığı bilgilerine de ulaşılmıştır. Yine milattan önceki yıllardan kalma papirslerde, haşhaş ve afyon ekimi ve afyondan elde edilen ilaçlar ile ilgili bilgilere rastlayabiliriz. M. 2700 yıldan olduğu tahmin edilen ve Çin İmparatoru Shan Nung tarafından yazılmış kitabelerde, uyuşturucu maddelerden ve onların neşe, rahatlık veren etkilerinden bahsedildiği bilinmektedir⁷⁰. İnsanoğlunun uyuşturucu ile tanışması fiziksel, ruhsal ve bedensel rahatsızlıklarına are araması ile başlar. Bitkilerin faydalarını, acıyı dindirme özelliğini ve vcoda etkilerini keşfeden insanoğlu, ilaç amacıyla kullandığı haşhaş, kenevir ve benzeri bitkilerinden hoşlanmasıyla, müptelası olmuş ve bu bitkileri yetiştirmeye başlamıştır. Daha sonraları dini ayin ve törenlerde kullanılmaya başlanılan uyuşturucuya, savaşlarda yaralı askerlerin ağrılarını dindirmek amacıyla, özellikle 1870-71 Almanya-Fransa savaşında yoğunlukla başvurulmuş, daha sonraları askerlerin yoksunluk krizine girmesiyle bu

⁶⁷ Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi (TADOC), **Kaçakçılık ve Organize Suçlar Kitabı**, 1. Baskı, Ankara: Emniyet Genel Mdrlği Basımevi, 2004, s. 3.

⁶⁸ Vural Savaş ve Sadık Mollamahmutoğlu, **Türk Ceza Kanununun Yorumu**, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1995, s. 3345-48.

⁶⁹ Ahmet Emre Kaya, **Kaçakçılıkla Mücadelede İstihbaratın Rolü; Türkiye Gümrükleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Genel Kurmay Başkanlığı Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, İstanbul 2012, s. 5.

⁷⁰ Ahmet Güngör, **Türkiye'de Uyuşturucu Sorunu ve Halkla İlişkiler Açısından zm nerileri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999, s. 6-7.

durum asker hastalığı olarak adlandırılmıştır. Askerlerin terhislerinden sonra sivil hayatta uyuşturucu maddelerden övgüyle söz etmesi, Avrupa'nın büyük şehirlerinde zengin tabakaya mensup olan kişilerin uyuşturucuyu merak edip, kullanmaya başlamasıyla yaygınlaşmış, zamanla toplumun diğer kesimleri de uyuşturucuyla tanışmıştır. 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren menfaat çevrelerince rant ve terörizm için finans kaynağı olarak kullanılmış, ticareti çok para kazandırır hale gelince de daha çok kişi bu işi yapar hale gelmiştir. 1897 yılında, Almanya'da Bayer fabrikasında çalışan kimyager Felix Hoffman, ağrıları kesen, uyuşturucu özelliği olan bir ilaç geliştirmiştir. İçinde büyük oranda morfin olan ilaç, ağrıları çok kısa bir sürede kesmekteydi. Uzun süren denemelerin ardından Bayer firması ilacı eroin adıyla piyasaya sürmüş, 25 gr'lık paketler halinde satılan eroin büyük ilgi görmüştür. Eroin, eczanelere gelir gelmez tükenmekte, yok satmaktaydı. Eroin ilacı Amerika'da da büyük talep görmüş kullanımı artınca Amerikalı yetkililer ilacı araştırmaya başlamışlar, ilacın hiç de masum olmadığı, aşırı dozda alındığında ölüme yol açtığı ve bağımlılık yaptığını saptamışlardır. Klinikler eroinmanlarla dolup taşmaya başlayınca Amerika ilacın zararlarını belirten bir rapor yayınlarak, eczanelerden satışını kaldırmıştır. Bunun üzerine ilaç karaborsaya düşerek el altından satılmaya başlanmış, 1931 yılında ise tamamen yasaklanmıştır. Yasaklanmasıyla uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri görülmeye başlanmıştır⁷¹.

2.2.1. Uyuşturucu Maddelerin Sınıflandırılması

Uyuşturucu maddeler elde edildiği kaynağa göre doğal (tabii) ve sentetik olarak iki şekilde sınıflandırılmakla birlikte, merkezi sinir sistemini uyarması ve yavaşlatması gibi insan vücudu üzerinde yaptığı etkilere göre de sınıflandırılmaktadır. Belli başlı uyuşturucu türleri, özellikleri ve etkileri ile birlikte aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

2.2.1.1. Afyon ve Afyon Ürünleri

Afyon: Haşhaş bitkisinin olgunlaşmamış kapsüllerinin bıçakla çizilmesi sonucu içinden süte benzer beyaz, yapışkan bir öz sıvı çıkar bu sıvının yoğunlaşır katılaşması sonucu elde edilen yumuşak, esnek kahverengi maddeye afyon sakızı adı verilir. Hoş

⁷¹ Özcan Sezer, "Uyuşturucu Kaçakçılığının Uluslararası İlişkilere Etkisi Üzerine Bir Çalışma", Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010, s. 3-4.

olmayan kokusu ve acı bir tadı olan afyonun içeriğinde morfin, narkotin, kadein başta olmak üzere 25'e yakın alkaloid denilen zehirli maddeler vardır. İlkbahar ve Sonbahar aylarında ekimi yapılan haşhaşın kapsülü çiçeklerinin dökümünden yaklaşık 10 gün sonra çizilerek içindeki öz sıvının çıkmasıyla ham afyon elde edilir.⁷²

Afyonun kalitesi, içindeki bileşenlerin oranına, bulunduğu bölgenin rakımı, iklimi, nem miktarı ile toprağın verimliliği, gübreleme, haşhaştan sütün alınma zamanlaması gibi etkenlere bağlıdır⁷³. Afyon çiğnenerek alınabildiği gibi, genellikle tütünle karıştırılarak sigara ile içilir. Hangi şekilde alınırsa alınsın aynı tesiri gösterir ve kullanan kişide; mide bulantısı, baş dönmesi, vücut renginin solması, kalp ve solunum yavaşlaması, sıkı ve ağır seyreden bağırsak rahatsızlıkları ve bilinç kaybı gibi rahatsızlıklara neden olur. Çok miktarda alınırsa içen kişinin komaya girmesine, ölüm tehlikesi geçirmesine neden olabilir⁷⁴.

Eroin: Eroin afyonun içinde bulunan alkaloidlerden bir tanesidir. Diğer alkaloidler gibi uzun süre çalışma istemeden, basit ve pratik bir laboratuvar çalışmasıyla elde edilebilir⁷⁵. Baz morfinin asit ile birlikte ısıtılması ve bunu takip eden birtakım basit kimyasal işlemlerden sonra oluşur. Uyuşturucu maddelerin en kuvvetlisi ve dolayısıyla en tehlikelidir. Uyuşturucu maddelerin en fazla ve çabuk bağımlılık yapan türüdür. Morfinden ortalama beş kat daha tesirlidir⁷⁶. Kullanan kişilerde terleme, çarpıntı, diz, bel ve başta şiddetli ağrı, renk solgunluğu, ağız kuruması, iştahsızlık, nefes darlığına ve şiddetli kas ağrıları ve kramplara neden olur. Yüksek dozda alındığında ölüme sebebiyet verebilir⁷⁷.

2.2.1.2. Kenevir ve Ürünleri

Esrar: Esrar, "Cannabis Sativa" ve bunun çeşitleri olan "Cannabis İndica" ve "Cannabis American"dan elde edilir. Uluslararası orijinal adı Haschisch olup, tüm

⁷² Cemal Cihan Coşkun, "Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler ile Bunların Üretim, Tüketim Bölgeleri ve Başlıca Kaçakçılık Rotaları, **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**,21, Ocak-Mart 2009, s.61

⁷³ Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi (TADOC), **Kaçakçılık ve Organize Suçlar Kitabı**, ... , s. 4.

⁷⁴ Tayfun Vardarlı, **Kaçakçılık Mevzuatı**, 1. Baskı, Muğla: Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü Yayınları, 1998, s. 17.

⁷⁵ Ahmet Arif Kızılyalın, **Uyuşturucu Zehirler ve Cinsel Çılgınlıklar**, İstanbul: Tekin Yayınevi, 1983, s. 36.

⁷⁶ Salih Yaşar Özden, **Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Teşhis - Tedavi Tedbir**, 1. Baskı, İstanbul: Nobel tıp Kitapevleri, 1992, s. 29.

⁷⁷ İlkay Kasatura, **Gençlik ve Bağımlılık**, 1. Baskı, İstanbul: Evrim Yayınları, Ekim 1998, s. 107.

dünyada bu isimle bilinir⁷⁸. Kenevir otunun dışısının kelle kısımları, dalları, yaprakları ve çiçeklerinin toplanıp kurutulması ve ufalanıp toz haline getirilmesi sonucu oluşur. Buna toz esrar denir. Bu tozun ısıtılıp kalıplaştırılmasıyla da plaka esrar elde edilir. Dışı kenevir bitkisinin tepe kısımlarında çiçek içinde reçine denilen koyu bir sıvı vardır. Keyif verici maddeler de işte tam bu kısımda bulunur⁷⁹. Bitki halindeki esrar sarı, yeşil veya kahverengi halde bulunabilir. Esrar genellikle tütünle karıştırılıp sigara olarak içilir. Kullanımından 2-3 dakika içinde etkisi görülür. Ağız yoluyla tereyağı, bal veya tatlılarla alındığında ise etkisi geç başlar ve uzun süre devam eder⁸⁰. Esrarın insan üzerinde duyu organlarının ve fonksiyonlarını bozduğu, beyin ve zekâ üzerinde büyük tahribata neden olduğu bilinmektedir. Esrar kullanımı ve satışı Hollanda’da serbesttir.

Kokain: Kokain, Güney Amerika’da yetişen, Peru kökenli koka ağacının yapraklarından elde edilen bir uyuşturucu çeşididir. Koka ağacı, And dağlarında 1000-3000 metre yükseklikte yetişen bodur bir ağaçtır. Ekiminden dört yıl sonra ürün vermeye başlayan koka ağacının yaprakları 3-5 cm civarında olup, yılda birkaç kere toplanır⁸¹. Yumuşak bir içki olan coca cola’nın üretiminde ise 1903 yılına kadar “koko” kullanılmıştır. 1884 yılında Sigmund Frued kokainin ruhsal etkilerini insan üzerindeki etkilerini incelemiş, bağımlılık yaptığı için 1914’de ABD’de (Amerika Birleşik Devletleri) uyuşturucu madde olarak tanımlanmıştır⁸². Kokain, beyaz renkli, toz şeklinde, kokusuz ve kristalize bir maddedir. Damar daraltıcı etkisi nedeniyle, 1880 yılında lokal anestezi olarak kullanılmaya başlanmış, Güçlü bir uyarıcı olan kokain, ağız yoluyla, kamış ile buruna çekilerek ya da sigara ile içilebilir. Merkezi sinir sistemi üzerinde anında etki yapan kuvvetli bir uyarıcı olan Kokain kullananlarda; aşırı kan basıncı, titreme, solunum sayısında artış, sık bulantı ve kusma, sık sık nezle durumu, burun deliklerini ayıran bölmelerde delinmeler, erken bunama gibi belirtiler gözlenmektedir. Aşırı dozda alım komaya sokup, ölüme sebebiyet verebilmektedir⁸³.

⁷⁸ H. Yılmaz Günal, **Uyuşturucu Madde Suçları**, Ankara: Kazancı Yayınevi, 1. Baskı, 1976, s. 23-24.

⁷⁹ Sezer, a.g. e. , s. 12.

⁸⁰ Ergin Ergül, **Uyuşturucu Maddeler ve Suçları**, 1. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi, 1997, s. 14.

⁸¹ Nevzat Fatih Altun, **Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile Mücadele Hatay İli Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2010, s. 22.

⁸² Mehmet Acar, **Türkiye’de Madde Bağımlılığı ve Gençlik**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale 2006, s. 27.

⁸³ Vahe Aleksanyan, **Teşhisten Tedaviye**, İstanbul: Filiz Kitapevi, 8. Baskı, 1981, s. 1253.

2.2.1.3. Sentetik Uyuşturucular

Sentetik uyuşturucular, doğal uyuşturucuların karşılığı olarak, çeşitli kimyasal yollarla üretilmiş olan suni uyuşturuculardır. Ruhsal hastalıkların tedavilerinde kullanılan çeşitleri vardır. Bunlar da bağımlılık yapabilmektedirler. Kullanımı çeşitli ülkelerde sıkı denetime tabi tutulmuş, bazılarının tedavide kullanımı yasaklanmıştır. Türkiye’de ise kırmızı ve yeşil reçetelerle alımı mümkün olmaktadır⁸⁴. Sentetik uyuşturucu maddelerin üretiminin büyük bölümü Hollanda’da yapıldığı bilinmektedir.

2.2.1.4. Amfetaminler

Merkezi sinir sistemini uyaran tıbbi ilaçlardır. Uyku hastalığı hallerinde ve aşırı şişman hastaların az yeme hissi vermesi için kullanılmakta olup, uyarıcı ve zihin açıcı özelliği de vardır. Uzun yol sürücülere, gece vardiyasında çalışan işçiler ve sporcular arasında doping amacıyla kullanımı yaygındır. Amfetamin kullananlarda konuşma bozuklukları, şiddetli baş ağrısı ve mide bulantıları, görme bozukluğu, panik atak sendromları, uyku bozuklukları ve halüsinasyonlar, ciddi depresyon rahatsızlıkları görülmektedir. Ecstasy, Captagon en çok bilinenleridir⁸⁵.

2.2.2. Türkiye’de Uyuşturucu Madde Ekim Alanları, Kullanımı ve Kaçakçılığı

Türkiye’de ilk kez 1926 yılında çıkarılan bir kanunla haşhaş, kenevir gibi uyuşturucu üretiminde kullanılan ürünlerin ekim alanları belirlenmiş, bu alanların dışında ekimi, üretimi ticareti ve bulundurması suç olarak kabul edilmiş ve eroin, kokain, morfin, esrar imal edenlere ağır hapis cezaları getirilmiştir⁸⁶. 1938-1971 yılları arasında Türkiye dünya yasal afyon pazarının %50’sine yakınına sahipti. 1970’li yılların başında tüm dünyadan Türkiye’ye haşhaş üretimini durdurması için baskı yapılıyor, Türkiye yasal olmayan afyon üretimi ve uyuşturucu trafiğinden sorumlu tutulup, suçlanıyordu. 1971’de askerin muhtırası sonucu oluşan hükümet afyon üretimini tamamen yasaklamış, bu yasak geçim kaynağı sadece afyon olan bir buçuk milyon insanı yoksulluğa sürüklemiştir. Haşhaş ekim yasağı 1974 yılında kaldırılmış, ekimi

⁸⁴ Şahin Kurt, **Uygulamada Uyuşturucu Madde Suçları ve ilgili Mevzuat**, 1. Baskı, İstanbul: Kazancı Yayınevi, 1992, s. 28-29.

⁸⁵ Coşkun, a.g. e. , s. 63.

⁸⁶ Ufuk M. Yücel, “Tügiad’ın 1996 yılı Beklentileri ve Bu beklentiler Doğrultusunda Önerileri”, Türkiye Genç İşadamları Derneği Yayını

kontrole tabi tutulmuştur. Ekim alanları her yıl bakanlar kurulunca belirlenerek, resmi gazetede ilan edilmektedir. Daha önceleri haşhaş kapsülünün çizilmesi yöntemiyle yapılan hasat tamamen yasaklanmış, haşhaş kapsülleri çizilmeden Toprak Mahsulleri Ofisinde satın alınmasına karar verilmiştir. Toplanan haşhaşlar işlenmek üzere 1981 yılında Bolvadin’de kurulan Alkaloid fabrikasına gönderilmekte, üretiminin ise %95’i ihraç edilmektedir⁸⁷. Yasal kenevir ekimi ise daha çok tohum üretimi amaçlı olarak, Antalya, Kütahya, Sinop, Bartın, Kastamonu (Taşköprü), Zonguldak, İzmir (Tire-Ödemiş), Burdur, Samsun, Uşak, Ordu (Ünye-Fatsa), Amasya (Gümüşhacıköy-Merzifon), Çorum, Yozgat civarlarında tarımı yapılmaktadır⁸⁸.

Türkiye’de madde kullanım yaygınlığı, diğer Avrupa ülkeleri ve ABD ile karşılaştırıldığında daha düşük olduğu görülmekle birlikte, kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın alma, bulundurma ve satış yapma suçları ve bu suçlardan yakalanan şahıs sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Buna rağmen Türkiye’de madde kullanımının yaygınlığı ile ilgili araştırma sayısı yok denecek kadar az olması dikkat çekmektedir. Yapılan araştırmaların önemli bir kısmı okullarda yapılan anket çalışmalarıdır. Sokaklarda yaşayan çocuklarda veya suça itilen gençlerde madde kullanımının yaygınlığı daha fazla olduğu saptanmaktadır. Türkiye’de madde kullanımı ve bağımlılığı konusunda yapılan en önemli araştırmalardan biri UNODC (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi) bünyesinde İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Samsun ve Diyarbakır’da yapılan ‘Türkiye Madde Kullanımı Profili 2003’ projesidir. Bu proje kapsamında yapılan araştırmaların sonuçlarına göre Türkiye’de uçucu maddeleri kullanma yaşı 11, esrara başlama yaşı 16, ecstasy kullanma yaşı 17’ye düştüğü, genel olarak tüm uyuşturuculara bakıldığında ise 25 yaşın altına indiği tespit edilmiştir. Türkiye’de madde bağımlısı sayısı 14-25 yaş arası genç nüfusun yüzde biri ile dördü civarında, yaklaşık 150 bin kişi olduğu tahmin edilmekle birlikte kesin bir rakam veren araştırma mevcut değildir. Ayrıca raporda, liselilerin büyük kısmının arkadaş baskısı ve merak nedeniyle madde kullanımına başladığı belirtilirken, öğrencilerle küçük yaşlarda ilgilenilmesinin, onlara hayatlarını kontrol etme ve sağlıklarını korumalarına yönelik eğitimler verilmesi gerekliliği, belirtilmiştir. Türkiye bulunduğu coğrafi konum itibari

⁸⁷ Sezer, a.g. e. , s. 6.

⁸⁸ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize İşlerle Mücadele Daire Başkanlığı Türkiye uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (TUBİM), **2009 Türkiye Uyuşturucu Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi, 2009, s. 110-111.

ile uyuşturucu madde kaçakçılığı açısından önemli güzergâhlardan biri durumundadır. Altın Hilal olarak isimlendirilen Afganistan-Pakistan ve İran'da üretilen uyuşturucu maddelerinin Avrupa ve Amerika'ya sevkiyatı noktasında uyuşturucu tacirlerince kullanılan yolların en başında Türkiye'nin doğu sınır kapılarından giriş yapmak suretiyle transit olarak Avrupa'ya geçiş gelmektedir. İran sınırından genelde insan ve hayvan sırtında 30 ila 200 kg arasında mal sokularak özellikle Hakkâri ve Van'da satışı yapılmaktadır. Buralardan alınan uyuşturucu ise araçlarla 10-50 kg'lık partiler halinde, batıya sevk edilmektedir. Türkiye uyuşturucu yakalamaları AB üyesi 25 ülke yakalamasına eşit seviyededir. Batı Avrupa'da eroin, esrar tüketimi azalmaktayken ve Avrupa genelinde yakalamalar düşerken sadece Türkiye'deki yakalamalarda sürekli artış görülmektedir. Sınırlarda alınan güvenlik tedbirlerinin artmasıyla kaçakçıların başka yöntemlere yöneldikleri görülmektedir. Pendik ve Çeşme gibi RO-RO çıkışlarında gelişmiş x-ray cihazlarının faaliyete geçmesiyle tır yakalamaları artış kaydetmiştir⁸⁹.

Dünya Afyon % 92'sini üreten Afganistan ile Avrupa'yı birbirine bağlayan en kısa güzergâh olan Türkiye Dünya eroin yakalamasının % 14'ünü tek başına gerçekleştirmektedir. Türkiye bu oranla en fazla yakalamayı yapan Çin'den sonra ikinci sıradadır⁹⁰. Sadece Ağrı-Gürbulak sınır kapısında son 4 yılda yakalanan uyuşturucunun piyasa değerinin 104 milyon 942 bin 589 TL olması, Türkiye'mizin ne kadar büyük bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Öyle ki, Türkiye'de yer altı ekonomisinin büyüklüğünün milli gelirin yüzde 30'una yakın bir rakama tekabül ettiği, bunun da üçte ikisinin uyuşturucu kaçakçılığından oluştuğu, tahmin edilmektedir.

Türkiye'deki uyuşturucu madde faaliyetlerinin bir diğer ayağında da terör örgütleri yer almaktadır. Öyle ki, başta Pkk olmak üzere Türkiye'nin huzur ve asayışı aleyhine faaliyet gösteren terör örgütlerinin güçlenmesinde ve eylemlerinin finansmanında dış desteklerin yanı sıra, uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelirin de büyük rol oynadığı bilinmektedir. Terör örgütü Pkk, bu faaliyetini uzun zaman gizlemeye çalışmış olsa da uyuşturucu kaçakçılığını ya bizzat yaptığı ya da kaçakçılarla

⁸⁹ Ergin Ergül, Türkiye'de Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler Suç Politikası, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 55, Ankara 2007, 26-31.

⁹⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (TUBİM), **Bağımlık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık ile Mücadele 2007 Yılı Türkiye Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi. 2007, s. 68.

işbirliği yaparak onlardan pay aldığı zamanla ortaya çıkmıştır⁹¹. Emniyet ve istihbarat raporlarına göre terör örgütü Pkk, başlarda kaçakçılardan uyuşturucu sevkiyatlarında pay alırken, uyuşturucunun getirdiği yüksek parayı görünce bizzat sevkiyat işine girmiştir. Yurtiçi uyuşturucu kaçakçısı örgütlerden pay alan terör örgütü, uyuşturucu maddelerin Avrupa ve Amerika'ya sevk edilmesinde bu örgütlerle işbirliği yaparak kaçakçılığa aracılık etmekte, Avrupa ülkelerine yasal veya kanun dışı yollarla iş bulma amacıyla giden insanları vaat ve tehditlerle kandırarak sokak satıcısı olarak kullanmaktadır⁹². Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde tehdit, şantaj, korkutma ve sindirme taktikleri ile burada yaşayan vatandaşlarımızı uyuşturucu ekimine ve kaçakçılığına zorlayan terör örgütünün, Avrupa'da açmış olduğu dernekler üzerinden uyuşturucu dağıtımını organize ettiği tespit edilmiştir. Örgütün, özellikle Diyarbakır'ın kırsal kesiminde köylüye zorla haşhaş ve Hint keneviri ekimleri yaptırıp, kurdukları laboratuvarlarda işlettikten sonra, Avrupa'ya sevkiyat yaptığı bilinmektedir.

2.2.3. Uyuşturucunun Dünyadaki Ekim Alanları, Başlıca Kaçakçılık Güzergâhları ve Yöntemleri

Uyuşturucu maddeleri, uygun iklim koşullarına sahip, siyasi otorite boşluğu, kargaşa ve karışıklık olan bölgelerde yetiştirilip, buralardan tüketimi yoğun olan bölgelere belirli bir güzergâh izlenerek nakledilmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığı, uyuşturucunun ekimi, üretimi nakliyesi, bulundurması, alımı ve satımı gibi birçok karmaşık organizasyondan oluşur. Aşağıda, uyuşturucu maddelerinin dünyadaki ekim alanları ve belli başlı kaçakçılık güzergâhları geniş bir şekilde açıklanmıştır.

2.2.3.1 Dünyada Uyuşturucu Madde Ekim Alanları

Haşhaş sıcak ve kuru iklimlerde yetişir. Dünya'da bu iklim şartlarına sahip, haşhaş üretiminin en uygun olduğu yerler; Türkiye, İran, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Myanmar, Vietnam, Tayland, Güney Çin orta ve Güney Amerika'dır. Afganistan'da gerçekleştirilen kanun dışı afyon üretimi, önceleri ülkenin belirli

⁹¹Feramuz Çetin, "1992-2006 Yılları Arasında Uyuşturucu ve İnsan Kaçakçılığı Yönünden, Türkiye Cumhuriyeti Polis Teşkilatı ve Yabancı Devlet Polis Teşkilatları Arasındaki Adli Yardımlaşmalara AB Sürecinin Etkileri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007, s. 41.

⁹²Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2003 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi, 2004, s. 115.

bölgelerinde yapılırken daha sonraları ülkenin tümüne yayılmıştır. Dünyada haşhaş bitkisinin yasal olarak üretiminin yapıldığı ülkeler ise; Türkiye, Hindistan, Japonya, Çin, Avustralya, Fransa, İspanya, Macaristan'dır⁹³.

Afrika kıtasında Nijerya ve Fas başta olmak üzere birçok ülkede kenevir ekimi yapılmaktadır. Interpol raporlarına göre güney Afrika'da 175.000 ton civarında kanun dışı kenevir ekimi yapılan önemli merkezlerden biridir. Orta Amerika ve Karayipler'de yerel tüketim için esrar üretimi yapılmaktadır. Jamaika'da üretilen esrar, Avrupa ve Kuzey Amerika piyasasında tüketilen esrarın büyük çoğunluğunu oluşturduğu bilinmektedir. Meksika'da üretilen esrar, aldığı tüm önlemlere rağmen ABD için büyük tehdit oluşturmaya devam etmektedir. Meksika'da uyuşturucu büyük bir sektör olup büyük bir nüfus geçimini uyuşturucudan sağlamaktadır. Burada yetiştirilen uyuşturucu maddelerinin de en büyük pazarı ABD'dir. Brezilya ve Kolombiya'da esrar ekimi yapıldığı, yine dünyanın en büyük kokain üreticisi Kolombiya'da önemli miktarda haşhaş ve afyon üretimine de rastlanmaktadır. Asya kıtasına baktığımızda, kenevirin Güneydoğu Asya'da birçok ülkede kendiliğinden yetişen bitki örtüsü niteliğinde olduğu görülecektir. Tayvan'da kanun dışı kenevir ekiminin yıllık 900 ton civarında olduğu tahmin edilmektedir. Interpol'ün 1996 raporlarına göre dünya'da reçine esrar üretiminde Pakistan önemli bir pay sahibidir. Eroinin hammaddesi olan haşhaş kapsülünün yasal olarak ekimi; Hindistan, Japonya, Çin ve Türkiye'de yapılmaktadır. Dünya piyasalarında alım-satımı yapılan eroinin büyük bir çoğunluğu, Altın üçgen (Burma, Laos, Tayland) ve Altın Hilal (Pakistan, İran, Afganistan) bölgelerinde üretilen haşhaştan elde edilmektedir⁹⁴.

En sık kullanılan uyuşturucu tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de esrardır. Esrar dünyada en çok üretimi ve kaçakçılığı yapılan uyuşturucu madde çeşidi olup tüm dünyada geçiş maddesi olarak tüketilmektedir. Yani eroin, kokain gibi bağımlılık potansiyeli yüksek uyuşturucu maddeleri kullananların büyük çoğunluğu, uyuşturucu kullanımına önce esrarla başlamıştır. Sıklıkla kullanılan diğer uyuşturucu maddeleri esrardan sonra sırası ile eroin ve kokaindir. UNODC'nin 2006 yılı Dünya Uyuşturucu raporuna göre, dünya çapında toplam 200 milyon insan uyuşturucu kullanmaktadır. ABD'de 15,9 milyon, Balkan rotası üzerinde bulunan ülkelerden Bulgaristan'da 40-50

⁹³ Altun, a.g.e., s. 49-50.

⁹⁴ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2010 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi, Mart 2011, s. 1-30.

bin, komşumuz İran'da 1,2 milyon, Pakistan'da ise 4,5 milyon uyuşturucu madde bağımlısı olduğu bilinmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan uluslararası suç örgütlerinin cirosu inanılmaz boyutlara ulaşmış, uyuşturucu ekonomisi, yasal olmasa da günümüzde dünya ticaretinin %8'ini temsil eder hale gelmiştir. Dünya genelinde uyuşturucu madde kullanımında 162 milyon kişi ile ilk sırada esrar gelmektedir. Son yıllarda tüketimi giderek artış gösteren sentetik uyuşturucular ise ikinci sıradadır. 25 milyon insan amfetamin ve 10 milyon insan da extasy kullanmaktadır. Afyon ve türevi uyuşturucuları kullanan 16 milyon insanın % 70'i eroin kullanmaktadır. UNODC 2010 Dünya Uyuşturucu Raporuna göre, dünya genelinde 16 milyon insan da kokain kullanmaktadır. En büyük pazar olan Amerika'da 6,2 milyon kokain bağımlısı olduğu ve yaklaşık olarak 196 ton kokain tüketildiği tahmin edilmektedir. İkinci büyük pazar olan Avrupa'da 2008 yılı itibari ile yaklaşık 4,5 milyon kokain kullanıcısı bulunmaktadır. Avrupa'nın yıllık kokain talebinin 130-150 ton arası olduğu tahmin edilmektedir⁹⁵. BM'nin (Birleşmiş Milletler) tahminlere göre; dünya uyuşturucu trafiğinden elde edilen toplam gelir, üretim seviyesinde 13 milyar dolar, satış seviyesinde 94 milyar ve perakende satış piyasasında ise 322 milyar olmak üzere toplamda 429 milyar dolar seviyelerine ulaşmıştır. Bu rakam dünyadaki 184 ülkenin 163'ünün milli gelirinden yüksektir. 429 milyar dolarlık cironun, 123 milyarı esrar, 71 milyar doları kokain, 65 milyar doları afyon ve türevleri, 44 milyar doları amfetamin tipi uyuşturucular ve 29 milyar doları da reçine esrar ticaretinden oluşmaktadır⁹⁶.

2.2.3.2. Uyuşturucu Kaçakçılığının Başlıca Yöntemleri

Uyuşturucu kaçakçılığı organizasyonları önceleri bireysel yönlendirmeler sonucu oluşurken, daha büyük işler için ortaklığa başvurulmuş, kolay yoldan büyük paralar kazanma fırsatı ile kendi kuralları, cezaları, yöntemleri ve ilişkileri olan büyük kartel organizasyonlarına dönüşmüştür⁹⁷. Haşhaşın yetiştirilmesi dünyada bütün ülkelerde devlet kontrolü altında yapılmasına rağmen, her yıl ürünün bir kısmı devlet kurumlarına, geriye kalan kısmı da el altından resmi fiyatın altı katına kadar para verebilen yerel tacirlere satılır. Ürünün büyük bir bölümünü satın alan yerel tacirler

⁹⁵ Ergül, Türkiye'de Uyuşturucu ve Uyarıcı... , s. 26-28.

⁹⁶ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, **2005 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi, Mart 2006, s. 119.

⁹⁷ Altun, a.g.e, s. 47.

piyasaya hâkim bir üst toptancılara satarlar. Uyuşturucu bundan sonra çok sayıda aracından geçerek nihai tüketiciye ulaşır.

Uyuşturucu kaçakçılığı çok gizli, karmaşık bir organizasyondur. Çok gizli olmalıdır; çünkü getirdiği gelirin büyüklüğü yanında uygulanan cezaların sertliği, kaçakçıları tedbirler alma zorunda bırakmıştır. Kaçakçılık örgütleri; üretici, taşıyıcı, kimyageri, dağıtıcısı, depocusu, ara bulucular, patronlar, bürokratik ve mali destekçiler, para aklayıcıları ve satın alıcılar olmak üzere çok değişik tipte ve sayıda kişilerden oluşmaktadır. Bu organizasyona dahil olan kişilerin her birinin nerede yer aldığını genelde hiç kimse bilmez. Organizasyondaki her birey sadece temas kurduğu kişiyi tanır. Kaçakçılar güvenlik kuvvetlerinin bizzat alıcı kılıfına girerek yürüttüğü operasyonlara karşı da; parola sistemleri, kiminle temas edileceğini son anda haber verme, birkaç kez boş olarak buluşma, buluşma yerlerinin son anda haber verilmesi, buluşma yerlerinin sık sık değişimi, mal ve para değişiminin değişik zamanda yapılması gibi yöntemler kullanmaktadırlar. Uyuşturucular zula tabir edilen yerlerde, araçların gizli bölmelerinde taşınır. Taşınan malın yakalanacağı anlaşılır, kurtarılma umudu kalmaz ise güvenlik güçlerine fark ettirilmeden döküp, saçmak suretiyle imha edilir. Bazen de belli bir yere gizlenir, kontrollerden sonra tekrar gizlice gelip alınır. Ticari mal sevkiyatlarında eşyaların içerisine yerleştirilip, gümrük kontrollerinde narkotik köpeklerden korunmak için keskin kokulu baharatlar ve yiyeceklerle sarıp tır, uçak ve gemi yoluyla sevkiyat yapmak gibi çeşitli durumlara rastlanmakla birlikte uyuşturucu kaçakçılarının başvurduğu belli başlı yöntemler aşağıda sıralanmıştır;

- Sıvı eroinin kumaşlara emdirilip, kurutulması ve bu şekilde sevk edilmesi.
- Kaçakçılığın posta ve kargo şirketleri üzerinden yapılması.
- Prezervatif veya benzer dayanıklı plastik kapsül şeklinde kaplar içine eroin, kokain konması, bunların yutulması.
- Uyuşturucunun, araçların lastik ve stepneleri içinde taşınması.
- Araçların yakıt depolarına veya tankerlerin içine özel bölmeler yaptırılması suretiyle, uyuşturucunun buralarda saklanarak sevk edilmesi⁹⁸.

⁹⁸ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2000**, Ankara: EGM Yayınları:2001/3, s. 45-49.

2.2.3.3. Uyuşturucu Kaçakçılığının Başlıca Güzergâhları

Balkan Rotası: Tarihi ipek yolu istikametinde faaliyet gösteren bu rota, Afganistan ve çevresinde üretilen uyuşturucunun, Avrupa pazarlarına nakledilmesinde, kaçakçıların uzun yıllar boyunca kullandığı en önemli güzergâhlardan biri olmuştur. Bu güzergâh, uyuşturucunun üretim bölgelerinden başlayıp, Türkiye üzerinden tüketim bölgelerine uzanmaktadır. Afganistan ve Pakistan üretilen uyuşturucu İran ve Türkiye üzerinden balkan yarımadasına vardıktan sonra, burada iki farklı güzergâhı takip eder. Bunlardan ilki; Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Avusturya üzerinden Almanya, ikincisi ise; Türkiye ve Yunanistan'ı geçtikten sonra deniz yoluyla Batı Avrupa'daki tüketicilere ulaşmasıdır. Türkiye'nin transit olarak kullanıldığı bu rota ile yapılan kaçakçılık, uygulanan tedbirler ve yoğun mücadeleler sonucu alınan başarılı neticeler sonrası kaçakçılar için daha güvenli olan kuzey ve güneydeki rotalara kaymıştır⁹⁹.

Kuzey Karadeniz Rotası: Bu güzergâh Afganistan'dan iki ayrı koldan gelip Karadeniz'in kuzeyinde birleşip, Batı Avrupa uyuşturucu pazarına ulaşır. Bu güzergâhın birinci kolu; Afganistan'dan başlayıp Orta Asya Cumhuriyetlerinden geçerek Rusya, Ukrayna, Belarus ve Polonya üzerinden Batı Avrupa'ya ulaşır. İkinci kolu ise; Afganistan'dan İran'a oradan Azerbaycan ve Kafkasya üzerinden Rusya ve Ukrayna'ya buradan da Avrupa'ya ulaşır. Afganistan üretimi eroin morfin ve afyonun % 65'nin bu rotayı izleyerek Batı Avrupa'ya ulaştığına dair, Birleşmiş Milletler Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu'nun raporları mevcuttur¹⁰⁰. Afgan kökenli uyuşturucular, Afganistan'ın Tacikistan sınırındaki Gorno-Badakhshan dağlık bölgesinden ülke dışına çıkarılmaktadır. Bu bölgede güvenlik tedbirlerinin az olması, bölgenin kaçakçılık yolu olarak kullanılmasına neden olmuştur. Özbekistan ve Türkmenistan'da birçok defa Afgan kökenli tonlarca esrar, eroin, afyon ve morfin ele geçirilmesi, bu güzergâhtaki kaçakçılığın boyutlarını ortaya koymaktadır¹⁰¹.

Doğu Akdeniz Rotası: Bu uyuşturucu güzergâhı, Pakistan limanlarından başlayarak Hint okyanusunu, Kızıldeniz'i takip edip, Süveyş Kanalı'ndan geçerek, Kıbrıs'ın güneyinden Akdeniz üzerinden Avrupa'ya ulaşır. Hem (UNODC) raporlarında hem de Interpol çalışmalarında Pakistan'dan hava ve deniz yoluyla uyuşturucu sevkinin

⁹⁹ Coşkun, a.g. e, s. 66-67.

¹⁰⁰ Altun, a.g.e, s. 52-53.

¹⁰¹ Mustafa Gökçimen, "Uyuşturucu ile Yasal Mücadeleci Kuruluşların Güçlendirilmesi Konusunda Bölgesel İşbirliği Semineri", **Polis Dergisi**, 7, EGM Yayınları, Ankara 1996, s.33.

son yıllarda önemli miktarda arttığı bilinmektedir. Avrupa havaalanlarında Pakistan orijinli uyuşturucu yakalamalarının artması bunun en önemli kanıtıdır¹⁰².

Doğu Akdeniz Uyuşturucu kaçakçılık rotasına baktığımızda Afganistan-İran-Pakistan bölgesinde üretilen hammadde Ortadoğu'ya geldiğinde, Ortadoğu'daki totaliter rejimler ve bu rejimlere yakın aileler, bürokratlar ve siyasiler bu işi yönlendirir. Afyon bu bölgede işlenir ve morfine dönüştürülür, Avrupa ve Amerika'ya ulaşımı ve sokaklarda uyuşturucu bağımlılarına yönelik satışını Fransız ve İtalyan suç örgütleri vasıtasıyla mümkün olmaktadır. Suç örgütlerinin bölgelere hâkim olması, resmi makamlarla olan ilişkilerine bağlıdır, her örgüt yasal bir otoriteyi arkasına almadığı takdirde rakipleri tarafından yok edilir¹⁰³. Uyuşturucu çeşitli aşamalarda çok sayıda el değiştirdiğinden, fiyatı her el değiştirmede önemli miktarda artmaktadır, yasaklanmış olması uyuşturucunun arz ve talebini dengesiz hale getirir. Satıcı fiyatları ve miktarı istediği gibi kontrol edebilir.

2.3. Alkollü İçki ve Sigara Kaçakçılığı

Dünyada 15 yaş üstü nüfusun üçte biri, yani 1,2 milyar insan sigara kullanmaktadır. Türkiye'de ise 17 milyon yetişkinin sigara kullandığı, sigara için bir günde yapılan harcamanın 50 milyon TL civarında olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye dünyada sigara içme oranı en yüksek olan ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2006 yılında, Türkiye genelinde gerçekleştirilen "Aile Yapısı Araştırması"na göre 18 yaş üstü vatandaşların % 33,4'ü sigara kullanmaktadır. Erkeklerde sigara kullanım oranı % 50,6 iken kadınlarda bu oran 16,6'dır. Sigara kullanımını 25-44 yaş arasında daha yoğunlaşmaktadır. Sigara kullanımını azaltmak için son yıllarda yapılan çalışmalar başarılı neticeler vermiş, TÜİK'in (Türkiye İstatistik Kurumu) 2008 yılının kasım ayı içerisinde yapmış olduğu 15 yaş üstü hane halkını kapsayan araştırmasında, Türkiye'de sigara kullanma durumunun erkeklerde % 2,7 kadınlarda % 1,4 ve toplum genelinde % 2,1 oranında azaldığı görülmüştür. Ayrıca kişi başına sigara tüketiminde de azalma eğilimine girdiği 2000 yılında kişi başına sigara

¹⁰² Coşkun, a.g.e. , s. 67.

¹⁰³ Pino Arlacchi, Mafia Business; **The Mafia Ethic and the Spirit of Capitalism**, London: Verso Publishing House, 1. Printing,1986, s. 191.

tüketimi 1,646 adet iken, 2007 yılında 1,522 adet, 2008 yılında ise 1,508 adet olmuştur¹⁰⁴.

Türkiye’de üretilen veya yurtdışından ithal edilen içki ve sigaralar TAPDK (Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu) tarafından düzenlenen uygunluk yazısıyla ve aynı kurumdan temin edilen bandrollerin, ürünlerin üzerlerine yapıştırılmak suretiyle yurtiçinde satışı yapılabilmektedir. Bu nedenle üzerlerinde TAPDK’nın bandrolü bulunmayan veya sahte bandrol bulunan tek el ürünleri kaçak olarak nitelendirilip bu ürünleri yurda izinsiz sokmak yurtiçinde bir yerden bir yere nakletmek, saklamak, satışa çıkarmak, muhafaza etmek, kullanmak kaçakçılık suçunu oluşturur.

Türkiye’nin son yıllardaki kaçakçılık verilerine göre, geçmiş yıllardaki kaçakçılık listelerinin başında yer alan elektronik cihazlarının tahtını sigara ve içki kaçakçılığı almış durumdadır. Bunun en önemli nedeni son zamanlarda tütün ve alkol ürünlerinin vergilerine gelen yüksek oranda zammın, kaçakçılara muazzam bir kâr olanağı sağlamasıdır. Bir paket sigaranın satış fiyatının içerisinde maliyetinin dört katı vergi bulunmaktadır. İçki ve sigaranın yüksek vergi oranlarıyla Türkiye’nin vergi gelirlerinde önemli paya sahip olması, kaçakçılığının ülke ekonomisine ve insan sağlığına büyük zararlar vermesi nedeniyle, gümrüklerin öncelik verdiği en önemli görevlerin başında alkollü içki ve sigara kaçakçılığıyla mücadele gelmektedir. İnsan sağlığına verdiği büyük zarar nedeniyle tüketiminin kısılması amacıyla konulan yüksek vergiler, içki ve sigara kaçakçılığının yol açtığı gümrüksüz sigara ticareti, bu amacın gerçekleşmesine engel teşkil etmektedir¹⁰⁵. Sigara kaçakçılığı, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de giderek daha organize bir kimliğe bürünerek, kaçakçılık sektörünün en gözde dallarından biri haline gelmiştir. Türkiye’ye her yıl 25 bin ton kaçak sigara girmektedir. Her altı sigaradan biri kaçak olup, bu sigaralar yılda 1,5 milyar dolar vergi kaybına neden olmaktadır. Öyle ki terör örgütleri ile uluslararası uyuşturucu baronları sigara kaçakçılığından elde edilen parayı gördükten sonra neredeyse işlerini değiştirip sigara kaçakçılığına el atmışlardır. Bir konteyner kaçak sigaranın üretim ve ülkeye taşıma maliyeti yaklaşık olarak 90 bin dolar olup, sigaranın Türkiye’ye sokulup piyasaya dağıtıldığında kazanç 1 milyon 600 bin doları bulmaktadır. Başka bir ifadeyle

¹⁰⁴ Doç. Dr. Murat Karagöz ve diğerleri, “Yasal Düzenlemelerin Sigara Tüketimi Üzerine Etkileri”, **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, Cilt 2, sayı2, 2010, s. 20.

¹⁰⁵ Mehmet Eryılmaz, “Sigara Kaçakçılığı, Free Shop Uygulaması ve Ekonomik Sonuçları”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 49, Ankara Temmuz-Ekim 2004, s. 20.

kaçakçılar bu yolla her konteynırda bir buçuk milyon dolar net para kazanıyorlar. Türkiye'ye giren kaçak sigaralar orijinal ve sahte olmak üzere iki türdür. Orijinal sigaralar, üretildiği ülkenin bandrolünü taşıyan ülkeler arası ticareti yasal ve serbest olan ürünler olup, sahte sigaralar ise bilinen ünlü markaların merdiven altı atölye tabir edilen yerlerde üretilen ve herhangi bir ülkenin bandrolü ve sembolü olmayan taklit sigaralardır. AB sigara kaçakçılığı raporlarında, Amerikan malı orijinal sigaraların gemilerle İspanya'nın Valencia Limanına geldiği, buradan aktarma yapılarak yine gemilerle Kıbrıs Rum kesimine götürüldüğü, Kıbrıs'ta markalar üzerinde oynanıp bazı değişiklikler yapılan sigaraların bir kısmı Türkiye'nin Mersin Limanı'na bir kısmı ise Beyrut'a gönderilmektedir. Ülkeye girişte sigaralara Transit beyannamesi düzenleniyor Vergilerin teminata bağlanıp ülkeden transit olarak geçişini sağlayan Transit Beyannamelerinde, sigaraların bulunduğu konteynerların son teslim yeri Rusya olarak gösteriliyor. Mersin'den Rusya'ya gitmek üzere Türk-İran sınırına getirilen konteynerlar bu aşamada kaybolup, iç piyasaya dağıtılıyor¹⁰⁶.

Orijinal sigaraların yurda giriş yapmasının diğer bir yöntemi de, denetimlerin yetersiz olduğu havaalanları, Limanlar ve Sınır kapılarında gümrüklü saha olan yolcu salonlarında bulunan gümrüksüz satış mağazaları (Free-Shop) üzerinden gerçekleştirilmektedir. Türkiye'ye giriş yapacak olan 18 yaşından büyük yolcuların Bakanlar Kurulu'nun 2009/15481 sayılı kararıyla 3 karton (300 adet) sigara ve 1 litre içkiyi yurda getirmelerine muafiyet tanınmıştır. Sadece yurtdışına giriş-çıkış yapan yolcuların alış veriş yapabildiği gümrüksüz satış mağazalarında mağaza işleticileri vergileri ödenmemiş içki ve sigaraları yurda çeşitli yollarla soktuktan sonra ele geçirdiği yolcu bilgileriyle yolculara satış yapılmış gibi gösterip, ürünlerin yurda girişlerini kâğıt üzerinde yasal hale getirmektedirler. Yasal bir çerçevede yapılsa bile, gümrüksüz satış mağazalarından yapılan satışlar yurtiçine büyük miktarda vergisiz sigara ve alkollü içkinin girmesine neden olmaktadır. AB üyesi ülkelerde çıkış salonlarında bulunan gümrüksüz satış mağazalarında AB ülkelerine uçacak olan yolculara ve AB vatandaşlarına yapılan satışlarda muafiyet hakkı en asgari düzeyde tutulmakta olup çok sıkı bir şekilde kontrol edilmektedir¹⁰⁷.

¹⁰⁶ "Kaçakçılığın Dumanı Tütüyor", **Gümrük Muayene Memurları Derneği Divan Dergisi**, 19, 2011, s. 50-53.

¹⁰⁷ Eryılmaz, a.g. e, s. 21.

İçki ve tütün ürünlerinin gümrüksüz satış mağazalarından yurda sokulmasıyla ilgili Gümrük Teftiş Kurulunun çalışmaları sonucu hazırladığı inceleme raporunda; ABD ve AB ülkelerinin tamamında 1999'dan itibaren ülkeye girişte gümrüksüz satış mağazası bulunmadığı, Türkiye'de ise hem çıkışta hem girişte gümrüksüz satışa izin verildiği, giriş yönlü olarak hizmet veren gümrüksüz satış mağazalarında yıllık 200 milyon Euro satış yapıldığı ve bu uygulamanın dünyada olmadığı belirtilmiş. Bu tutardaki bir satış işlemine yürürlükteki vergilerin uygulanması halinde 400 milyon Euro vergi ödenmesinin gerektiği, her yıl bu miktarda vergi kaybına dikkat çekilmektedir. Ayrıca raporda Gürcistan, İran, Irak, Suriye ve Bulgaristan gibi ülkelere çok sayıda araç gümbirlik olarak giriş ve çıkış yaptığı göz önüne alınırsa, örneğin; Gürbulak'tan her gün iki bin kişi İran'a gidip gelmekte, bu iki bin kişi beraberinde altı bin karton sigara ve iki bin şişe içki ile dönmekte olup, bu sistemle sadece Habur ve Gürbulak'tan Türkiye'ye yılda yaklaşık 50 milyon paket sigara sokulduğu tespit edilmiştir. Söz konusu raporda Türkiye'ye hiç giriş-çıkış yapmayan kişilerin pasaportlarının kullanılarak gümrüksüz satış mağazalarından satış yapıldığı, gümrüksüz satış mağazalarından gümrük personelinin bilgi ve gözetimi dışında beyan harici içki ve sigara çıkartılarak piyasaya sürüldüğü belirlenmiş, yapılan satışların iç piyasadaki satışlar ve ithalatın 3-4 katına ulaştığı da belirtilmiştir. Bu suiistimler üzerine Gümrük Müsteşarlığı, gümbirlik geçiş yapanlara yapılan sigara ve alkollü içki satışlarını sınırlamış, Yurtdışında 72 saat geçirmeyen yolculara gümrüksüz satış mağazalarından içki ve sigara satışı yapılamayacağı kararlaştırılmıştır¹⁰⁸.

Sahte sigara kaçakçılığında, uyuşturucu kaçakçılığında olduğu gibi Türkiye transit ülke konumundadır. Dünya Gümrük Örgütü'nün yaptığı araştırmalara göre Çin ve diğer doğu ülkelerinde üretilen sahte sigaraların batıyı gidiş güzergâhlarının başında Türkiye bulunmaktadır. Bu sebeple Türkiye bu ülkelere gelen sahte sigara tehdidi ile karşı karşıyadır. Gümrük idarelerinin yakalamış olduğu gümrük kaçağı sigaraların büyük bölümü sahte sigaralardır. Sahte sigaraların yurda girişi yakalama rakamlarına baktığımızda tüm dünya da olduğu gibi Türkiye'de de büyük oranda deniz yoluyla yapıldığı görülecektir. Konteynerlarla yapılan taşımalarda eşyaların arasına gizlemek

¹⁰⁸ Sedat Güner, "Türkiye Sigara Sektöründe Kaçakçılığın Yeri", **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 48, 2006, s. 22.

suretiyle veya sigara dolu konteynırın değişik bir eşya olarak beyan edilmesi şeklinde kaçakçılık yapılmaktadır¹⁰⁹.

Çin’de etimi yapılan sahte sigaralar, Türkiye’ye konteynırlarla veya doğu sınırlarından at-katır sırtıyla veya gümrük kapısından kaçak yollardan girmekle birlikte, son 10 yıldır durum deęiőmiőtir. Sahte ve taklit sigaralar Kuzey Irak’ın Dohuk ve Süleymaniye Őehirleri baőtta olmak üzere bu bölgede kurulan, bölgedeki aőtret reislerine ait fabrikalarda, Çin malı makinelerde baőtta yabancı markalar Marlboro, Philipmoris, Polo Clup, Esse olmak üzere Türk markalarının da sahte ve taklitleri üretilmekte ve eőtli őekillerde Türkiye’ye giriş sokulmaktadırlar. Tekel yetkilileri Ukrayna, Çin, Makedonya, İnan ve Kuzey Irak’ta kurulan fabrikalarda Tekel’in en çok tüketilen samsun 216, tekel 2000 ve tekel 2001 markalarının sahtesinin retildeğini belirtmektedirler. Bu kaçak sigaraların ülkeye giriş yollarının baőtında Mersin Serbest Bölgesi geliyor. Sigaralar serbest bölgeye gelirken, serbest bölgede veya transit olarak yurtdiőı edilmek üzere bölgeden çıkartılırken, ülke içine dağıtımı yapılmakta, kağit üzerinde çıkmış gibi gösterilmektedir. Ukrayna’daki kanun dıőtı sigara fabrikalarında üretilen kaçak ve taklit sigaralar da Güney Kıbrıs kesimi üzerinden gemilerle Mersin’e getirilmekte ve Taőtucu bölgesinde boőtaltılmaktadır. Türkiye’de kaçak sigara pazarının % 40’ını oluşturan ‘‘Prestige’’ marka sigara Bulgaristan devletine ait sigara şirketi olan Bulgartabac tarafından üretiliyor daha sonra Mersin Limanı üzerinden transit olarak Kuzey Irak’a götürülüyor. Söz konusu marka sigara buradan aynı yöntemlerle sınırı geçerek Türkiye’ye getiriliyor. Kuzey Irak’taki fiyatı paket baőtına 30 cent iken, İstanbula’ vardığında 2 doları buluyor. Kaçak sigaraların ülkeye girişinin diğer yolu ise yolcu muafiyetinden faydalanmak isteyen vatandaőtların komşu ülkelere günübirlik gidiş-geliőtlerinde beraberlerinde getirdikleri muafiyet kapsamında ve çoğu zamanda muafiyet fazlası sigara ve içkileri yurda gizli olarak sokmaya alıőtması şeklinde gerekleőtmektedir. Gürcistan, Suriye, İnan ya da Irak’a sınır ticareti kapsamında giriőt-ıkıőt yapan Şahıslar bu ülkelerden satın aldığı taklit sigaraları aldıkları fiyatın üç katı bir fiyata Türkiye’deki kaçak sigara toplayıcılarına aynı gün satmaktadırlar. Nahcivan rotasında, İğdir Dilucu sınır kapısı kullanılırken, Kuzey Irak’tan yapılan kaçakçılıkta ise Habur sınır kapısı tercih edilmektedir¹¹⁰.

¹⁰⁹ Eryılmaz, a.g. e., s. 23.

¹¹⁰ ‘‘Kaçakçılığın Dumanı Tütüyor’’, **Gümrük Muayene Memurları Derneği Divan Dergisi...**, s.52-53.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yolcu beraberli veya binek hayvanların sırtında kaçak olarak sınırlardan geçirilen ve halkın sağlığı açısından büyük riskler taşıyan İçki ve Sigaralar, İstanbul ili ve başlıca turistik merkezlere dağıtımı yapılmaktadır¹¹¹. EGM (Emniyet Genel Müdürlüğü) verilerine baktığımızda kaçak içki ve sigaraların doğuda Artvin, Ağrı, Van güneyde Hakkâri, Şırnak, Mardin, Hatay ve Şanlıurfa illerinden giriş yaptığını, Van ilinden ülkemize giriş yapan kaçak içki ve sigaraların, ülke içinde özellikle batı kesimine dağıtımı yapılırken izlenen güzergâhın; Bitlis, Muş, Batman, Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Ağrı, Erzurum ve Iğdır olduğu, ayrıca Van ilinde, kargo firmaları ve şehirlerarası yolcu otobüsleri kullanılarak batıya doğru sevkiyatların yapıldığı, tespit edilmiştir. Yine Artvin ve Ağrı illerindeki sınır kapılarından sokulan kaçak sigaraların piyasaya sürülmek üzere batı illerine toplu olarak sevk edildiği, Irak'tan Hakkâri ve Şırnak illerinin birleştiği sınır bölgesi kullanılarak Türkiye'ye kaçak yollarla getirilen sigaraların, Hakkâri ilinden Van istikameti veya Mardin–Diyarbakır ve Siirt–Batman güzergâhı kullanılarak sevkiyatının yapıldığı, Hatay ve Şanlıurfa illerinden giriş yapan kaçak sigaraların Osmaniye ili güzergâhı kullanılarak başta, Gaziantep, Mersin ve Adana olmak üzere diğer batı illerimize nakledilmektedir¹¹².

TAPDK eski başkanı Niyazi Adalı “kaçak ve sahte sigara analizlerinde, sigaralarda plastik, iplik, kağıt, küf, böcek ve larvaları ile çok tehlikeli koku ve katkı maddelerinin bulunduğunu” belirtmektedir. Ayrıca sahte sigara üretiminde Tekel'den emekli olmuş tütün eksperlerinin kullanıldığı bilinmektedir. Sahte sigaranın insan ve çevre sağlığına normalinden üç, dört kat daha fazla zarar verdiği de tespit edilmiştir¹¹³.

TBMM'de bir grup milletvekili, sigara ve içki kaçakçılığı sorununun tüm yönleriyle araştırılması için Meclis Başkanlığı'na vermiş oldukları araştırma önergesinde; tekül ürünleri üzerindeki yüksek verginin, kaçakçılığın artmasına neden olduğu, yurtiçine kaçak sokulan sigara ve içkinin piyasada yarı fiyatına satıldığı, sigara kaçakçılığı sebebiyle Hazine'nin uğradığı bir yıllık kaybın 1 milyar TL olduğunu belirtmişlerdir. Tekel eski genel müdürü, Mehmet Akbay ise; “sigara kaçakçılığının dünyadaki tüm ülkelerin sorunu olduğunu, sigaranın satış fiyatının üçte ikisinin vergi

¹¹¹ Halim İpek, **Önemli Bir Sorun Kara Para ve Kara Paranın Aklanması**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2000, s. 43.

¹¹² Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize İşler Daire Başkanlığı, **2010 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi, Ankara Mart 2011, s. 89-90.

¹¹³ Sedat Güner, “Türkiye Sigara Sektöründe Kaçakçılığın Yeri”... , s. 22-23.

olarak alınmasının, kaçakçılığı zorunlu hale getireceği, yabancı sigara yasağı olduğu dönemde Türkiye'nin soyulduğu, 1950-60'lı yıllardan yasaklanana kadar ülkeye kaçak yollarla giren yabancı sigaralardan vergi alınmadığı, yasağın kaldırılıp vergilendirilmesinin doğru bir karar olduğunu belirtmiştir. Gümrüklerden sorumlu eski devlet bakanlarından Kürşat Tüzmen de; “sigaradan alınan yüksek oranlı ÖTV'nin Türkiye'de sigara kaçakçılığını tetiklediğini, komşu ülkelerde satılan sigara ile Türkiye'de satılan arasında çok ciddi bir fiyat farkı olduğunu ve bu durumda ucuz malın bir yolunu bulup yurda gireceğini, içki ve sigara üzerindeki vergilerin sürekli olarak artırıldığı, diğer yandan da gümrükçüye hadi bakalım yakala dendiğini, bunun kolay olmadığını, Türkiye'nin bu tecrübeyi geçmişte yaşadığını, yüksek vergiler nedeniyle devamlı bir kaçakçılık olduğunu, fiyatlar eşitlenince 15 yıl kadar ciddi bir sıkıntı yaşanmadığı, ama son dönemde sigara kaçakçılığının tekrar artarak tehlikeli bir boyut kazandığını” belirtmiştir. British American Tobacco Türkiye'nin Kurumsal ilişkiler Direktörü David Wilson da; “Kaçak yollarla Türkiye'ye sokulan sigaraların, sektörün ve hükümetin uğraştığı önemli bir problem olduğunu, sigara pazarı açısından Türkiye'nin yedinci büyük pazar olduğunu, yıllık ortalama 110 milyar adet sigara kapasitesiyle kritik eşiğin üzerinde büyük pazar sayıldığı, Hükümetin de vergi oranlarının bu kadar yüksek olmasının kaçak sigara açısından risk taşıdığının farkında olduğunu, sigara kaçakçılığı yapmak isteyenler için Türkiye'nin cazip hale geldiğini, komşu ülkelerdeki fiyatın Türkiye'deki fiyatlara göre çok daha ucuz olmasının kaçakçılığı tetiklediği” , belirtmiştir. Görüldüğü üzere konu üzerinde bilgi sahibi olanlar aynı görüşleri paylaşmaktadır. İhraç kaydıyla vergisiz alınan sigaranın iç piyasaya sürülmesi de sigara kaçakçılığında çok rastlanan yöntemlerden biridir, Özellikle Mersin Serbest bölgesinden Mersin limanına aktarılan sigaralar trenlerle gümrüksüz satış mağazalarına gönderilmiş gibi yola çıkmakta, ancak önemli bir bölümü bu mağazalara girmeden iç piyasaya sürülmektedir. Gümrük müfettişlerinin 2003 yılında yapmış oldukları araştırmalarda; bazı firmalarca ihraç edilmiş gibi gösterilen sigaraların, gerçek dışı kaşe, mühürlerle çıkış beyannamesi tanzim edilerek, gümrük muamelesine tabi tutulmadan, ihraç edilmiş görünümü altında, ülke içinde doğrudan satıldığı, gerçek gümrük çıkış beyannamesi düzenlenmiş sigara yüklü konteynerların ise mühürlerinin gece kırılarak açıldığı,

sigaraların boşaltılarak yerine kağıt ve kumaş parçaları doldurulduktan sonra konteynerin, sahte mühürle kapatılıp ihraç edildiği tespit edilmiştir¹¹⁴.

Sigara ve içki kaçakçılığı sadece Türkiye'nin sorunu değil dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülkenin sorunudur. DGÖ verilere göre ise, sigara kaçakçılığının tüm dünyada 30 milyar dolar civarında vergi kaybına sebebiyet vermektedir. Dünya pazarının yüzde 15'i sahte ve kaçak sigaradan oluşmaktadır¹¹⁵. AB makamları, ABD'li sigara şirketlerinin Doğu Avrupa ülkelerine iç tüketimleri için gerekenden fazla sigara ihraç ederek, bu ülkelere, AB üyesi ülkelere sigara kaçakçılığı yapılmasına aracılık ettiğini, ileri sürmektedir. Ayrıca AB, dünyanın en büyük sigara üreticileri olan R.J. Reynolds ve Philip Morris aleyhine kaçakçılık davası açmıştır. Avrupa Konseyinin tahminlerine göre Avrupa'da en büyük kaçakçılık sigarada yapılmakta olup bu kaçakçılığın yıllık boyutu 90 milyar Avro civarlarındadır¹¹⁶. Alkollü içki kaçakçılığının ise; genellikle üretici fabrikalarının ve gümrük kapılarında bulunan gümrüksüz eşya satış mağazalarının denetimlerinin yeterli düzeyde olmaması, dağıtım kanalları arasındaki mal ve nakit akışının kontrol altında tutulmaması gibi sebeplerden dolayı meydana geldiği bilinmektedir¹¹⁷. Kaçak Sigara ve Alkol halkın sağlığı açısından da büyük tehdit içermektedir. Sahte sigara analizlere göre; sigaraların saf tütünden oluşmadığı, içerlerinde küçükbaş hayvan gübresi ve kömür tozu tespit edilmiş, hayvan gübresinin, sigaranın zehir oranını en az bin kat daha artırdığı, gırtlak, akciğer kanseri ve zehirlenme vakalarına neden olduğu saptanmıştır. Bunun dışında sigaranın insan vücudundaki tüm organları üzerinde bilinen ve bilinmeyen sayısız zararı vardır. Sigara; kalp krizi, damar tıkanıklıkları, kangren, damar büzüşmesi, yüksek tansiyon, kalp yetmezliği, akut, kronik bronşit, amfizem, akciğer ve solunum yollarında sürekli enfeksiyon sonucu tahribat, astım, solunum güçlüğü, başta akciğer kanseri olmak üzere yemek borusu, ağız içi, gırtlak, pankreas, böbrek, prostat ve rahim kanserleri ve lösemi kanserlerine yol açmakta, ayrıca sigara vücuttaki insülin salgılayıcı yeteneğini zamanla

¹¹⁴ Sedat Güner, "Türkiye Sigara Sektöründe Kaçakçılığın Yeri"... , s. 22-24.

¹¹⁵ Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize İşler Daire Başkanlığı, **2006 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi, Mart 2007, s. 96.

¹¹⁶ Sedat Güner, "Türkiye Sigara Sektöründe Kaçakçılığın Yeri"... , s. 23.

¹¹⁷ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize İşler Daire Başkanlığı, **2008 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi, Şubat 2009, s. 53.

yok ettiğinden şeker hastalığına da yol açabilmektedir¹¹⁸.

2.3.1. Alkollü İçki ve Sigara Kaçakçılığının Temel Nedenleri

Bütün kaçakçılık türlerinin bir veya birçok nedeni bulunmaktadır. Alkollü içki ve Sigara kaçakçılığının en önemli nedeni yüksek vergiler olmakla birlikte diğer başlıca sebepleri aşağıda kısaca açıklanmıştır. Herhangi bir kaçakçılık faaliyetinin önüne geçilebilmesi için öncelikle sebeplerinin ortadan kaldırılması gerekir.

- **Vergilerin Çok Yüksek Olması:** Sigara üzerindeki vergileri incelediğimizde; % 57,6 oranında gümrük vergisi % 18 katma değer vergisi ve % 180'lere varan ÖTV olmak üzere çok fazla vergi yükü olduğu görülecektir. Türkiye'de toplanan ÖTV'nin üçte biri sigaradan toplanmaktadır. Alkollü içkilerin bazılarında gümrük vergisi sıfır olarak uygulanmakta, geri kalanlardan ise sigaraya göre nispeten daha düşük oranda gümrük vergisi alınmaktadır. Alkollü içkilerde; KDV %18, ÖTV ise, içeceğin içerisindeki alkol oranına göre maktu veya %100'lere varan nispi oranda uygulanmaktadır.¹¹⁹ Sigara ve içki üzerinden vergi alınmalı fakat maliyet fiyatının 3-4 katı kadar bir vergi uygulamasının dünyada örneği yoktur. Bu durumun insanları kaçakçılığa teşvik etmesi ve kaçak ürün tüketmeye yönlendirmesi kaçınılmazdır. Vergiler makul düzeye çekilirse kaçakçılık cazip hale gelmeyecek nihayetinde, insanların bu yola başvurma eğilimleri azalacaktır.
- **Komşu Ülkelerdeki Sigara Fiyatları:** Türkiye'de 3 Avroya satılan bir paket sigaranın, Türkiye'nin komşuları; Suriye'de 1,3 Avroya, İran, Irak, Azerbaycan ve Gürcistan'da 1 Avroya, Rusya'da ise 1 Avronun da altında satılmaktadır. Durum böyle olunca, sınır olan iki ülkeden birinde bir Avroya satılan bir ticari mal, diğer ülkede 3 Avroya satılırsa, insanlar 3 Avroya satılan ülkeye bu malı sokmanın bir yolunu bulacakları muhakkaktır. Ne kadar tedbir alınırsa alınsın, bu durumun önüne geçilmesi çok zordur.
- **Denetimlerin Yetersiz Kalması:** Kara kapılarında günde binlerce araç geçmekte olup bu araçların hepsinin, gizli bölmeleri dâhil aranması imkânsızdır.

¹¹⁸ Meral Evcı, "Sigaranın İnsan Sağlığı ve Çevre Üzerindeki Zararlı Etkilerinin Üzerlik Bitkisi ile Azaltılmasının Araştırılması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya 2001, s. 42-44.

¹¹⁹ Eray Dağınık, "Özel Tüketim Vergisi; Alkollü içecekler ve Tütün Ürünleri", **Gümrük Müfettişleri Gümrük Dergisi**, 76, Temmuz- Eylül 2011, s.84-86.

Bunun için mevcut personelin onlarca katı personel istihdam edilmesi gerekir. Kıyı sularımızda seyir halindeki yük gemilerinden, su geçirmeyecek naylonlara sarılmış kartonlar içerisinde atılan sigara kartonlarının, küçük balıkçı teknelerine alınması suretiyle yapılan kaçakçılık, denizlerdeki kontrolün zayıf olması nedeniyle önlenememektedir. Yine, doğu ve güney doğu sınırlarımızdan sırtçılık yoluyla veya at-katır sırtında yasal olmayan noktalardan yapılan içki ve sigara kaçakçılığının, uzun yıllardır bilinmesine rağmen halen devam etmekte olması, denetimlerin ve güvenlik önlemlerinin yeterli olmadığını ortaya koymaktadır.

- **Cezaların Caydırıcılıktan Uzak Oluşu:** Türkiye’de sigara ve içki kaçakçılığına uygulanan cezalar caydırıcılıktan çok uzaktır. Kaçakçılık davalarında gümrüklenmiş değer üzerinden verilen cezalar para cezasına çevrilerek ertelenmektedir. Yolcu beraberinde getirilen kaçak içki ve sigaraya ise idari ceza uygulaması yok denecek kadar azdır. Örneğin, Almanya’da ülkeye yolcu beraberinde muafiyet fazlası 1 karton sigarayı sokmaya çalışmanın, 38 avro vergisi ve vergisi kadar da para cezası vardır. Bu yaptırım havaalanlarında ve kara kapılarında kesin bir şekilde uygulanmaktadır. Türkiye’de ise yolculardan muafiyet fazlası sigaralarından bırakın vergi ya da cezasını almak, gümrük ambarına dahi alınması gümrük muayene memurlarının hakaret ve tehditleri göze alarak gösterdikleri üstün gayretler neticesinde mümkün olabilmektedir. Kara kapıları ve havaalanlarında devlet otoritesini, çok zayıf yetkilerle tesis etmeye çalışan gümrük memurları, sahipsiz ve çaresiz bırakılmıştır.
- **Kaçakçılığının Yüksek Getirisi:** Alkol ve tütün ürünlerindeki yüksek vergiler nedeniyle, dörtte biri fiyatına yurda kaçak sokularak yüksek kâr sağlanmaktadır.
- **Terör Örgütlerine Finansman Olması:** Terör örgütleri yasa dışı faaliyetlerine finansman sağlamak amacıyla yüksek getirisini gördükleri sigara ve alkol kaçakçılığına yönelmişlerdir.

2.4. Döviz – Nakit (Kara Para) Kaçakçılığı

Para, tarih boyunca suçun en önde gelen nedenlerinden biri olmuştur. Asurlular’dan kalan ticari yazışmalarda, Anadolu’ya ihraç edilecek mallar sebebiyle devlete ödeyecekleri vergilerden kurtulmak isteyen iş adamlarının, sahte beyan yoluyla

devleti aldatma yoluna gittiklerinden bahsedilmektedir¹²⁰

Günümüzde yapılan nakit kaçakçılığını terör ve suç örgütlerinin finansmanları için gereken kara paranın finansal sisteme girmeden dünyada hareket etmesi şeklinde tanımlayabiliriz. Nakit para (dolaşımda olan ve değişim aracı olarak kullanılmaya uygun banknot ya da madeni paralar), seyahat çeki, bono, posta çekleri gibi belgeleri kapsamaktadır¹²¹.

Suç gelirleriyle yani kara parayla mücadele neredeyse tüm hukuk sistemlerinin sorunu olarak görülmektedir. Yasal sistemi tehdit eden suç ve terör örgütleri, işlediği pek çok kanun dışı faaliyetlerden (uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, tehdit, şantaj, haraç) yüksek miktarda nakit sağladığı, bu nakitle de faaliyetlerini finansa ettiği ve bu nakdin finansal sistemde takip edilmemesi için kaçak olarak ülkeler arası aktardıkları bilinmektedir.¹²² Hatta sahip oldukları bu yüksek miktardaki nakit kara para sayesinde politik ve ekonomik sisteme etki etmekte, bu sistemleri ele geçirmek suretiyle, hukuk devleti ve bu devletin egemenliğini zayıflatmaktadırlar. Öyle ki bugün dünyada, uyuşturucu ve kara para baronlarının kontrolüne girmiş ekonomilerden, bu baronların gölge iktidar olduğu devletlerden bahsedilmektedir. Örneğin; Kolombiya, Bolivya, Peru, Meksika ve Tayland gibi uyuşturucunun büyük bir sektör olduğu ülkeler siyasi ve ekonomik istikrarsızlar ve yolsuzluk skandallarıyla uğraşmaktadırlar. Bu durumlardan da anlaşılacağı üzere yolsuzluk ve rüşvet, nakit kaçakçılığı ve kara paranın aklanmasıyla sıkı şekilde bağlantılıdır. Suç örgütleri, amaçları doğrultusundaki hedeflerine yönelik problemleri aşmak, ekonomik sektörleri ele geçirmek için siyasi ve mali yetkilileri etkisizleştirmek adına rüşvet dağıtmaktadırlar. Kara para aklama işlemi, çok sayı finans uzmanı ve brokerin müşterek çalışması olmadan başarılamayacağından, tüm aşamaları bile birer yolsuzluk biçimidir. Yolsuzluk, kara para aklamayı korurken, kara para da yolsuzluğu ve yolsuzluk faillerini beslemektedir. Bu durum ekonominin giderek artan şekilde suçluların kontrolüne geçmesine yol açmaktadır. Özellikle 1990'ların başında başlayan

¹²⁰Kuntay Çelik ve diğerleri, **Karapara Aklama Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar**, Ankara: Masak Yayınları, 1.Baskı, 2000, s. 5.

¹²¹Hatice Nigar Karahisar, "Nakit Kontrolleri-I", **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**, 27, Ankara 2010, s. 26-27.

¹²² Engin Akın, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun Hükümleri Çerçevesinde Yükümlülükler, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 57, Ekim-Aralık 2006, s. 129.

mali küreselleşme ile birlikte, nakit kaçakçılığı ve kara para aklama faaliyetleri artmış, sınır aşan nitelik kazanmış, aklama teknikleri çeşitlenip, karmaşıklaşmış, öyle ki, kara para aklama uluslararası suç örgütleri faaliyetlerinin doğal bir gereği haline gelmiştir¹²³. Kara para aklama deyimi ilk olarak Amerika'daki İtalyan mafya lideri Al Capone'nun faaliyetleri ile ortaya çıkmış ve literatüre girmiştir. Al Capone Chicago'da gösterdiği faaliyetlerle kazandığı kanunsuz paraları yasal hale getirmek için açtığı çamaşırhaneler "Money laundering" kara para aklama deyiminin dünyada yerleşip, kabul görmesine neden olmuştur¹²⁴. Suç ve terör örgütleri; adli soruşturmalardan korunmak, daha çok gelir elde etmek, kanun dışı kazançlarının müsaderesini önlemek, uzun vadede gelirinin değerini korumak, yasal bir sektörde iş yapabilmek amacıyla kara parayı yasal finansal sisteme sokmak gibi nedenlerden dolayı, suç kaynaklı gelirlerini aklamak istenmektedirler¹²⁵.

Nakit kontrolleri, ülkeye gelen veya ülkeyi terk eden kişilerin üzerlerinde taşıdıkları nakdi değerleri gümrüklere beyan etme zorunluluğu ve beyan kabul eden gümrük idarelerinin bu beyanı değerlendirip geçişe onay vermesi olarak tanımlanmaktadır. Nakit kontrolleri kara para aklanması ile çok yakından ilgilidir. Kara para daha çok kontrollerin zayıf olduğu yerleri tercih etmekte, nerede bir açıklık görürse oraya doğru yönelmektedir¹²⁶.

Uluslararası Nakit Kaçakçılığı yöntemlerinin başında yığın şeklinde nakit kaçakçılığı gelmektedir. Yığın kaçakçılığı, uluslararası hızlı kargo taşımacılığı, posta yolu, konteyner taşımacılığı ve araç içlerinde gizli bölme yapılmak suretiyle kara taşıtları kullanılarak yapılmaktadır. Diğer nakit kaçakçılık yöntemi ise, nakit kuryeleri aracılığıyla havayolu seyahatleri kullanılmak suretiyle yapılan kurye yöntemidir. Havayoluyla yapılan nakit kaçakçılığında kurye taşıdığı eşya üzerinde kontrol sağlayabilmesi, herhangi bir varış noktasına çabuk ulaşabilmesi, hızlı hareket edebilme, paranın varış yerinde hızlı bir şekilde el değiştirmesi, yolcu kalabalığının kamufle

¹²³Ergin Ergül, "Yolsuzluklarla Mücadelenin Kara Para Aklama Boyutu ve Alınması Gereken Tedbirler", **Gümrük Kontrolörleri Gümrük Dünyası Dergisi**, 40, Ankara 2004, s. 17-24.

¹²⁴ Emrah Özdemir, "Sınraşan Örgütlü Suç Gruplarının Uluslararası Güvenliğe Etkilerinin Kolombiya ve İtalya Örnekleri Üzerinden Değerlendirilmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2006, s. 97.

¹²⁵ Kürşat Türker Aydın, "Suçtan Kaynaklanan Mal Varlığı Değerlerinin Aklanması Suçu", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Ankara 2008, s. 23.

¹²⁶ Cem Sönmez, "Avrupa Birliği'nde Nakit Kontrolleri ve Türkiye'nin Durumu", **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**, 17, Ankara 2008, s. 17.

olarak kullanılması gibi avantajlarından faydalanılmaktadır¹²⁷. Havaalanlarındaki gümrük kontrollerinde gümrük görevlilerinin Nakit kaçakçısı kuryelere yanlarında bulunan valizin kendisinin olup olmadığı sorduğunda, içinde milyon dolarlar olan çantanın reddedildiği, gümrüklerde çokça rastlanan olaylardır. Kuryelerle yapılan nakit kaçakçılığında banka gizliliği olan ve kara parayı aklayan kuruluşların bulunduğu veya finans sistemlerinde yeterince denetim olmayan vergi cenneti denilen yerler tercih edilmektedir¹²⁸. Vergi cennetleri, ülke dışından sağlanan fonların ülke içinde veya dışında kullandırılması, uluslararası devletsiz paraların fon fazlası bulunun merkezlerden fon açığı bulunan merkezlere transfer edilmesi gibi finansal hizmetler yürüten, bulunduğu ülkenin bankacılık sisteminin bağlı olduğu yasal düzenlemelerin kapsamı dışında tutulan, genellikle serbest bölgelerde yer alan mali ve hukuksal avantajlar sayesinde cazip çalışma koşullarına sahip bölgelerdir. Kıyı bankacılığı veya Off-shore olarak da bilinir¹²⁹.

Nakit kaçakçılığı, birçok ülkede muazzam karışıklıktaki parasal işlemlerle yapılabildiği gibi basit bir mal değişimiyle de gerçekleştirilebilmektedir. Kara para aklama işi ile uğraşanlar son derece profesyonel muhasebeciler, bankerler, hukukçular ve işadamlarıdır. Aracılar, yaptıkları işten zorluk derecesine göre komisyon alırlar. Kara paranın Nakit kaçakçılığı ile sisteme sokulmasında altın kural her zaman mümkün olduğu ölçüde yasal bir işleme benzer şekilde işlem yapmaktır. ABD’de uyuşturucu ile mücadele bürosunun yayınladığı dergide, “para aklama teknikleri ancak hayal gücü ile sınırlıdır”, şeklinde bir tespit dikkat çekmektedir. Yetkililer bir çeşit nakit kaçakçılığı yöntemi tespit edip önlemini aldığı anda, kaçakçılar geliştirdikleri yeni bir yöntemle ortaya çıkmaktadırlar.¹³⁰

¹²⁷ Karahisar, a.g.e., s. 27.

¹²⁸ Esen Aydınşakir, “**Kara Para Aklamayla Mücadele**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2008, s. 20-21.

¹²⁹ Ufuk Erdinç, “**Kara Paranın Aklanması ve Vergilendirme Sorunu**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2010, s. 21.

¹³⁰ Abdurrahman ÖZTÜRK, “**Kara Para Aklama Suçuyla Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Mücadele**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2004, s. 26-27.

2.4.1.Nakit Kaçakçılığıyla Mücadelede Uluslararası Örgütler ve Sözleşmeler

Döviz ve nakit kaçakçılığının önlenmesine yönelik uluslararası hukuk alanında önemli bir kurallar çerçevesiyle karşılaşmaktadır. Bu kuralların bir bölümü yol gösterici özellik ve tavsiye niteliği taşıırken bir kısmı da uluslararası kuruluşlara üye ülkeleri bağlayıcı niteliktedir. Kara parayla mücadelede uluslararası alanda en etkin kuruluş, 1987 yılında G-7 ülkeleri tarafından kurulan “Mali Eylem Görev Gücü” teşkilatıdır. Bu kuruluşa daha sonradan OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) ülkelerinin tümü, AB ülkeleri, Körfez İşbirliği Konseyi, Hong Kong ve Singapur üye olmuşlardır. Kuruluşun görevlerini; kara paranın aklanmasıyla ilgili olarak mali denetimleri ve çok taraflı yardımların düzenlenmesini yapmak ve yayınladığı 40 tavsiye kararına üye ülkelerin uyup uymadığını denetlemek şeklinde sıralayabiliriz. Nakit kaçakçılığı ile mücadelede görevli diğer uluslararası kurum ve kuruluşlar ise BM, Interpol, Karayipler Mali Eylem Görev Gücü ve Amerika Kıtası Devletleri Örgütüdür¹³¹. Döviz-Nakit kaçakçılığıyla mücadelede taraf devletleri bağlayıcı nitelik taşıyan uluslararası mevzuat metinleri ve sözleşmeleri ise şöyle sıralayabiliriz;

- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 1980 yılında kabul ettiği; “Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferlerine İlişkin Tedbirler Hakkındaki R(80) 10 Sayılı Tavsiye Kararı”
- Viyana Konvansiyonu diye anılan ve 1998 yılında kabul edilen; “Uyuşturucu ve Psikotrop Madde Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi”
- Avrupa Konseyinin himayesinde 8 Kasım 1990'da Strazburg'da kabul edilen; “Suç Kökenli Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zapt ve Müsaderesine İlişkin Sözleşme”
- Sermaye akışını ve mali hizmetlerin sunulmasını sınırlamadan mali sistemin kara para aklanmasında bir araç olarak kullanılması engellemek amacıyla AB Konseyinin 4 Kasım 2001 tarih ve 2001/97/CE sayısıyla yayınladığı ve 1991 yılında değişikliğe uğrayan AB üyesi ülkeleri bağlayan direktifle değişik 1991 tarihli “AB konsey direktifi”

¹³¹ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize İşler Daire Başkanlığı, **2000 Raporu**, Ankara: EGM Yayınları, 2001, s. 179.

- Kara paranın aklanmasının önlenmesine ilişkin mali eylem görev grubunun öneri ve raporları; “40 tavsiye kararı”¹³².
- Sınır aşan örgütlü suçlara karşı BM Palermo sözleşmesi,
- Güneydoğu Avrupa işbirliği inisiyatifi ve sınır aşan suçları önlenmesi ve mücadele etmeye ilişkin işbirliği antlaşması¹³³.

Kara para aklamının önlenmesine ilişkin gerek yol gösterici gerekse bağlayıcı nitelikteki uluslararası mevzuatın, kara para aklamaya ilişkin suç politikalarının temel ilkelerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- Kara para aklamının etkin mücadele edilmesi gerekli bir suç olarak kabul edilmesi.
- Kara paranın ülkelerin ekonomik ve mali sistemlerine girişi sırasında yakalanması için önleyici düzenlemelerin yapılması ve mali istihbarat birimlerinin kurulması.
- Kara paraya el konulması.
- Uluslararası idari, polisiye işbirliğinin ve kara paranın el konulması ve müsaderesine dair, ilgili ülke kararların infazı gibi konularda uluslararası karşılıklı adli ve yardımlaşmanın ileri düzeye çıkartılması¹³⁴.

Uluslararası nakit kaçakçılığın önüne geçilmesi amacıyla, BM çalışmaları kapsamında, BM Güvenlik Konseyinin 2001 yılında almış olduğu 1373 sayılı karar ile terörist faaliyetlerin finansmanını önlenmesi, bastırılması ve ayrıca teröristlerin nakit transferlerinin gümrük kontrolleri yoluyla engellenmesi kararlaştırılmıştır. 2004 yılında 1526 sayılı kararla ise ülkelerin belirli bir miktar nakit sınırı koyarak bu sınırın üzerindeki miktarın denetim ve kayıt yoluyla ülkeye girişinin izin verilmesini üye ülkelere tavsiye etmiştir. Aynı şekilde AB de nakit kontrolleri için üye ülkelere yapması gerekenleri 1889/2005 sayılı AB tüzüğü ile açıklamıştır. Tüzüğe baktığımızda nakit kontrollerinin aslında kara para aklama ve terörizmin finansmanı mevzuatına dayanan bir içeriği olduğu görülecektir. Yetkili makam olarak gümrük idarelerini gösteren tüzük,

¹³² Dilşat Şahinler, “**Dünyada ve Türkiye’de Kara Para sorunu: Karşı Önlemler**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli 2006, s. 161-164.

¹³³ Levent Mustafaoğlu, “**Karapara ve Karapara Aklama**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009, s. 38.

¹³⁴ Ergin Ergül, “Yolsuzluklarla Mücadelenin Kara Para Aklama...”, s. 23-24.

topluluğa giren veya ayrılan kişilerin üzerlerinde 10.000 Avro veya daha fazla miktarda nakdi taşımaları halinde, bu miktarı yetkili mercileri deklere etmek zorunda olduğu yapılacak olan beyanda; beyan sahibinin adı, doğum yeri ve tarihi, nakdin sahibi, alıcısı, miktarı, para birimi, kaynağı, kullanım amacı, ulaşım güzergâhı ve nakil aracı gibi ibareleri içermesi gerektiği hususlarını belirtmiştir¹³⁵.

2.4.2. Türkiye’de Nakit Kontrolleri Mevzuatı, Kaçakçılığına Karşı Alınan Önlemler ve Müeyyideleri

Türkiye’de kara para ile mücadele etkinliğinin sağlanması adına yasal düzenlemeler bulunmakla birlikte, AB’nin 1889/2005 sayılı tüzüğüyle benzerlik göstermemektedir. Türkiye’de nakit kontrolleri 11.08.1989 tarih ve 20249 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar" ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığının 2011/39 sayılı genelgesine göre yapılmakta, buna göre;

- Yolcuların Türk Parasını ve dövizini beraberlerinde Türkiye'ye getirmeleri serbesttir.
- Yolcular, 5.000 ABD Doları veya eşitine kadar efektif ve en çok 5.000 ABD Doları karşılığı Türk parasını beraberlerinde yurt dışına çıkarabilirler.
- Dışarıda yerleşik kişiler ile Türkiye’de yerleşik sayılmakla birlikte yurt dışında çalışan Türk uyruklu kişiler, yurda girişlerinde beyan etmiş olmak, Türkiye’de yerleşik kişiler ise bankalar ve özel finans kurumlarından döviz satın aldıklarını tevsik etmek kaydıyla 5.000 ABD Doları veya eşitini aşan miktarlardaki efektif beraberlerinde yurt dışına serbestçe çıkarabilirler¹³⁶.
- Yolcular, beraberlerindeki kendilerine ait değeri 15.000 ABD Doları aşmayan ve ticari amaç taşımayan ziynet eşyası niteliğinde kıymetli maden ve taşlardan yapılmış eşyayı yurda getirebilir ve yurt dışına çıkarabilirler. Daha fazla değerdeki ziynet eşyasının yurt dışına çıkarılması, girişte beyan edilmiş olmasına veya Türkiye’den satın alınmış olduğunu tevsik etme şartına bağlıdır¹³⁷.

¹³⁵ Karahisar, a.g.e., s. 32-33.

¹³⁶ Kerim Polat, "Yolcu Beraberi Eşya Muafiyetleri", **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**, 18, Temmuz- Eylül 2006, s.13.

¹³⁷ İbrahim Korkmaz, "**Kara Para Aklama Suçu**" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2002, s. 175-176.

Kara para aklama faaliyetlerinin önlenmesine ilişkin bir başka önemli mevzuat da “Suç gelirlerinin Aklanmasına ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik”tir. Söz konusu yönetmeliğin 41. maddesine göre; “Türk parası, döviz veya bunlarla ödemeyi sağlayan belgeleri yurtdışına çıkaran veya yurda getiren yolcular, gümrük idaresinin talebi üzerine bunlarla ilgili tam ve doğru açıklamayı yapmakla mükelleftir. Bu değerlerin yolcuların üzerlerinde, çantalarında veya bagajlarında bulunması bu maddenin uygulanmasında farklılık arz etmez. Bu maddenin uygulanmasında, yolcu beraberinde bulunan bono, poliçe ve çekler ile seyahat çekleri, posta çekleri, yurtiçinde veya yurtdışında yerleşik kuruluşlarca verilen ödeme emri mahiyetindeki belgeler Türk parası veya dövizle ödemeyi sağlayan belge olarak kabul edilir. Bir meblağ içeren bu neviden belgenin tarih, lehdar, imza, adres ve benzeri unsurlar bakımından eksik olması açıklama yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Yolculardan açıklamada bulunmalarını istemeye gümrük idaresinin gümrük kapılarında görevli personeli yetkilidir. Yolcu beraberindeki değerler, yolcu tarafından açıklama yapılmış olsun veya olmasın gümrük idaresince yetkili personeli tarafından tespit edilir. Bu maddedeki bildirim mecburiyeti Türk parasının kıymetinin koruma hakkında mevzuatla getirilen bildirim mecburiyetini ortadan kaldırmaz¹³⁸”. denilmekle nakit kontrollerinin nasıl olması gerektiği ve bu kontrolde yetkinin kimde olduğu konuları açıklanmıştır.

Kara paradan kaynaklı nakdin kaçakçılık yöntemleriyle yurtdışına çıkarılması suçları 5237 sayılı yeni TCK’nın 282. maddesinde düzenlenmiş, ilgili maddeye göre; “Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” Şeklinde ifade edilmiş, kara para yerine suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri ifadesi tercih edilmiştir. Ayrıca maddenin devamında; “Suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişi iki

¹³⁸ Sönmez, a.g.e. s. 18-19.

yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” denilmektedir¹³⁹. Suçun nitelikli hallerini ise, 282. maddenin üçüncü fıkrasında; “Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi hâlinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.” Dördüncü fıkrasında ise; “Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.” Şeklinde hüküm altına alınmış, burada örgütün, kara para aklamak için kurulması şart olmayıp üç kişinin suç işlemek üzere bir araya gelmesi yeterli görülmüştür. Söz konusu maddenin altıncı fıkrasında; “Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.” şeklinde bir düzenleme koyan, kanun koyucu bu suçta da etkin pişmanlık için bir kapı bırakmış böylelikle suçluların topluma kazandırılmasını amaçlamıştır. Etkin pişmanlık için failin özgür iradesiyle kovuşturma aşamasından önce soruşturma aşamasında gerekli bilgileri yetkili makamlara bildirmeleri gerekmektedir. İddianame hazırlanmış olsa bile mahkeme iddianameyi kabul etmeden önce etkin pişmanlıktan yararlanmak mümkün olmaktadır¹⁴⁰.

Nakit kaçakçılığı ve kara para aklama faaliyetleri birçok ayrıntının bir araya getirilmesiyle aydınlanabilecek bir suç türü kabul edilmekte, etkili bir mücadele için bilgilerin doğru insanlara en kısa sürede ve elverişli biçimde ulaştırılmasını mümkün kılan bir mekanizmanın gerekli olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle ülkeler bu suçla mücadele etmek için, uzmanlaşmış devlet kurumları oluşturmuştur. Bu kapsamda Türkiye’de Maliye Bakanlığı bünyesinde mali istihbarat birimi olarak MASAK (Mali Suçları Araştırma Kurumu), 19 Kasım 1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı yasa ile kurulmuş, 17 Şubat 1997 tarihinde ise göreve başlamıştır.¹⁴¹

4208 Sayılı “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun” un uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin 9. Maddesine göre; “Yolcuların beraberlerinde

¹³⁹ Cumali Semeğir, “5549 sayılı Kanunun Teftiş Kurulumuza Getirdiği Yenilikler ile Kara Para Aklama Suçunun 4208 ve 5237 Kanunlar Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 57, Ankara Ekim-Aralık 2006, s. 20.

¹⁴⁰ Ramazan Arıcan, “**Türkiye’de Başlıca Kara Para Aklama Yöntem ve Alanları**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010, s. 106-120.

¹⁴¹ Uğur Dönmez, “**Karapara ve Türkiye’de Karaparanın Aklanması ile Mücadele**”, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010, s. 109-110.

yurtdışından getirdikleri veya yurtdışına çıkaracakları altın, Türk lirası, döviz ve bunlarla ödemeyi sağlayan belgelere ilişkin ilgili mevzuata aykırı tespitler derhal gümrük idaresince MASAK'a bildirilir, denilmek suretiyle gümrük idareleri ve MASAK arasında işbirliği yapılması öngörülmüştür.

2.5. Göçmen Kaçakçılığı

Göç, insanların bireysel veya toplu olarak, yaşadıkları yerlerin, olumsuz, itici etkilerinden uzaklaşıp, gidilmek istenen yerlerdeki çekici etkenlere doğru, kalıcı yönelme biçimindeki hareketler olarak tanımlayabiliriz¹⁴². Tanımda bahsi geçen “kalıcılığın”, ne olduğuna dair bir birlik olmamasına rağmen BM, bir yılı aşan süreli yer değiştirmeleri göç olarak kabul etmektedir¹⁴³. Göç olgusu, toplumların sosyal, kültürel, ekonomik, politik yapıları ile doğrudan ilişkili ve çok boyutlu bir olaydır. Bu nedenle de coğrafyacılar, tarihçiler, sosyologlar hatta ekonomistlere kadar pek çok bilim dalının ve adamının ilgi alanına girmektedir¹⁴⁴.

Göçmen kaçakçılığı ise; doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat sağlamak amacıyla göçmenlerin bir ülkeye yasal olmayan yollardan girmelerini veya kalmalarını sağlamak, yine buldukları ülkeden yasal olmayan yollarla çıkarmak amacıyla sahte kimlik ve seyahat belgeleri hazırlamak veya temin etmek olarak tanımlanmakta, bu eylemlere de göçmen kaçakçılığı suçu denilmektedir¹⁴⁵. IOM'un (Uluslararası Göç Örgütü) yaptığı tanıma göre göçmen kaçakçılığı suçunun oluşabilmesi dört unsurun bir arada olmasıyla mümkündür. Bunlar; Göç sürecini kolaylaştıran bir aracı ya da kaçakçının olması, göçmen tarafından ya da onun adına kaçakçıya bir ödeme yapılması, göç eyleminin kendisi yasa dışı olmalı ve çeşitli yasa dışı eylemlerde desteklenmeli ve bu eylemin bir parçasını oluşturan göçme, gönüllü olarak bu faaliyete katılmış olmalıdır¹⁴⁶.

¹⁴² Harun Kartal, “Avrupa Birliği'nin Yasadışı göç Politikası ve Türkiye'ye Yansımaları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s. 8

¹⁴³ Özkan Güneş, “Türkiye ile Bağlantılı Yasadışı Göç ve İnsan Kaçakçılığının Analizi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2004, s. 1.

¹⁴⁴ Mustafa Mutluer, **Uluslararası Göçler ve Türkiye**, 1. Baskı, İstanbul: Çantay Kitapevi, 2003, s. 9.

¹⁴⁵ Bülent Yenigün, “Göçmen Kaçakçılığı Suçu”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010, s. 3.

¹⁴⁶ John Salt ve Jennifer Hogarth, “Migrant Trafficking in Europe; A Literature and Bibliographic Review”. **Final Report to International Organisation for Migration**, Viyana March 2000, s. 150.

Günümüz dünyasında hızla gelişen siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel olaylar, ülkelerin birçok alanda büyüyüp gelişmesine yardımcı olduğu gibi, bu gelişmenin beraberinde getirdiği ve gelişmiş ülkeleri zor durumda bırakacak bazı olumsuzlukları da tetiklediği görülmektedir. Dünyanın bazı bölgeleri gelişmiş, müreffeh ve refah içinde yaşarken, bazı kesimleri de yoksulluk, açlık, sefalet, savaş, salgın hastalıklar, afetler, siyasi kargaşalıklar içinde yaşam sürdürmektedir. İşte dünyanın bu zor koşullu bölgelerinde hayat mücadelesi veren insanlar açısından gelişmiş, ekonomik sorunları olmayan, iş imkânları ve yaşam şartları üst seviyede olan ülkeler cazip hale gelmekte, geri kalmış bölgelerden gelişmiş ülkelere göç etme eğilimi yaşanmaktadır. Yeni Dünya düzeni ve küreselleşmeyle ortaya çıkan bu kanun dışı göç hareketleri, gerek soysal düzenin korunması, gerekse de uluslararası güvenliğin sağlanması noktasında gelişmiş ülkeler açısından tehlike oluşturmaktadır. Çeşitli olumsuz etkenler sonucu yaşadıkları ülkelerden ayrılmak zorunda kalan çaresiz insanlar için cazibesini her geçen gün artıran ve kanun dışı da olsa alternatif bir yaşam merkezi olarak görülen Avrupa ülkeleri göçmen kaçakçılığında daima hedef ülke olarak görülmüştür¹⁴⁷. Bu göçlerin yoğunlaşması ile birlikte gelişmiş ülkeler yasal yollardan göçmen kabullerini kısıtlayıp, zorlaştırmışlardır. Bunun sonucu olarak da yasal olmayan göçler ve bunlara aracılık eden suç örgütlerinin faaliyetleri başlamıştır. BM yaptığı çalışmalarında, insan kaçakçılığının uluslararası suç organizasyonları içerisinde en hızlı büyüyen aktivite olduğuna dikkat çekmektedir. Uluslararası göç örgütünün verilerine göre bu suç örgütleri yılda 4 milyon insanı yasal olmayan yollarla ülkeler arasında göç ettirmekte ve bu yolla yılda 7 milyar doların üzerinde gelir elde etmektedirler. Göçmen kaçakçılığı, uluslararası sınırları illegal yöntemlerle aşmak, bunu yaparken bir veya daha fazla ülkenin kanunlarını çiğnemek suretiyle gizlice veya aldatma yoluyla yapılabildiği gibi sahte belge kullanmak yoluyla da yapılabilir¹⁴⁸. Bu örgütler kadın ve çocukları cinsel ve fiziksel açıdan sömürmekte, fuhuş sektöründe çalışmaya zorlamaktadırlar. Kaçakçılık şebekeleri, teknolojik imkânlardan da faydalanarak çeşitli yöntemler kullanmak suretiyle kanun dışı geçişleri sağlamaktadırlar. Kaçakçıların göçmenleri kaçırmak için kullandıkları belli başlı yöntemler ise;

¹⁴⁷ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, **2008 Raporu**, EGM Yayınları, Şubat 2009, s. 63.

¹⁴⁸ Ümit Kaya, "İnsan Kaçakçılığı", **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 57, Ekim-Aralık 2006, s. 5-7.

- Sahte pasaport, vize ve kimlik kullanmak suretiyle normal sınır kapılarından geçiş yaparak.
- Sınır bölgelerinin yasal geçiş izni olmayan noktalarından yayan olarak, hayvan sırtında veya araçla geçiş yapmak suretiyle.
- Deniz yolundan, sürat botları ile veya büyük gemilerde gizlenmek suretiyle.
- Karayolunda, Tır ve kamyon gibi araçlarda ticaret eşyaları arasına veya zula olarak yapılan yerlere saklanmak suretiyle, insan kaçakçılığı yapılmaktadır¹⁴⁹.

2.5.1. Göçmen Kaçakçılığında İzlenen Başlıca Rotalar

Göçmen kaçakçılığı rotaları çeşitlilik göstermekle birlikte, planlanan rotaların yapılan yasal ve idari düzenlemelere karşı esnek olduğu herhangi bir tehlike anında kolayca değiştirilebildiği yapılan operasyonlarda ortaya çıkmıştır. Göçmenlerin ve göçmen kaçakçılarının öncelikli hedef bölgeleri; AB ülkeleri, Kuzey Amerika ve Avustralya kıtasıdır. Europol'ün tespitlerine göre kaçak göçmenler AB'ne özellikle Avusturya, Almanya, Yunanistan ve İtalya sınırlarından giriş yapmaktadırlar. Türkiye, Rusya ile Balkanlarda Saraybosna ve Belgrat AB'ye yapılan göçmen kaçakçılığında buluşma ve bekleme yerleri olarak kullanılan geçiş bölgeleridir. Kaçakçılar kara ve deniz yoluyla; Baltık, Doğu Avrupa, Balkanlar, Doğu Akdeniz ve Kuzey Afrika olmak üzere temel beş rotadan AB'ye giriş yapmaktadır. Kuzey Amerika bölgesine yapılan kaçakçılıkta Avrupa'dan ve Güney Afrika'dan göçmenlerin havayoluyla getirildiği, Interpol'ün tespitlerinde yer almaktadır. Havayolunun kullanılmadığı durumlarda genelde Asya bölgesinden gelen göçmenler; Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan üzerinden Rusya'ya oradan da Ukrayna, Slovakya ve Çek Cumhuriyeti üzerinden Batı Avrupa'ya buradan ise, ABD ve Kanada'ya batı sahillerinden kaçak olarak giriş yaptıkları belirtilmektedir. ABD'ye yapılan göçmen kaçakçılığında en çok kullanılan rota Meksika sınırır¹⁵⁰.

¹⁴⁹ Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2006 Raporu**, EGM Yayınları, 2007, s.105.

¹⁵⁰ Ayşe Seda Koyuncu, “**Göçmen Kaçakçılığı ile Mücadele Politikaları**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, s. 23-25.

2.5.2. Türkiye’de Göçmen Kaçakçılığı ve Mücadele Adına Yapılanlar

Türkiye, AB’ye geçmeyi amaçlayan göçmenlerin, kullandıkları rotaların başında gelmektedir. Türkiye’ye doğu sınırlarından giriş yapan göçmenler; İstanbul, İzmir, Mersin, Muğla ve doğu illerinde örgütlenen kaçakçılık organizatörleri tarafından İzmir, Aydın, Muğla, Edirne, Mersin ve Hatay gibi liman kentlerinden yasa dışı çıkış yaptırılmaktadır. Göçmen kaçakçılığında önemli bir transit ülke olan Yunanistan’a geçmeyi başaran göçmenler çıktıkları ölüm yolculuğunu ucuz atlattığı sayılmakta, birçok yolculuk ise maalesef trajedi ile sonuçlanmaktadır. Göçmenleri taşıyan kaçakçılık tekneleri çoğu zaman alabora olup, batmakta, çok sayıda göçmen bu yolda hayatını kaybetmektedir. Türkiye’nin hedef ülke olarak uğraştığı göçmen kaçakçılığı problemi ise, kayıt dışı sektörlerde çalışmak amacıyla Türkiye’ye kaçak yollardan giriş yapan ve yasa dışı olarak kalan göçmenlerden kaynaklanmaktadır. Türkiye’ye gelen kaçak göçmenler genellikle; Ermenistan, Afganistan, İran, Pakistan, Irak, Suriye ve Afrika gibi siyasi istikrarsızlık ve çatışmaların sürdüğü, ekonomik imkânların kısıtlı olduğu bölgelerden gelmektedir¹⁵¹.

Göçmen kaçakçılığı ve göçmenlerin durumlarına ilişkin en önemli uluslararası belge mültecilerin statüsüne ilişkin BM sözleşmesidir. Türkiye coğrafi konumu nedeniyle 1951 tarihli, “Birleşmiş Milletler Mülteciler Hukuki Statüsüne dair Uluslararası Sözleşmesi”ne çekince koymuş ve doğusunda yer alan ülkelerden mülteci ve göçmen kabul etmemektedir. Buna rağmen üç kıtanın birleştiği yerde olması, Avrupa’ya yapılacak kaçakçılık organizasyonlarında Türkiye’yi transit ülke, son yıllarda Türk ekonomisinin göstermiş olduğu büyük gelişme sayesinde ise hedef ülke konumuna getirmiştir¹⁵². Bu gelişmeler Türkiye’yi kanun dışı göç ve göçmen kaçakçılığı konularında tedbirler almaya, bu sorunlarla kararlılıkla mücadele etme sorumluluğu yüklemiştir. Türkiye bu sorumluluğun gereği, kanun dışı göçü önlemek için sınırlarında etkin tedbirler almakta, ülke içinde kanun dışı olarak bulunan yabancıların tespit edilip sınır dışı edilmesi yönünde çalışmalar yürütmekte, uluslararası düzeyde sorunların tespiti, bilgi alışverişi, ortak mücadele ve işbirliği şeklinde çalışmaların çoğuna aktif olarak katılmakta ve uluslararası camiayla birlikte hareket

¹⁵¹ Devrim Gül Vural, “Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2007, s. 67-70.

¹⁵² İlker Akgün, “Uluslararası Suçlar ve Suç Örgütlerinin Küresel ve Bölgesel Etkileri; Uluslararası Bir Aktör Olarak Suç Örgütleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu 2009, s. 25-26.

etmektedir. Ayrıca Türkiye, göçmen kaçakçılığı ile mücadeleyi mevzuatında da düzenlemiş, 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 79. maddesinde göçmen kaçakçılığı suçunu, insanlığa karşı işlenen suçlar kapsamına alarak yaptırım altına almıştır. Söz konusu maddeye göre;

“1-Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddî menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollardan;

a) Bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkân sağlayan,

b) Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkân sağlayan, kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

2- Suçun, mağdurların;

a) Hayatı bakımından bir tehlike oluşturması,

b) Onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi, hâlinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar artırılır.

3- Bu suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.

4- Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur¹⁵³.” Söz konusu maddede geçen “yabancı” kavramı Devletler Hukuku Enstitüsünün 1982 Cenevre toplantısında kabul edilen tanıma göre; “Bir devletin ülkesinde bulunan ve o devletin vatandaşlığını iddia hakkı olmayan kimsedir.” Yabancı bir devletin vatandaşı olabileceği gibi vatansız, özel statülü yabancı, birden çok vatandaşlığı olan bir kişi veya bir mülteci de olabilmektedir¹⁵⁴.

2.6. Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı

İnsanın doğasında güvende olma kendini güvende hissetme ihtiyacı içgüdüsel olarak mevcuttur. Devletler de bu ihtiyaçtan kurulmuş, vatandaşlarına güvenlik içinde bir hayat sunma görevlerinin başında gelmiştir. Bir ülkede insanlar kendilerini güvende hissetmiyorsa, kaygıları ölçüsünde silaha talep eğilimi göstereceklerdir. Yüksek kazanç sağlamak isteyen kaçakçılar da bu talebe karşılık silah kaçırma eylemlerine

¹⁵³ Mustafa Kayaalp, “Türk Hukukunda Göçmen Kaçakçılığı Suçları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010, s. 44-45.

¹⁵⁴ Çetin Arslan, “Göçmen Kaçakçılığı Suçları”, *Yargıtay Dergisi*, 29, 2003, s.124.

girişeceklerdir. Silah ve Mühimmat kaçakçılığına yol açan diğer bir sebep ise, terör örgütlerinin silah ve mühimmata duydukları ihtiyaçtır. Soğuk savaş sona ermesiyle birlikte ülkeler arası sıcak çatışmalar ve klasik askeri tehditlerin yerini uluslararası terör ve organize suç örgütleri almıştır. Bu örgütlerin faaliyetleri nedeniyle her türlü ateşli silah ve mühimmat hatta kimyasal silahlar kontrolsüz bir şekilde alım satımı yapılmakta ve dünya üzerinde hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Bunun yanında küçük ve hafif silahların kolay temin edilebilmesi, gerek yerel gerekse de uluslararası boyutta insan güvenliğini tehdit eden bölgesel anlaşmazlıkları ve çatışmaları artıran en büyük tehlikelerden biri olarak değerlendirilmektedir¹⁵⁵.

Silah ve mühimmat kaçakçılığı “6136 sayılı Ateşli Silahlar, Bıçaklar ve Diğer Aletler Hakkında Kanun”da; “Her türlü silah ve mühimmatı yasal olmayan yollarla ve gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye ithal etmek, ithale teşebbüs etmek veya söz konusu silah ve mühimmatı yurt içinde üretmek, her ne şekilde olursa olsun yasalara aykırı olarak yurt içine sokulmuş veya yurt içinde imal edilmiş silah ve mühimmatı yurt içinde bilerek bir yerden diğer bir yere nakletmek veya nakletmeye bilerek aracılık etmek, satmaya aracılık etmek veya satmak amacıyla bulundurmak fiilleri¹⁵⁶” şeklinde tanımlanmıştır. Silah-mühimmat kaçakçılığı her dönem ve her zaman yapılmakla birlikte, iç çatışma dönemlerinde, sıcak savaş tehlikesi ve terör örgütlerinin faaliyetlerini artırdığı dönemlerde artış göstererek devam eden bir kaçakçılık türüdür. Dünya üzerinde otoritenin ve kamu düzenin bulunmadığı, karışıklık ve iç çatışmaları, terör ve isyan olaylarının meydana geldiği bölgelerde toplanan silah ve mühimmatın kaçakçılar tarafından çeşitli yol ve yöntemlerle aynı hareket belirtilerinin başladığı diğer bölgelere kanun dışı olarak sokulduğu görülmektedir¹⁵⁷. Gümrük kaçakçılığı suçlarında öncelikli olarak korunan hukuki yarar, devletin vergi kaybının olurken, silah kaçakçılığında öncelikli hedef kamu düzeninin işlenen kaçakçılık suçu neticesinde ihlal edilmemesi olup, vergi kaybının telafisi sonraki aşamada gelmektedir¹⁵⁸. Silah ve Mühimmat kaçakçılığı farklı suçları besleyen bir nitelikte olmasından dolayı da ayrıca mücadelesi ayrı bir önem taşımaktadır. Bu suçla yapılacak mücadele diğer pek çok suçun

¹⁵⁵ Kaya, a.g.e. , s. 5.

¹⁵⁶ Aydınşakir, a.g.e., s. 36.

¹⁵⁷ Necati Alkan, “**Türkiye’de Terörizmin Dünü Bugünü Gelişimi ve Alınması Gereken Tedbirler**”, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s. 35.

¹⁵⁸ Ahmet Gündel, **Özel Ceza Yasalarındaki Asliye Ceza Davaları**, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2000, s. 460.

önlenmesine de katkı sağlayacaktır. Türkiye’de Emniyet güçlerinin silah ve mühimmat kaçakçılığına yönelik yapmış oldukları operasyonlarda, iki farklı türde kaçak silah ve mühimmat ele geçirildiği tespit edilmiştir. Bunlardan birincisi; Irak ve Suriye sınırlarımızdan Türkiye’ye sokulan yabancı menşeli fabrikasyon silahlar, ikincisi de Doğu Karadeniz bölgesinde ağırlıklı olmak üzere Türkiye’ye kaçak olarak imal edilen el yapımı silahlardır¹⁵⁹.

2.6.1. Fabrika Üretimi Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı

Türkiye dünyanın en karışık bölgelerinden biri olan ve dünya silah ticaret hacminin yaklaşık dörtte birinin alıcısı durumunda olan Ortadoğu ya sınır olması ve terör belasıyla uğraşması nedeniyle, Avrupa ve Rusya’dan Ortadoğu’ya gelen silahların geçiş noktasıdır. Güney sınırlarımızdan Kuzey Irak ve Suriye’de ki otorite boşluğunu fırsat bilen bazı marjinal gruplar yüksek kazançlar sağlamak amacıyla silah kaçakçılığı yapmaktadır. Özellikle uzun namlulu silahların büyük çoğunluğu, özellikle de düşük fiyatlara kolayca temin edilebilen “Kalashnikov” marka silahların bu bölgelerden Türkiye’ye girdiği bilinmektedir. Irak ve Suriye sınırlarımıza yakın bölgelerdeki yerleşim yerlerinde ikamet eden, bölgenin dağlık ve sert yapısını çok iyi bilen ve kaçakçılığı geçim kaynağı haline getiren kaçakçılar tarafından yayan veya yük hayvanlarının sırtında, sırtçılık denilen yöntemle getirilmektedir. Gümrük kapılarından ise, Kuzey Irak’tan taşımacılık yapan Tır, kamyon ve diğer araçların özel zulalarında gizlenmek suretiyle Türkiye’ye giriş yapmaktadır. Bu silahlar genellikle Diyarbakır, Şanlıurfa ve Gaziantep illerimizde depolandığı ve buralardan talep ölçüsünde diğer bölgelere nakledildiği, Türkiye’ye giriş yapan tabancaların da İtalya, çek, Belçika, İspanya, Almanya yapımı oldukları Emniyet birimlerince tespit edilmiştir. Kuzey Irak ve Suriye sınırındaki fiziki önlemlerin yetersiz kaldığı ulaşılmaz sarp bölgelerin var olması, gümrük kapılarında sınır ticaretinden kaynaklanan yoğunluğun denetimleri zorlaştırdığı, bu durumdan yararlanmak isteyen kaçakçılar açısından da vazgeçilmez bir güzergâh olduğu bilinmektedir. Son yıllarda Türkiye’de ve dünyada gizlemede büyük avantaj sağlayan, gümrüklerden geçişlerde fark edilmesi son derece güç, çeşitli eşya görünümünde tabancalar ele geçirilmektedir. Kalem, cep telefonu ve el feneri

¹⁵⁹ Emniyet Genel Müdürlüğü Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2011 Raporu**, EGM Yayınevi, 2012, s. 55

görünümlü silahların yakalanma ihtimalleri düşük olduğundan giderek sıkça başvurulan yöntemler arasına girmektedir¹⁶⁰. Yapılan operasyonlarda kaçak yakalanan silahların % 60'a yakını Irak ve Suriye'ye sınır illerde olması, silahların Türkiye'ye giriş güzergâhını göstermesi açısından önemlidir. Sınırdan giriş yapan silahlar, buralarda toprağa gömülüp ve saklandığı, daha sonra talep halinde küçük partiler halinde sevkiyat yapıldığı bilinmektedir. Ayrıca silaha olan ihtiyaçlarını karşılamak isteyen organize suç ve terör örgütlerinin mensupları, bizzat bölgeye giderek kaçakçılardan silahları birinci elden satın aldıkları soruşturmalar sonucu tespit edilmiştir. Saklanması ve taşınması kolay hafif çaptaki silah ve mühimmat daha ziyade büyükşehirlere, kullanımı ve taşınması zor olan büyük çaptaki silahlar ise, metropol kentlerde faaliyet gösteren organize suç örgütlerine ulaştırılmaktadır. Bu güzergâhtan başka nadir de olsa, Yunanistan ve Bulgaristan sınır kapılarından giriş yapan araçlarda da mühimmat yakalamaları yapılmaktadır. Türkiye'de silah ve mühimmat yakalamaları 2003 yılına gelinceye kadar azalan bir seyir gösterirken, bu tarihten sonra ele geçirilen yabancı menşeli silah sayısında ciddi bir artışın olduğu göze çarpmaktadır. Emniyet verilerine göre 2003 ve öncesi iki yıl ve 2003 sonrası iki yıl yakalama istatistiklerini karşılaştırdığımızda; 2002 yılında 237, 2003 yılında 685, 2004 yılında 1066, 2005 yılında 1244, 2006 yılında ise 1242 adet silah Emniyet güçlerince ele geçirilmiş olup, ele geçirilen silah sayısında % 235'lik bir artış tespit edilmiştir. 2003 yılında ABD'nin Irak'a gerçekleştirdiği askeri müdahale bu duruma yol açmıştır. Müdahale sonrası Irak ve Amerikan ordusuna ait silahlar ve ABD hükümetinin, Irak'ın yeniden yapılandırılması amacı ile hibe ettiği silahlar, otorite boşluğundan kaynaklı denetimsizlik ve kontrolsüzlük neticesinde kaçakçılar tarafından temin edilerek, sınır ötesine geçirilip satılmıştır. Bu durumdan en çok Türkiye etkilenmiştir. Türkiye'deki terör olaylarında kullanılan silah ve mühimmatın ana kaynağını, işte bu silahlar oluşturmaktadır. 05.02.2006 tarihinde Trabzon'da öldürülen Rahip Andrea Santaro ve 17.05.2006 tarihindeki Danıştay saldırısında kullanılan silahların Irak'tan kaçak olarak Türkiye'ye giren silahlar olduğu tespit edilmiştir. Irak adeta Türkiye için kaçak silah deposu durumuna getirilmiştir¹⁶¹. Terörün yaygın olduğu ülkelerde silah kaçakçılığı

¹⁶⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2000**, Ankara: EGM Yayınevi, 2001, s. 27-29.

¹⁶¹ Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2006 Raporu**, EGM Yayınları, 2007, s. 69-75.

uyuşturucu kaçakçılığına bağlı olarak yürütülür. Uzun dönemde sıcak çatışmaların finansmanı, ancak uyuşturucu ticareti ile mümkündür. Türkiye’de faaliyet gösteren bölücü terör örgütü de silah ihtiyacını uyuşturucu ile sağlamakta, hem ticaretini yapıp hem de yapan kaçakçılardan pay almaktadır. Buradan kazandığı para ile Avrupalı silah tacirlerinden silah ve mühimmat temin ettiği bilinmektedir.

2.6.2. El Yapımı Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı

Türkiye’de rastlanan kaçak silahların diğer türü olan el yapımı silahlar Doğu Karadeniz Bölgesi’nin kontrolü zor dağlık ve ormanlık kesimlerinde yaşayan ve bu işi kendilerine meslek edinmiş vatandaşların, gizli atölyelerindeki el tezgâhlarında ürettikleri, orijinallerine göre daha düşük fiyatlı kaçak silahların, kanun dışı ticareti yapılmaktadır. Artvin, Rize, Trabzon, Ordu, Samsun, Giresun ve Gümüşhane illerimiz el yapımı silahların yapıldığı yerlerdir. İmal edilen bu silahlar şu yöntemlerle nakledilmektedir;

- Şahsi araçlarına gizlemek suretiyle.
- Alıcısı tarafından teslim alınmak üzere, şehirlerarası yolcu otobüslerine paket yapıp verilmek suretiyle.
- Yolculuk yaptıkları esnada valizlerine gizlemek suretiyle.
- Kargo aracılığı ile.

EGM verilerine göre Türkiye’ye giren yabancı fabrikasyon üretimi silahların yakalamalarında fiyatlarının yüksek olması ve bu silahlara ulaşımın zor olması nedeniyle düşüş yaşanırken, el yapımı kaçak silahların yakalamalarında sürekli bir artış yaşanmaktadır. Sadece Kolluk kuvvetlerinin mücadeleleri ile kanun dışı silah imalatının önüne geçilemeyeceği anlaşılmış, 1990’ların başında özel sektörün silah fabrikası açabilmesi için düzenlemeler yapılmıştır. Bölge insanın el becerisini değerlendirmek, yeteneklerinden faydalanmak, bölgenin sosyal ve ekonomik yapısına katkı sağlamak, yasal olmayan üretimi kayıt altına alarak yasal hale getirmek, ülke içi ihtiyacı gidermede yararlanmak ve ihracat yaparak döviz kazanılması gibi amaçlarla, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından, Makine Kimya Endüstrisi Kurumu’nun da desteği ile başlatılan “Doğu Karadeniz silah Projesi”

kapsamında; Artvin, Rize, Trabzon, Gümüşhane, Giresun, Ordu, Samsun illerinde toplam yedi fabrika açılmıştır.¹⁶²

2.7. Akaryakıt Kaçakçılığı

Türkiye’de her dönem var olan akaryakıt ve petrol ürünleri kaçakçılığı son yıllarda teknolojik gelişmeler ile birlikte daha teknik yöntemlerle ve daha organize şekilde yapılmakta, ortaya çıkan kayıt dışılık ve yasa dışılığın, Türk ekonomisine vermiş olduğu zararlar da bir o kadar büyümektedir. Akaryakıttan alınan ve vergi gelirlerimizin % 25’ine yakınına oluşturan yüksek vergiler, çevremizdeki ülkelerin petrol ve petrol ürünleri kaynakları açısından zengin olması, akaryakıtın bu ülkelerde çok ucuza alınabilmesi, kolay ve yüklü para kazanma arzusu, Türkiye’nin üç tarafı denizlerle çevrili olması nedeniyle sahillerimizin çok uzun ve kontrolünün zor olmasını Türkiye’de yaşanan akaryakıt kaçakçılığının başlıca nedenleri olarak sayabiliriz¹⁶³.

2011 yılında gümrüklerde 36 bin ton kaçak akaryakıt yakalanırken bu akaryakıtların Türk ekonomisine, vergi kaybı olarak zararı 90 milyon Türk Lirasıdır. 2012 yılının ilk altı ayında ise yakalanan kaçak akaryakıtın miktarı 30 bin tonu geçmiş durumdadır. Rakamlardan da anlaşılacağı üzere kaçak akaryakıt Türk ekonomisine olağanüstü zararlar vermektedir. Gelişme yolunda olan Türkiye için hayati öneme sahip vergi gelirlerinde en büyük payı sahip akaryakıt ürünlerinin kaçakçılığının önlenmesi, yetkili makamlarca ivedilikle çözülmesi gereken bir konudur.

2.7.1. Akaryakıt Kaçakçılığında Başvurulan Yöntemler

Türkiye’nin vergi gelirlerinde büyük zarara yol açması nedeniyle ayrıntılı inceleyeceğimiz akaryakıt kaçakçılığı yöntemlerinin çeşitliliği yönünden diğer kaçakçılık faaliyetlerinden farklılık arz etmektedir. Her türlü açığı fırsata çeviren akaryakıt kaçakçılarının başvurduğu belli başlı kaçakçılık yöntemlerini şöyle sıralayabiliriz.

- Akaryakıt ve petrol ürünlerini, gümrüklerden ithalat işlemi yaptırmadan yurda, kara ve deniz yoluyla kaçak olarak sokularak satılması.

¹⁶² Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2008 Raporu**, EGM Yayınları, Ankara Şubat 2009, s. 98-103.

¹⁶³ Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2003 Raporu**, EGM Yayınevi, Ankara Nisan 2004, s. 1.

- Çift fatura ve konşimento ile gümrüğe beyan edilenden çok daha fazla getirilen akaryakıtın, dağıtım şirketlerinin antrepolarına konulmak suretiyle, buradan iç piyasaya sürülmesi yoluyla.
- Havaalanlarında yurtdışı direk sefer yapan uçaklara, limanlarda uluslararası taşımacılık yapacak gemilere ihraç amaçlı vergilerden muaf olarak verilen akaryakıt ve petrol ürünlerinin ihraç edilmiş gibi gösterilerek yurt içinde pazarlanması.
- Balıkçılara verilen vergisiz motorin muafiyetinin kötüye kullanılması, bu şekilde alınan motorinin yurtiçi piyasaya dağıtılması.
- Solvent, dişli yağı, redüktör, hekzan, tolyen gibi madeni yağ ve atıkların akaryakıtla karıştırılarak satılması veya bu gibi akaryakıt türevlerinin bazı kimyasal işlemlerden sonra akaryakıtı dönüştürülerek piyasaya sürülmesi şeklinde yapılan kaçakçılık.
- ÖTV farkından yararlanmak için tüplü LPG (Likit Petrol Gazı) olarak alınan gazın oto LPG'si olarak satılması.
- Petrol tankerlerinin yükünü iç piyasaya sürdükten sonra sahte kaza süsü verilerek, akaryakıtın kaza sonucu telef olduğu yönünde sahte bir tutanakla kapatılması, şeklinde yapılan kaçakçılık.
- Türkiye'deki petrol boru hatlarından hırsızlık yapılmak suretiyle.

Yukarıda sıralanan yöntemlerin bazılarını ayrıntılı bir şekilde incelememiz durumun anlaşılması açısından daha yararlı olacaktır.

2.7.1.1. Akaryakıtın Karayoluyla Yurda Kaçak Sokulmak Suretiyle Satışı

Karayolu sınır geçişlerinde araç sahiplerine kendi ihtiyaçları için tüketilmesi şartıyla belli bir limite kadar muafiyet uygulanmakta bu muafiyetten yararlanmak isteyen sınıra yakın yerleşim yerlerinde ikamet eden vatandaşlar özellikle büyük araçlarıyla tır ve otobüslere standart dışı depo, özel zula yaptırmak suretiyle veya normal depolarına muafiyet fazlası akaryakıt alarak yurda giriş yapmakta, bu şekilde ülkeye sokulan akaryakıt bölgede ucuz olarak satılmaktadır. Yasalarla Irak ve İran sınırında yaşayan bölge insanına tanınan kolaylıklar çoğu zaman suiistimal edilmekte ve bu şekilde de yurda önemli miktarda akaryakıt kaçak olarak girmektedir. Örneğin, 2008/14451 sayılı Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine ilişkin Karar ile sınır illerinin

ihtiyaçlarının bir kısmının sınır komşusu ülkelerden ithalat yoluyla daha düşük maliyetle karşılanması, bu illerimizde yetişen ve üretilen mamullerin de komşu ülkelere ihraç edilmesi suretiyle bu bölgelerin ticaretinde bir canlanma ekonomisinde bir düzelme amaçlanmış, ancak söz konusu Bakanlar Kurulu kararı ile tanınan bu hak “Sınır Ticareti Belgesi” sahiplerince yasalardaki boşluklardan faydalanmak suretiyle kötüye kullanılmaktadır. Bu amaçla bir ihracat beyannamesi muhteviyatı eşya tek araçta gidebilecekken, 10-15 araca bölünüp, gümrük beyannamesine eklenmek suretiyle kendilerini ihracat yükü taşıyor gösteren tır sahipleri, dönüşte depolarını doldurup yurda giriş yapıyorlar. Hatta tır sahiplerinin, gümrük beyannamelerine araçlarını yazdırabilmek için ihracat firmalarına ücret verdikleri bilinmektedir. Bunlar ortada iken devletçe yasalarla verilen muafiyetlerin ne yönde kullanıldığını iyi hesaplanıp ve takip edilmeli suiistimallere karşı da önlem alınmalıdır. Bu doğrultuda akaryakıtın sınır ticareti kapsamından çıkarılması veya sınırlandırılması daha uygun olacaktır¹⁶⁴.

2.7.1.2. Akaryakıtın Deniz Yoluyla Yurda Kaçak Olarak Sokulması

Türkiye'nin üç tarafının denizlerle çevrili bir yarım ada olmasından dolayı gemilerden yurtiçine kaçak akaryakıt sokulması yolu kaçakçılar tarafından çokça başvurulmaktadır. Bu yöntemin ayrıntılarına bakacak olursak; Örneğin; Tüpraş'dan alınan akaryakıt Aliğa limanından Mersin'e gitmek için yola çıkmakta, gemi açıkta seyir ederken akaryakıt başka bir gemiye boşaltılıp, aynı gemiye açıkta kaçak akaryakıt doldurulmaktadır. Mersin limanına varan kaçak akaryakıt yüklü gemi, akaryakıtı Aliğa'dan getiriyormuş gibi işlem yapmak suretiyle yurda sokmakta, böylece önemli miktar kaçak akaryakıt millileştirilmektedir. Aynı şekilde Karadeniz'e komşu olan ülkelerden özellikle Rusya başta olmak üzere Bulgaristan ve Romanya'dan yüklenen motorin, tankerler gece Marmara ve Karadeniz kıyılarının tenha yerlerinde akaryakıtı karaya indirmekte veya denizde özel bölmeleri yapılmış küçük deniz araçlarına hızlı doluma imkân sağlayan vakumlu mekanizmalar marifetiyle aktarma yapmaktadırlar. Böylece yüksek miktarda akaryakıt yurda kaçak sokulmaktadır. Yabancı ve Türk bayraklı büyük gemilerin ekme, su gibi erzak ihtiyacını karşılayan küçük teknelerin bu hizmetleri karşılığı gemilerden akaryakıt aldığı da bilinmektedir. Bu aşamada

¹⁶⁴ Hayati Demir, “Orada Bir Gümrük Var Uzakta”, **Gümrük Muayene Memurları Derneği Divan Dergisi**, 19, İstanbul Eylül 2011, s. 22-24.

denizlerimizdeki önlemlerin eksik kaldığı görülmektedir. Özellikle Sahil Güvenlik ve Gümrük Muhafaza botlarının nitelik ve nicelik olarak arttırılması, devriyelerin yoğunlaştırılması bu faaliyetleri büyük oranda önleyecektir¹⁶⁵.

2.7.1.3. Çift Fatura ve Konşimento ile Gümrüğe Eksik Beyan Edilerek Yapılan Akaryakıt Kaçakçılığı

TBMM'nin (10/238) numaralı akaryakıt kaçakçılığını araştırma komisyonunun, 2005 yılındaki çalışmaları neticesinde yayınladığı 296 sayfalık araştırma komisyon raporuna göre; Türkiye'de lisanlı akaryakıt şirketlerinin akaryakıt ithalat miktarlarının Türkiye'ye akaryakıt ihraç eden ülkelerin ihracat miktarlarının karşılaştırılması sonucu iki miktar arasında büyük farklılıklar olduğu, komisyonun yurtdışı çalışmaları sırasında tespit edilmiştir. Bu yöntemle yapılan kaçakçılık şöyle işlemektedir; Akaryakıt şirketleri yurtdışından akaryakıt alımlarında yurtdışı ihracatçı firma, çift fatura keser bu faturalardan ihracatçı firmada kalacak olanı doğru bilgileri içeren gerçek faturadır. Diğer düşük kıymetli fatura ise Türkiye'de ithalatı yapacak olan akaryakıt firmasına verilir. Firma akaryakıtı ithal edeceği gümrüğe bu düşük kıymeti içeren faturayı ve aynı zamanda bu faturaya göre hazırlanmış konşimentoyu beyan eder. Gümrüklerde her bir ithalat işleminde bu miktarların ve değerlerin yurtdışı araştırması yapılması mümkün olamayacağı için işlem bu faturalara göre yapılır. Gümrük vergileri bu faturadaki kıymet üzerinden yani eksik olarak tahsil edilmekte, bu yolla büyük miktarda vergi kaçırılmaktadır. Akaryakıt kaçakçılığını araştırma komisyonunun söz konusu raporuna göre bu yönteme başvurarak akaryakıt kaçakçılığı yapmayan dağıtım şirketi yok denecek kadar azdır¹⁶⁶.

2.7.1.4. İhraç Amaçlı ve Özel Muafiyet Kapsamında Vergisiz Satışı Yapılan Akaryakıtın Yurtiçine Dağıtım Yoluyla Yapılan Kaçakçılık

Türkiye karasularında yılda yaklaşık 800.000 ton civarında vergisiz akaryakıt transit olarak işlem görmektedir. Bu miktarın önemli bir kısmının yurt dışına çalışan yabancı gemilere yüklenmiş gibi işlem gördüğü, fakat gerçeğin hiç de öyle olmadığı,

¹⁶⁵ Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2003 Raporu**, EGM Yayınları, Ankara Nisan 2004, s. 3.

¹⁶⁶ Şükrü Yabancıoğlu, "Gümrük Müsteşarlığı ve Kaçak Akaryakıt ile Mücadele", **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 61, Ankara 2009, s. 24.

motorinin asıl yurtiçine kaçak şekilde sokulduğu veya ÖTV'siz deniz yakıtı sistemine rağmen vergi kayıt düzenine girmek istemeyen deniz vasıtalarına satıldığı bilinmektedir. Ayrıca Türk bandıralı gemilere yurtdışı seferleri için verilen vergi muafiyetli akaryakıtın yurtiçi limanları arasındaki seferlerinde vergilendirilmesi gerekirken, esnek bir kontrol yapısından dolayı bunun tespitinin zayıf işlemesinden faydalanmak isteyenlerin de bu yöntemle başvurmaları sonucu usulsüz yoldan vergisiz akaryakıt kullanımına yöneldikleri bilinmektedir. İhraç amaçlı kaçakçılık türlerinden bir diğeri de Irak'a yapılan akaryakıt sevkiyatı kapsamında yapılmaktadır. Irak'ın rafine edilmiş petrol ürünleri ihtiyacı 2003 yılında Irak'a yapılan askeri müdahale sonrası petrol rafinerilerinin devre dışı kalması sonucu kendi ürettiği petrolle takas edilmek suretiyle, transit ticaretle Türkiye üzerinden karşılanmaktadır. Tedarikçi firmalar, petrol ürünleri ihracatını taşıma firmaları aracılığıyla yapmaktadırlar. Ancak bu firmalar tankerlerin çeşitli yerlerine yapılan gizli bölmelere, havalandırma borusu içerisine yerleştirilen ikinci boru vasıtasıyla mühürlere zarar verilmeden akaryakıtın boşaltılması sağlanmakta, nakliye araçları tartıya girmeden önce boşaltılan yakıtın yerine su doldurulması, gibi yöntemlerle kaçakçılık yapılmaktadır¹⁶⁷. Meclis Akaryakıt Kaçakçılığını Araştırma Komisyonu'nun yapmış olduğu yurtiçi ve yurtdışı çalışmalarda Irak'la yapılan petrol transferleri sırasında petrolün önemli bir miktarının yurtiçinde kaldığı tespit edilmiştir. Komisyon raporlarına göre; Irak'tan 16.02.2005- 16.06.2005 tarihleri arasında 3,1 milyon ton petrol ve petrol ürünü Türkiye'ye gönderildiği belirtilmesine karşın bu miktara yakın akaryakıtın da kaçak olarak yurda sokulduğu tespit edilmiştir¹⁶⁸.

Diğer bir akaryakıt kaçakçılığı da denizcilik faaliyetlerini teşvik etmek amacıyla tanınan ÖTV'siz motorin hakkının kötüye kullanılmasıyla yapılmaktadır. 2003/5868 sayılı Bakanlar Kurulu kararında; "Türk Uluslararası Gemi Siciline ve Milli Gemi Siciline kayıtlı, kabotaj hattında münhasıran yük ve yolcu taşıyan gemilere, ticari yatlara, hizmet ve balıkçı gemilerine miktarı her geminin teknik özelliklerine göre tespit edilmek ve bu akaryakıtı kullanacak geminin jurnaline işlenmek şartıyla verilecek akaryakıttan ÖTV alınmaz". Denilmekte olup bu kapsamda alınan ÖTV'siz akaryakıt hak sahipleri tarafından satılmakta ya da amacı dışında kullanılmaktadır. Bu

¹⁶⁷ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2003 Raporu**, EGM Yayınları, Ankara Nisan 2004, s. 4.

¹⁶⁸ Yabancıoğlu, a.g.e. , s. 24-25.

faaliyetlerinde denetim mekanizması çok zayıf olup işleyiş suiistimale açık bırakılmıştır¹⁶⁹.

2.7.1.5. Petrol Türevi Yağların Kimyasal İşlemler Sonucu Akaryakıtta Dönüştürülerek Satışının Yapılması

Vergi yükü akaryakıtta oranla daha az olan solvent, dişli yağı, redüktör, hekzan, tolyen, ve benzeri petrol türevleri ithal edilerek akaryakıtla karıştırılıp veya bazı kimyasal işlemlerden sonra akaryakıt yapılp, kaçak olarak satılarak büyük miktarda vergi kaybına sebebiyet verildiği bilinmektedir. Mevzuat açısından yasal olarak ithali yapılan akaryakıt türevleri, yapılan ithalatın nerelerde kullanılacağına dair iç denetimin yetersizliği sebebiyle, ülke içinde yapılan çeşitli kimyasal işlemler sonucu akaryakıtta dönüştürülerek piyasaya sürülmekle birlikte, ihbar veya rutin kontroller neticesinde yapılan kaçak akaryakıt tespitlerinde el konulan bu özellikteki akaryakıt, tamamen gümrük kaçağı eşya olarak değerlendirilip yasal işlemi bu yönde yapılmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere, yakalanan tüm kaçak akaryakıt, sınırlardan kaçak geçirilen gümrük kaçağı akaryakıt değildir¹⁷⁰. Son yılların yakalama istatistiklerini incelediğimizde, artık kaçak akaryakıtı direkt gümrük kapılarından veya yasal olmayan sınırlardan sokmak yerine, yasal yollardan ithal edilen petrol türevlerinin iç denetimsizlikten de faydalanıp akaryakıtta dönüştürülmek suretiyle yapılan kaçakçılığın tercih edildiği ve bu yöntemle ağırlık verildiği görülecektir. Söz konusu petrol türevlerinin ithalatında gümrük beyannamelerinin tescili aşamasında, Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın 2005 yılında yayınladığı "Solvent ve Bazı Petrol Ürünleri ithaline İlişkin Tebliğ"de belirtilen ve EPDK'nın (Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu) düzenleyeceği uygunluk yazısına istinaden ithaline izin verilmektedir. Ayrıca ilgili tebliğe göre; EPDK'dan madeni yağ lisansı almış veya lisansına madeni yağ faaliyeti ile iştigal edebileceği hususu işlenmiş lisans sahibi kişilerin de ithalat işlemlerinde uygunluk yazısına gerek olmadan gümrük beyannamesine geçerli lisansını veya bu lisansın noter tasdikli bir örneğini eklemeleri ithali için yeterli olmaktadır. Söz konusu Petrol ürünleri, madeni yağ ithalatı için verilen lisans ve uygunluk yazılarında

¹⁶⁹ Levent Özkardeş, "Deniz Araçlarına Tüketim Amacıyla ÖTV'siz Akaryakıt Verilmesi Karşısında Yüzer Antrepoların Durumu", **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 60, Ankara 2007, s. 45-46.

¹⁷⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2010 Raporu**, EGM Yayınları, Ankara 2011, s. 86.

firmaların bu yakıtları hangi amaçla getirdiği, faaliyet alanları, kapasiteleri, kimlere satacağı tüm aşamaları ile takip edilip denetim altına alınmalı, ülke içi talep miktarı ve ithal edilen miktarlar dikkatle takip edilmelidir¹⁷¹.

Solvent ithalatlarını incelediğimiz de Türkiye'nin ihtiyacından onlarca kat solvent ithal edildiğini görmekteyiz. Atık yağ konusunda yapılan kaçakçılık faaliyeti ise; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yönetmeliği çerçevesinde işlem görmesi gereken atık yağları piyasadan temin edip, akaryakıtta katmak suretiyle ciddi miktarda vergi kaybına neden olunmaktadır. Bu konuda üzerinde durulması gereken bir nokta da Çevre ve Orman Bakanlığı'nın atık yağların geri kazanımlarını sağlamak hususunda 50 civarında firmaya lisans vermiş olmasıdır. Zira bu sayı çok fazla ve şüphelidir. Çünkü madeni yağ tüketimi 5 milyon ton olan Avrupa'da atık yağı geri dönüşüm lisansı olan 10 civarında firma varken, madeni yağ tüketimi 500.000 ton civarında olan Türkiye'de 50 civarında firmaya atık yağ geri dönüşüm lisansı verilmiş olması düşündürücüdür¹⁷². Bu sebeple, küçük ölçekli çok sayıda firmaya bu yetkiyi verip denetlenmesini zorlaştırıp, suiistimalini kolaylaştırmak yerine; az sayıda ve güvenirliliği yüksek, büyük firmalara lisans vermek ve sıkı bir şekilde denetlemek, bu şekilde yapılan kaçakçılığın önüne geçecektir.

2.7.1.6. Oto LPG'si ile Mutfak Tüpü LPG'sinin ÖTV Farkından Yararlanılarak Yapılan Kaçakçılık

Oto LPG'si ile mutfak tüpü LPG'si arasında ÖTV farkı ton başına 190 \$ civarındadır. İthalatçı firmadan veyahut rafineriden alınan LPG'nin, Oto-gaz olarak mı yoksa mutfak veya sanayi tüpü olarak mı satılacağı tamamen LPG dağıtım şirketlerinin inisiyatifine bırakılmış olup tamamen beyan üzerine çalışan bir sistem vardır. Kontrol mekanizması ve denetimi de maalesef yoktur. Dağıtım şirketi rafineriden gazı alırken mutfak ve sanayi tüpünde kullanacağım diye beyan ederek aldığı anda, ton başına 190 \$ daha az ÖTV ödemektedir. Bu gazı oto LPG'si olarak sattığında hiç kimse bu sürecin takipçisi olmamaktadır. Sıvılaştırılmış petrol gazı sektöründe yılda 150-200 bin tonun üzerinde LPG'nin mutfak ve sanayi tüpü için alınıp oto LPG'si olarak satıldığı tahmin

¹⁷¹ Arif Bülbül, "Akaryakıt Harici Petrol Ürünlerinin İthal İşlemleri", **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 51, Nisan-Haziran 2005, s. 133-139.

¹⁷² Suat Çetin, "Van İlinde Akaryakıt Kaçakçılığının İncelenmesi" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2007, s. 44-45.

edilmektedir. Bu usulsüzlükler sektörde dürüst çalışan bayiler tarafından uzun süredir şikâyet konusu edilmesine rağmen takibine ve önlenmesine yönelik herhangi bir tedbir alınmamış, çözüm için herhangi bir adım atılmamıştır. Vergi adaleti ve vergi kaçakçılığının önlenmesi hususunda oto LPG'si ile mutfak LPG üzerindeki vergilerin eşitlenmesi oto-gazdan alınması istenilen verginin ise Türkiye'de trafiğe tescilli 1.2 milyon oto-gaz ruhsatlı araç olduğu düşünüldüğünde, oto-gazlı araçlar üzerine araç bazlı çıkarılacak bir vergi ile tahsil edilmesi yoluna gidilmesi, bu konudaki usulsüzlüklerin ve vergi kaçakçılığının önüne geçileceği düşünülmektedir.

2.7.2. Akaryakıt Kaçakçılığı İle Mücadele Adına Yapılan Çalışmalar

Alınan tüm tedbirlere rağmen akaryakıt kaçakçılığı tehlikeli boyutlara ulaşmış ve yüksek vergi kaybına neden olmaya devam etmektedir. Türkiye'nin akaryakıt kaçakçılığından yıllık vergi kaybı 2,5 milyar dolardır. Kalkınmakta olan bir ülke için bu rakam çok ciddi bir miktardır. Akaryakıt kaçakçılığının önüne geçilmesi ülke ekonomisine verdiği bu büyük zarar yönünden de hayati öneme sahiptir¹⁷³.

Akaryakıt kaçakçılığı birçok aşaması olan bir organizasyondur. Çok çeşitli yöntemlerle yurda sokulan kaçak akaryakıtın yurt içi dağılımı aşamalarına incelendiğinde, yurda sokulan kaçak akaryakıtın piyasaya sunulmasında dağıtım şirketlerinin payının büyük olduğu ve bu dağıtım şirketlerinin kaçak akaryakıtı genellikle bayileri üzerinden tüketime sundukları görülecektir. Karayollarında seyahat ederken yol kenarlarında % 15-20'lere varan iskontolar veya uzun vadelerle akaryakıt satışı yapan akaryakıt istasyonlarını yurdun her noktasında görmek mümkündür. Akaryakıtta toplam satış fiyatı içinde % 90'ının vergiler ile rafine çıkış fiyatı olduğu bilindiğine göre, bu tür iskontoların ve uzun vadelerin normal şartlarda yapılmasının imkânsız olduğu ortada olup, yüksek indirim yapılan istasyonlardaki ürünlerin kaçak akaryakıt olduğunun doğrudan göstergesidir. Bu konuda üzerinde durulması gereken bir diğer husus da kaçak akaryakıt satan istasyonlara kesilen cezaların yetersizliğidir. Akaryakıt istasyonlarında yapılan kontrollerde pompalardan herhangi birinde kaçak akaryakıt satıldığı tespit edildiğinde, istasyonda sadece bu pompa mühürlenip, işletmenin faaliyetine devam etmesine izin verilmektedir. Bu tamamen yanlış bir

¹⁷³ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2010 Raporu**, EGM Yayınları, Ankara Mart 2011, s. 85.

uygulamadır. Kaçak akaryakıtı satan işletmenin belirli bir süre kapatılması işletmeye caydırıcılık etkisi yapacaktır. Yoksa pompalardan birinin kısa bir süre mühürlenmesi, kaçak akaryakıtın getirisinin büyüklüğünü de göze aldığımızda istasyonlar için çok zayıf bir yaptırım olarak kalmaktadır. Akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede son yıllarda atılan en büyük adımlardan birisi “Ulusal Marker” projesidir. TÜBİTAK tarafından gerçekleştirilen proje 2007 yılından itibaren uygulanmaya başlanmış bu projeye, ithal edilen ve rafinerilerde üretilen akaryakıtta Ulusal Marker’ın eklenmesi suretiyle söz konusu akaryakıtın yasal olduğu kanıtlanmış olmaktadır. Ulusal marker, akaryakıtta rafineri çıkışında, gümrük girişinde eklenecek ve akaryakıtın özelliklerini, niteliğini, homojenliğini bozmayacak, akaryakıtın rengini değiştirmeyecek, taklit edilemeyecek, akaryakıt içerisinde gözle görülemeyecek bir kimyasal üründür. Ulusal Marker akaryakıtın Türkiye’de millileştirilmiş olduğunu belirtmektedir. Bu projenin amacı ithal edilen ve Türkiye’deki rafinerilerde üretilen akaryakıtın kaynağını tespit etmek ve ülkeye hangi yolla ve nasıl girdiğini izlemektir¹⁷⁴. Ulusal marker akaryakıtın kimliğini göstermektedir, bu da kaçak akaryakıtın kolayca tespitini sağlamaktadır. Taklit edilemeyeşi de projenin sağlığı ve uygulanabilirliği açısından hayati öneme sahiptir.

Akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede atılan diğer önemli bir adım ise 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu’nda değişiklik öngören 5576 sayılı kanunun kabul edilmesi ile olmuştur. 2007 yılında söz konusu kanun değişikliği ile kaçak akaryakıt ile ilgili ihbar yapan ve bu akaryakıtı yakalayan kamu görevlilerine ikramiye ödenmesi düzenlemesi getirilmiştir. Bu düzenleme sayesinde ihbarlarda ve yakalamalarda gözle görülür bir artış olmuştur¹⁷⁵. Yine aynı kanun değişikliği ile yakalanan kaçak akaryakıtın nereye teslim edileceğindeki karışıklığa yönelik düzenleme yapılmış, kim tarafından yakalanılırsa yakalansın tüm akaryakıtın il özel idarelerine teslim edileceği yönünde karar alınmıştır. Akaryakıt kaçakçılığı ile etkin ve kararlı mücadele edebilmek, yurtiçinde pazarlanan petrol ve madeni yağların denetimlerinin ve ulusal marker kontrollerinin yapılması, akaryakıt bayilerinin depolama tesislerinden, rafinerilerinden ve taşıma araçlarından usulüne uygun olarak numune alınması, alınan numunelerin EPDK tarafından akredite edilmiş laboratuarlara teslimi ile piyasada faaliyet gösteren

¹⁷⁴ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, **2005 Raporu**, EGM Yayınları, Ankara Mart 2006, s. 98.

¹⁷⁵ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, **2007 Raporu**, EGM Yayınları, Ankara 2008, s. 65.

firmaların lisans kontrolü işlemlerinin yapılması, akaryakıt harici petrol ürünlerini kullanan firmaların ve LPG sektöründe faaliyet gösteren bayilerin denetimleri konularında, İçişleri Bakanlığı ile EPDK arasındaki işbirliği protokolü 2006 yılında imzalanmıştır. Söz konusu protokol ile akaryakıt sektöründe faaliyet gösteren hemen hemen bütün firmaların denetimleri EPDK adına EGM ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından yapılacağı kararlaştırılmıştır. Bu adım kaçakçılıkla mücadele eden birimler arasındaki koordinasyon açısından çok önemlidir. İmkânların birleştirilmesi, yetkilerin ortak kullanımı kaçakçılığı önleme hususunda görevli birimleri, hızlı ve etkin sonuca ulaştıracaktır.

Akaryakıt dağıtım şirketleri EPDK'dan lisans almak kaydıyla, her türlü akaryakıt ve akaryakıt türevlerini serbest olarak ithal etme hakkına sahip oluyorlar. Akaryakıt üzerinden alınan ve önemli bir meblağ tutan ÖTV akaryakıt dağıtım şirketleri tarafından tahsil edilmektedir. Bu kadar yüksek sorumluluğu olmasına rağmen dağıtım şirketi kurabilmek için kayda değer hiçbir ön şart aranmamaktadır. Yüz binlerce ton ithalat yapan firmalar izlerini kaybettirmek için faaliyetlerini son vermiş ve daha sonra farklı şahıslar adına ve farklı markalarda faaliyetlerini devam ettirmişlerdir. Buradan da anlaşılacağı üzere söz konusu ruhsatların verilmesinde gerekli dikkat ve özenin gösterilmediği, yeterli teminat ve güvencelerin alınmadığı için bu gibi usulsüzlükler olmaktadır. Dağıtım şirketlerine ruhsat verilirken sermaye, kapasite ve ağ genişliği hususlarında özel şartlar belirlenerek daha seçici olunması gereği muhakkaktır. Ayrıca akaryakıt piyasasının faaliyetlerinin denetimi Petrol ve LPG piyasası kanunlarına göre EPDK'ya verilmiştir. Söz konusu kurum tarafından çıkarılan mevzuatlarla piyasada yapılması gereken kalite, analiz ve test denetimlerinde uyulacak kriterler belirlenmiştir. Fakat EPDK'nın piyasa denetimi sektörün beklentilerini karşılayacak düzeye henüz ulaşmamıştır.

2.8. Tarihi Eser Kaçakçılığı

Bilim, kültür, din ve güzel sanatlar alanlarında jeopolitik devirler, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait ender bulunan, o dönemlere ait özellikler taşıması ve estetik güzellikleri yönünden korunması gerekli yeraltında, yerüstünde veya su altında bulunan tüm taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları tarihi eser olarak adlandırılır. Doğal ve kültürel miras niteliğindeki bu eserlerin maddi kazanç sağlamak amacıyla kaçak kazı veya

soygunlar sonucu ele geçirilmesi, ticari bir eşya gibi yurtiçinde ve yurtdışına kaçırılarak yasal olmayan yollarla satılması ve maddi çıkar sağlanmasına tarihi eser kaçakçılığı denir. Tarihi eserler taşınır ve taşınmaz olarak ikiye ayrılırlar¹⁷⁶.

- Taşınır Tarihi Eserler: Kilim, çanak, çömlek, sikke, el yazması eserler, heykeller gibi eserlerdir. Daha çok kaçakçılığına rastlanan tarihi eserlerde bu özellikteki eserlerdir.
- Taşınmaz Tarihi Eserler: Kaya mezarlıkları, resimli yazı ve kabartmalı yüzeylerin bulunduğu toprak alanları, kabartma resim ve duvar süslemelerinin olduğu mağaralar, höyükler, Tümülüsler, ören yerleri, hisar, kale, türbe, medrese gibi taşınması mümkün olmayan eserlerdir.

Eski ve tarihi çağlarda yaşayan insanların günlük hayatlarını idame ettiren kullandıkları araç ve gereçler, yapmış oldukları eserler, yaşamış oldukları çağ hakkında, o çağdaki hayat koşullarını, insanların nelerle uğraştıklarını göstermesi açısından o dönemlere ışık tutan sessiz tanık niteliğindedir. İnsanlığa o dönemlere ait yaşantılar hakkında fikir vermektedirler. Birinci dünya savaşı sonucu Türkiye'nin işgal zamanlarında Anadolu'nun müzelerinden, ören alanlarından çalınan birçok eser yurtdışına kaçırılmıştır. Tarihi ve kültürel miras bakımından yetersiz olan ülkeler kendi ülkelerinde müzelerinde sergileyecekleri eserleri olmadığından Türkiye'deki tarihi mirasın peşine düşmüşlerdir.

Tarihi Eserler hakkında yasal düzenleme 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu" dur. Bu kanun ile Kültür ve tabiat varlıklarının tanımı yapılmış, korunması gereken taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının tanımı yapılmış ve bu varlıklar tek tek sayılmış, araştırma, sondaj ve kazıların nasıl yapılacağı, eserlerin nasıl tescil edileceği, müzelere eserlerin nasıl alınacağı, bu eserlerin ticaretinin nasıl yapıldığı ve yasa dışı ticaretini yapanlara uygulanacak cezai yaptırımlar bu kanunla düzen altına alınmıştır. 2863 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre taşınır veya taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını bulanlar, bildikleri veya kullandıkları arazi içinde kültür varlığı olduğunu bilenler, bunu en geç 3 gün içinde, en yakın müze müdürlüğüne,

¹⁷⁶ Şahinler, a.g.e. , s. 45.

köydeler ise muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirine bildirmek zorundadırlar¹⁷⁷.

2863 sayılı, “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun” 32. maddesinde; “Yurt içinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları yurt dışına çıkarılmaz, Bu eserlerin yurt dışına çıkarılma istisnalarını ve şartlarını şu şekilde belirtmiştir; “Milli çıkarlarımız için, bu eserlerin her türlü hasar, zarar, tehdit veya tecavüz ihtimaline karşı, gideceği ülke makamlarından teminat almak ve sigortalanmak şartı ile yurt dışında geçici olarak sergilendikten sonra geri getirilmelerine, Kültür ve Turizm Bakanlığı’na teşkil edilecek yükseköğretim kurumlarının Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bilim dallarının başkanlarından oluşan bilim kurulunun kararı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu’na karar verilir.”, denilmektedir. Söz konusu kanunun 68’inci maddesinde ise, “Kültür tabiat varlıklarını bu kanuna aykırı olarak yurt dışına çıkaran kişi, beş yıldan on iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı, kültür ve tabiat varlığına el konularak müzeye teslim edileceği ve kamu kuruluşlarına ait eşya ve araçlar hakkında el koymanın uygulanmayacağı hükmolunmuştur. Ayrıca kanunun 33’üncü maddesinde ise yurt dışından kültür varlığı getirmenin serbest olduğu belirtilmiştir¹⁷⁸.

2.8.1. Tarihi Eser Kaçakçılığının Nedenleri

Tarihi eserler ülkelerin hazineleridir. Bir ülkede tarihi eserlerin çokluğu o ülkenin tarihsel, kültürel ve medeniyet zenginliğini gösterir. Tarihi eser bakımından şanslı olan Türkiye, çok zengin bir tarihi mirasın üzerinde oturmaktadır. Anadolu’nun tarih öncesi devirlerden başlayarak çok sayıda farklı uygarlık ve medeniyete kucak aşmış olması ve birçok devletin bu topraklarda kurulup yaşam sürmesi, Türkiye’ye tarihi eser bakımından açık hava müzesi olma niteliğini kazandırmış ve paha biçilemeyen sayısız esere sahip olmasını sağlamıştır. Türkiye’nin tarihi eser yönünden zengin olması, kaçakçılık açısından Türkiye’yi büyük tehditle karşı karşıya bırakmıştır. Eski uygarlıkların yerleşim alanlarında yoğunlaşan kaçakçılık faaliyetleri, Türkiye kökenli tarihi eserlerin özellikle yurtdışında yüksek meblağlara alıcı bulması,

¹⁷⁷ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Dairesi Başkanlığı, **2003 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi, Nisan 2004, s. 28.

¹⁷⁸ Ceyhan ve Atay, a.g.e. , s. 351.

günümüzde para ile ölçülemeyecek nadide kültür ve tabiat varlıklarımızın kanun dışı yollardan yurtdışına kaçırılmasına ve tarihi mirasın sömürülmesine neden olmaktadır¹⁷⁹.

Tarihi eserlere biçilen değerlerin yüksek olması, bu kaçakçılık sektörünün en önemli nedenidir, Ayrıca sanayi ve teknolojik gelişmesiyle zenginleşen Avrupa ülkelerinin vatandaşları turistik gezileri sırasında tarih ve doğal harikaları fazla olan Akdeniz ülkelerini, dolayısıyla Türkiye'yi tercih etmektedirler. Türkiye'de turizm faaliyetlerinin başlamasıyla birlikte tarihi eser kaçakçılığının görülmeye başladığı bilinmektedir. Özellikle yat turizmine açılan Ege ve Akdeniz koylarının kaçakçılar için cennet durumunda olduğu savunulmaktadır. Turistik seyahatler boyunca Türkiye'de zengin kültür ve tarihi mirasına hayran olan şahıslar, bu eserlerin kendi uygarlıklarına ait olduğunu, asıl sahiplerinin kendileri olduğunu düşünerek bu eserlere sahip olmayı istemişlerdir. Tarihi eser kaçakçılığı o kadar profesyonel şekilde yapılmaktadır ki dokunulmazlık zırhına sahip kırmızı pasaportlu diplomatlar bile bu faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Amerika ve Avrupa'da ki ülkelerin müzelerini gezdiğimiz zaman Anadolu'dan kaçırılarak götürülen birçok tarihi esere rastlamamız bizi şaşırtmayacaktır. Yurtdışına kaçırılan bu kültür varlıklarımızın, Türkiye'ye iade edilmesi için Kültür Bakanlığı tarafından yasal yollardan her türlü hukuki girişim yapılmakta, kendi varlıklarımız için çok yüksek meblağlar ödeyerek onların tekrar ait oldukları topraklara kazandırılmaları sağlanmaktadır. Örneğin, Uşak Karun Hazine ve Antalya Elmalı Sikkeleri için ABD'ye yaklaşık 17 milyon dolar ödeme yapılmıştır¹⁸⁰. Tarihi eser kaçakçılığının öncelikle maddi olmak üzere birçok sebebi vardır. Başlıca nedenlerini şöyle sıralayabiliriz;

- Tarihi eser yönünden fakir olan gelişmiş ülkeler müzelerinde sergilemek için bu yolla tarihi eser temin etmeye çalışmaları.
- Tarihi eser koleksiyoncularının eserlere yüksek miktarda para verebilme güçlerinin ve isteklerinin olması.
- Bu eserlerin yüksek ücretlerle ticaretinin yapılması.
- Önlemlerin ve cezaların çok yetersiz kalması.

¹⁷⁹ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Dairesi Başkanlığı, **2008 Raporu**, EGM Yayınevi Ankara 2009, s. 60-61.

¹⁸⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, **2010 Raporu**, EGM Yayınevi, Ankara 2011, s. 98-99.

- Bazı insanların tarihi eser sahibi olmanın toplumsal statü kazandırdığı düşüncesine sahip olmaları.
- Müzelerin ödenek yetersizliğinden dolayı güvenlik sistemleri, teknik donanım ve personel bakımından yetersiz durumda olmaları.
- Tarihi eserler hakkında vatandaşların yeteri derecede bilgi sahibi olmamaları.
- Tarihi eserlerin turizm de büyük bir çekiciliğe sahip olması.
- Ören yeri alanlarının güvenliğinin çok yetersiz kalması.
- Tarihi eser kaçakçılığı ile ilgili Uluslararası işbirliği olmayışı.

2.9. Ticari Eşya (Emtia) Kaçakçılığı

Yukarıda açıkladığımız özel kaçakçılık türlerinin dışında kalan ev eşyası, elektronik cihazlar, giyim ve süs eşyası, gıda ve sağlık malzemeleri, hayvansal ürünler gibi eşyalara yönelik kaçakçılık girişimleri emtia kaçakçılığı adı altında incelenmektedir¹⁸¹.

Emtia kaçakçılığına konu olan eşya türleri gelişen teknoloji ile birlikte değişen insan ihtiyaçlarına göre ya da ülkeler arası vergi oranları farklılıklarına göre, en çok getiri getiren eşyaya yönelme eğilimleri nedeniyle yıllar itibari ile değişiklik göstermektedir. Zaman içerisinde ticari sınırların kaldırıldığı, uluslararası ticaret hacimlerinin artması, tüketicilerin piyasaya göre daha ucuz olan eşyaya taleplerinin artması emtia kaçakçılığının artış göstermesinde başlıca etkenlerdir. Emniyet birimlerinin yapmış olduğu operasyonlarda ele geçirilen eşyalar sıralamasında; elektronik eşya, cep telefonu, çay şeker, canlı hayvan ve ilaç ön planda olduğu görülmektedir. Özellikle gelişen teknoloji ile cep telefonu klonlama kolay ve yaygın hale gelmesi ile birlikte cep telefonu kaçakçılığı artış göstermiştir. Yakalanan cep telefonlarının Türkiye'ye getiriliş yöntemlerini incelediğimiz de; Gümrük kaçağı telefonların Çin, uzak doğu ülkeleri ve Dubai'den satın alındığı, bu telefonlar yolcu beraberisi olarak havalimanları başta olmak üzere Suriye, İran ve Irak sınırlarındaki gümrük kapılarından beyan harici olarak kaçak yollarla, yolcu ve yük taşımacılığında kullanılan araçların zulalarında ve sırtçılık denilen yöntem ile getirilerek Türkiye'ye sokulduğu Emniyet güçleri tarafından tespit edilmiştir. Ayrıca Hatay, Gaziantep, Kilis

¹⁸¹ Mustafa Özcan, Türkiye'nin AB sürecindeki Rolü, **Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi**, 10, 2000, s. 313

illerinin cep telefonu kaçakçılığında ön planda ki iller olduğu, Mardin Nusaybin ilçesinde ev ve işyerlerinde depolanan cep telefonlarının Diyarbakır, Gaziantep illeri başta olmak üzere İstanbul ve Batı illerine dağıtımının yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca EGM verilerine göre 2007 yılında 2.277, 2008 yılında 32.641 adet, 2009 yılında 29.275 adet, 2010 yılında 39.809 adet kaçak cep telefonu yakalaması olmuştur. Kaçakçılığı sıkça yapılan diğer bir emtia da kırmızı et'dir. Türkiye'de dönem dönem canlı hayvan sayısındaki azalmaya bağlı olarak et sıkıntısı çekilmekte ve bu dönemlerde et fiyatları tavan yapmaktadır. Et fiyatlarının artmasıyla kaçakçılık faaliyetlerinde de eş zamanlı artış yaşanmaktadır. İnsan sırtında, araçların özel bölmelerinde, hatta insan vücuduna sarılı bir vaziyette kaçak geçiş yapılmaya çalışılması gümrüklerde yaşanan olaylardır. Kaçak etin çoğunlukla Suriye, Gürcistan, Bulgaristan ve Ege adalarından Türkiye'ye giriş yaptığı bilinmektedir. Özellikle 2010 yılında et fiyatlarının fahiş oranda artmasıyla aynı dönemde rastlayan emniyet operasyonlarında Hatay, Malatya, Van ve Antalya illerinde yüksek miktarda kaçak kırmızı et yakalamaları gerçekleştirilmiştir¹⁸².

Türkiye'de şeker sektöründe de kaçakçılık muazzam boyutlardadır. Türkiye'de girdi maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle dünya ortalamalarının birkaç katı fiyatına satılan şekerin kaçakçılığında büyük miktarda kâr sağlanmaktadır. Dünya ortalamalarının bu denli üstünde olan fiyatını ve üreticisini korumak amacıyla, şekere gümrük vergileri ve kotalar konulmuş, bu düzenlemelerin doğal sonucu da kaçakçılık faaliyetleri başlamıştır. Türkiye'deki şekerin şeker pancarından yapılması, maliyetinin dolayısıyla fiyatının yüksek olmasına, birçok ülkede ise şeker kamışından yapılması nedeniyle arada birkaç kat fiyat farkı oluşmakta, bu da şeker kaçakçılığının nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Türkiye'de günlük şeker tüketim miktarı 7-10 bin tondur. Buna karşılık şeker fabrikalarından günde 4-5 bin ton şeker satılmaktadır. Şekerdeki % 135 oranında gümrük vergisini de düşüdüğümüzde ithalatında pek ekonomik olmayacağı ortada olup, aradaki farkın nereden kapandığını bilmek için uzman olmaya gerek yoktur. Türkiye'ye başta şekere vergi koymayan Suriye ile birlikte İran, Irak ve son zamanlarda da Bulgaristan'dan yılda 1 milyon ton kaçak şeker girişi olmaktadır. Bu kaçakçılığın Türkiye ekonomisine vermiş olduğu zarar ise yaklaşık 1,5 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye ve Suriye'de iki aylık bir çalışma

¹⁸² Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2010 Raporu**, EGM Yayınevi, Ankara 2011, s. 95-98.

yapan Karaman Milletvekili Mevlüt Akgün; “Türkiye’den Gürcistan’a ve Bulgaristan’a çalışan tırlara ve yolcu otobüslerine kaçakçılık yapmak için özel bölmeler yaptırıldığı ve kontrollerin yetersiz olması nedeniyle Türkiye’ye getirilen şekerlerin ambalajları değiştirilerek iç piyasaya satıldığı, söz konusu kaçak şekerlerin kesilen bir fatura ile defalarca taşıma yapıldığı, yapılan denetimlerde ise görevlilerin suçun ispatında zorlandıkları”, şeklinde tespitlerde bulunmuştur. İlgililer, kaçak giren şekerlerin % 98’inin yakalanamadığını, Van-Hakkâri-Yüksekova sınırlarında hayvan sırtında getirilen şekerin belli merkezlerde toplanarak ambalajlarının değiştirilmek suretiyle iç piyasaya satıldığını ifade etmektedirler. Kaçakçılık olaylarının gününbirlik giriş-çıkışlarda yoğun olarak yaşandığı ve sırf şeker sevkiyatı için İran, Irak gibi ülkeler günü birlik turlar düzenlendiği belirtilmiştir. Sınır ve bavul ticaretiyle yoluyla, yurda yılda 400 bin ton, denizyoluyla ise 500-600 bin ton kaçak şeker girmektedir. Sahte beyan ile gümrüklerden çok miktarda nişasta bazlı şeker girişi yapıldığı ve Türkiye’ye Afrika ülkelerinden yıllık 500 bin ton sağlıksız kamış şekerin kaçak olarak girdiği de bilinmektedir. Şekerde yapılan diğer kaçakçılık yöntemi de dâhilde işleme rejimi kapsamında yapılan kaçakçılıktır. Dâhilde işleme rejimi kapsamında yurt dışından, ithalat vergileri ödenmeksizin yurda sokulan şekerler iç piyasaya sürülmekte, sahte belgelerle yurt dışı edilmiş gibi gösterilmektedir. Yine dâhilde işleme rejimi kapsamında şeker fabrikalarından KDV’siz alınan şeker iç piyasaya satılmakta, hayali belgelerle de ihraç edilmiş gibi gösterilmektedir¹⁸³.

Kaçakçılığı yoğun yapılan bir diğer eşya da çaydır. Çay kaçakçılığını incelediğimizde, daha önceleri Suriye ve Irak üzerinden özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde rağbet gören Seylan tipi çay getirilirken, son yıllarda İran çaylarının doğu ve güneydoğu sınır kapılarından veya yasal olmayan geçiş noktalarından insan ve hayvan sırtında giriş yaptığı tespit edilmiştir. Bu durum Türkiye’deki çay üreticisini ve çay sektörünü tehdit etmektedir. İran’da üretilen çaylar devlet desteğinde olduğundan enerji ve işçilik maliyetlerinin çok ucuza mal edilmektedir. Üretilen bu çaylar, üretildiği hazar denizi kıyısındaki iklim nedeniyle aşırı böceklenme olması dolayısıyla, mücadele için kullanılan kimyasal ilaçlar sonucu çayların üzerlerinde kalan kalıntılar sebebiyle İran halkı tarafından tüketilmemektedir.

¹⁸³ Sedat Güner, “Türkiye’de Şeker Sektörü ve Kaçakçılığın Etkisi”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 50, Ankara 2006, s. 30-35.

İran devleti, çayının içerisinde kimyasal ilaç ve böcek kalıntıları bulunmasından dolayı, bu çayları Türkiye, Azerbaycan ve Rusya gibi ülkelere ihraç etmektedir. Bu çaylar özellikle Türkiye'ye kaçak olarak gönderilmekte, bunun yerine İran üreticisi, her ürettiği bir kilogram çayın yerine 2 kilogram çay ithal etme hakkı kazanmaktadır. İran'dan Türkiye'ye giren ve Türk çayına çok benzeyip ayrımı zor olan bu çaylar, halkımızın sağlığını tehdit etmektedir. Yapılan tüm çalışmalara alınan tüm tedbirlere rağmen Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde çay kaçakçılığı engellenememiş, aksine artarak devam etmiş, olağan ticari bir faaliyet haline gelmiştir. Bölgede Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'ndan üretim izni almış 60'a yakın çay paketlenme fabrikası mevcut olup bu durum düşündürücüdür. İran'dan Türkiye'ye 2011 yılında yasal olarak yaklaşık 600 ton çay ithal edilmekle birlikte, 40-50 bin ton civarında da kaçak çay gayri yasal yollardan girdiği tahmin edilmektedir. Çay kaçakçılığı Türkiye'nin çay üreticilerine büyük darbe vurmakta, çay sektörünün geleceğini tehlikeye düşürmektedir. Halk sağlığı açısından büyük riskler içeren çayların kaçakçılığını önleme adına sınır güvenlikleri arttırılmalı, özellikle doğu ve güneydoğu bölgelerimizdeki sınır kapılarında çay dedektör köpekleri tahsis edilmek suretiyle gümrüklerde sıkı güvenlik tedbirleri alınmalıdır¹⁸⁴.

¹⁸⁴ Mehmet Erdoğan, Çay Sektörü; Sorunlar ve Çözüm Önerileri, **Rize Ticaret Odası Yayınları**, Rize 2012, s. 1-9

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÜMRÜK TEŞKİLATININ YAPISAL SORUNLARI, GÜMRÜKLERDE KAÇAKÇILIKLA İLGİLİ YAŞANILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.1. Çalışmanın Amacı

1947 yılında GATT'ın kurulmasıyla başlayan süreçte dünya kaynaklarının etkin kullanımının sağlanması, adil ve tam rekabet koşulları altında serbest ve açık ticaret sistemi oluşturulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda zaman içinde serbest ticaretin önündeki engellerden biri olan gümrük tarifelerinde önemli oranlarda indirime gidilmiş, tarife dışı engeller olan kotalar, gözetim uygulamaları, ithalat yasakları gibi önlemler azaltılmış veya belli kurallara bağlanmıştır. Uluslararası ticaretin serbestleşmesi gümrüklerin fonksiyonunu ve görev yükünü azaltmamış, aksine çeşitlendirerek artırmıştır. Mevcut doğal görev yükü üzerine fikri ve sınaî mülkiyet hakları ile insan ve toplum sağlığının korunması, haksız rekabetin engellenmesi, kültürel mirasın korunması gibi ulusal politikaların uluslararası ticaret boyutunda uygulanmasına yönelik ilave görevler üstlenmesi gümrük teşkilatının iş potansiyelini daha da artırmıştır. Dış ticaretin günümüzde ulaştığı boyut; tüm dünyada gümrük idarelerini ön plana çıkarmış, ayrıca artan ekonomik büyüklük dış ticarete sapma eğilimlerine yol açarak yolsuzluk girişimlerine neden olmuştur. Dış ticarete konulan yüksek vergilerden kaçmak isteyen şahıslar kaçakçılık faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Gün geçtikçe artan kaçakçılık faaliyetleri ülke ekonomilerine büyük zararlar vermektedir. Bu çerçevede çalışmanın amacı; yaşanan olumsuzlukların önlenmesi için kaçakçılıkla mücadele yaşanan sorunların tespit etmek ve bu konuda çözüm önerileri sunmaktır.

3.2. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırma, Türkiye Gümrük Teşkilatında yer alan 16 bölge müdürlüğü ve bu bölge müdürlüklerine bağlı gümrük müdürlüklerinde 2007-2012 yılları arasında rastlanan kaçakçılık faaliyetleri ve yöntemlerini, bu faaliyetlerde yakalanan kaçak eşyaların değerleri, kaçakçılıkla mücadelede gümrüklerde yaşanan sorunlar ve bu

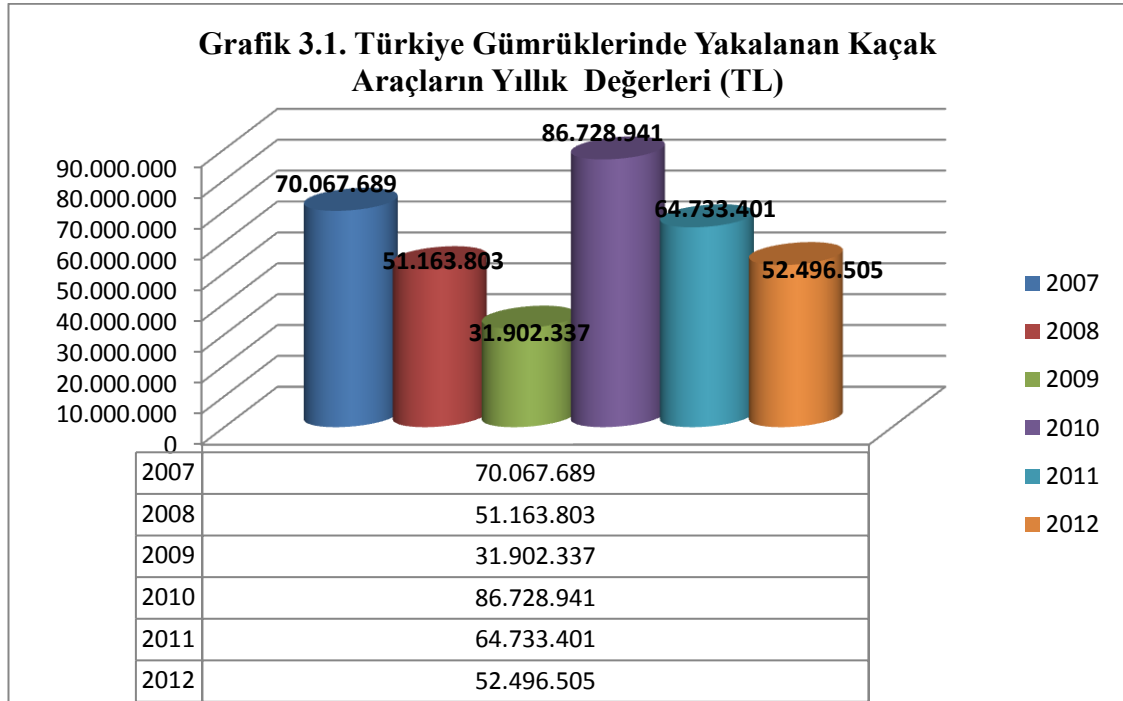
sorunlara çözüm önerilerini kapsamaktadır. Araştırmanın nitel bölümleri kaynak taraması yöntemi kullanarak YÖK ve Üniversitelerin veri tabanları, kütüphanelerden, bilimsel yayın tarama sitelerinden elde edilmiştir. Nicel veriler ise durum incelemesi yöntemi kullanılarak resmi kurumların yıllık bültenleri, süreli yayınları ve web sitelerinden elde edilerek açıklayıcı istatistiksel yöntemle sunulmuştur.

3.3. Araştırmada Elde Edilen Bulgular

2007-2012 yılları arasındaki kaçak yakalanan eşyaların, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı kaynaklarından elde edilen değer bazında istatistikleri, grafikler halinde aşağıda ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

3.3.1. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Kaçak Araç Değerleri

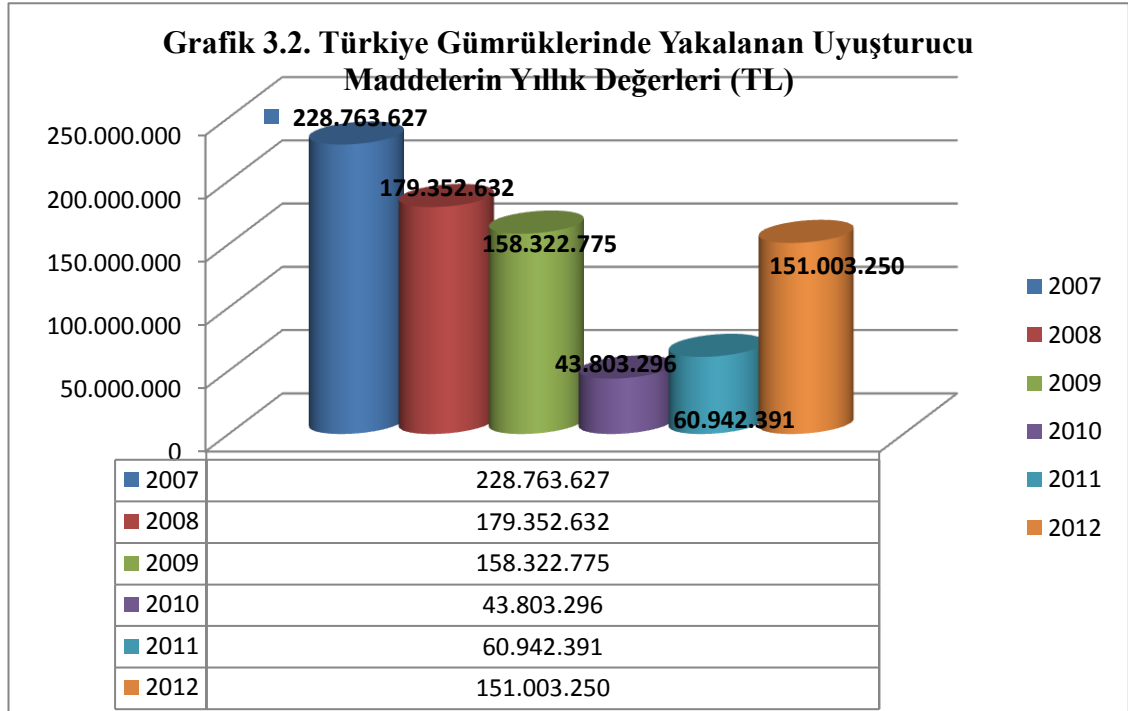
Türkiye Gümrüklerinde, 2007 yılında 70.067.689 TL değerinde gümrük kaçağı araç yakalanırken, 2008’de 51.163.803 TL, 2009’da 31.902.337 TL, 2010’da 86.728.941 TL, 2011’de 64.733.401 TL, 2012 yılında ise 52.496.505 TL gümrük kaçağı araç yakalanarak el konulmuştur. Söz konusu yıllara ait gümrük kaçağı araçların değer bazında istatistikleri aşağıda grafik 3.1’de gösterilmiştir.

Kaynak: <http://www.gumrukticaret.gov.tr/altsayfa/icerik/43/1029/yakalama-istatistikleri.html>

3.3.2. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Uyuşturucu Değerleri

Türkiye Gümrük kapılarında, 2007 yılında 228.763.627 TL değerinde uyuşturucu madde yakalanmış olup, 2008 yılında bu rakam 179.352.632 TL olurken, 2009 yılında 158.322.775 TL, 2010'da 43.803.296 TL, 2011'de 60.942.391 TL, 2012 yılında ise 151.003.250 TL değerlerinde Uyuşturucu-Narkotik madde yakalanarak el konulmuştur. Söz konusu yıllara ait gümrüklerde yakalanan uyuşturucu değerleri grafik 3.2'de gösterilmiştir.

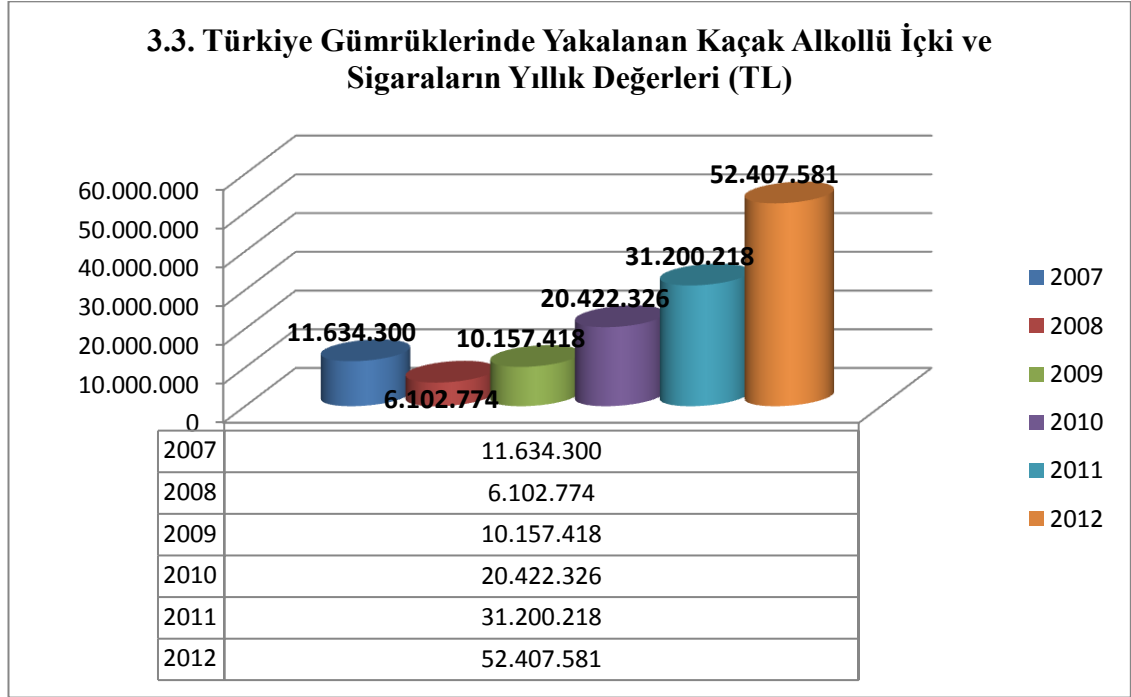

Kaynak: <http://www.gumrukicaret.gov.tr/altsayfa/icerik/43/1029/yakalama-istatistikleri.html>

3.3.3. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Gümrük Kaçağı İçki ve Sigara Değerleri

Türkiye gümrüklerinde ve yurtiçi operasyonlarda, 2007 yılında 11.634.300 TL değerinde gümrük kaçağı sigara ve alkollü içki yakalanırken, 2008 yılında 6.102.774 TL, 2009'da 10.157.418 TL, 2010'da 20.422.326 TL, 2011'de 31.200.218 TL, 2012 yılında ise 52.407.581 TL değerinde sigara ve içki gümrük kaçağı olarak yakalanarak elkonulmuştur. Söz konusu yıllara ait gümrük kaçağı sigara ve alkollü içkilerin değer bazında istatistikleri aşağıda grafik 3.3'de gösterilmiş olup, yakalanan alkol ve sigara miktarlarının sürekli artış olduğu görülecektir. Bu sonucun alınması, son yıllarda

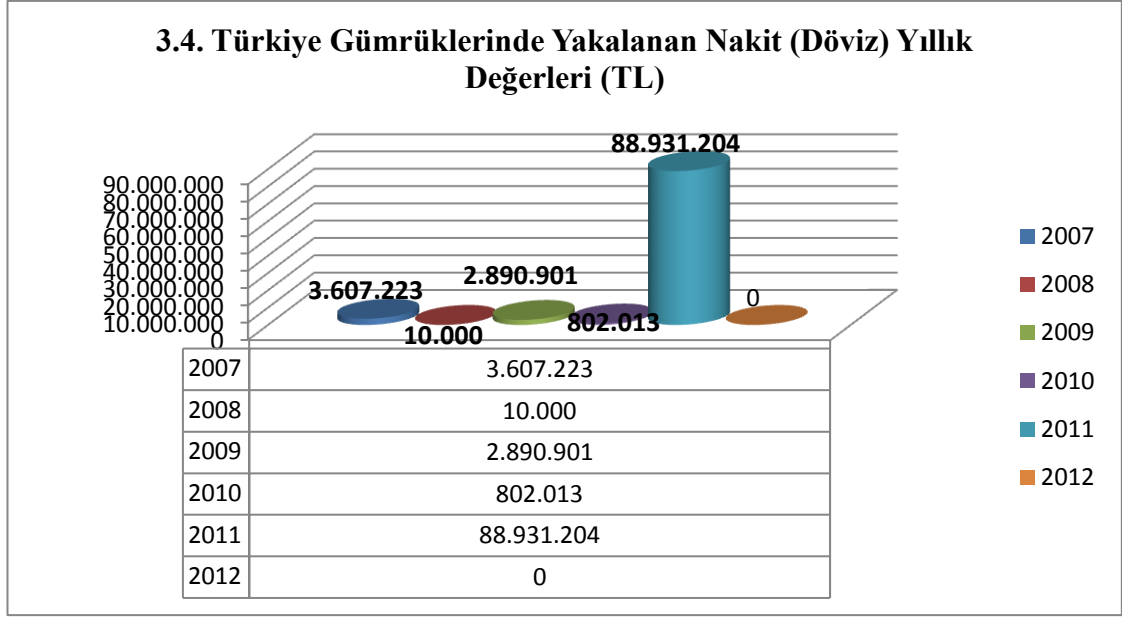
gümrük teşkilatında eğitimli personel istihdamının artırılması, teknik donanım ve altyapının güçlendirilmesiyle mümkün olmuştur.

Kaynak: <http://www.gumrukticaret.gov.tr/altsayfa/icerik/43/1029/yakalama-istatistikleri.html>

3.3.4. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Nakit-Döviz Değerleri

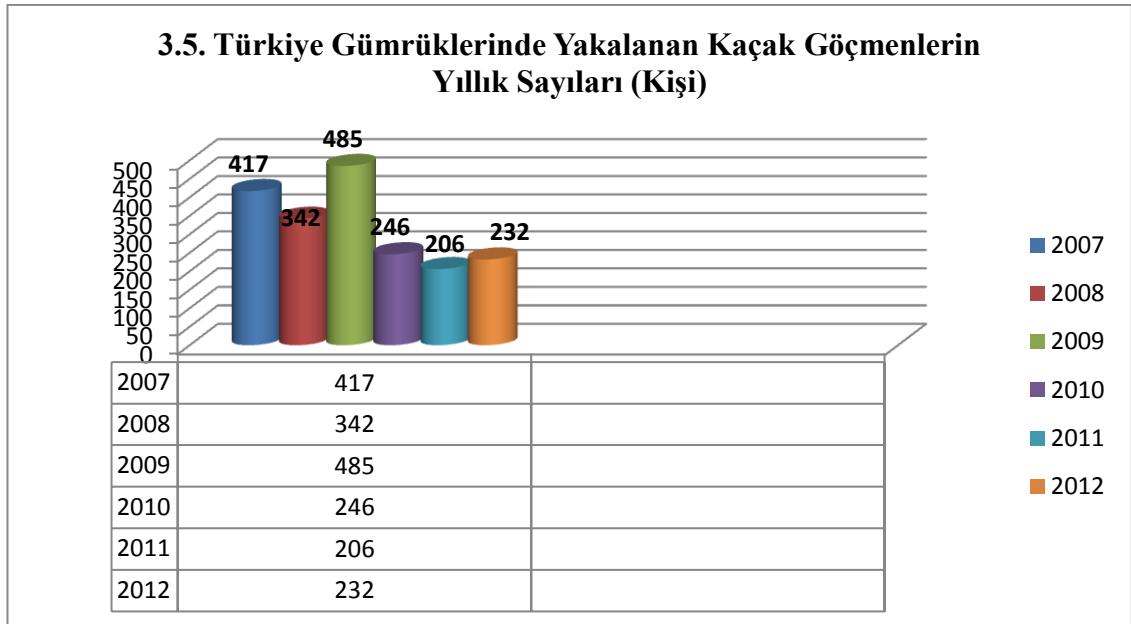
Türkiye gümrüklerinde; 2007 yılında 3.607.223 TL, 2008’de 10.000 TL, 2009’da 2.890.901 TL, 2010’da 802.013 TL değerlerinde ve 2011 yılında ise 88.931.204 TL değerinde yakalama gerçekleştirilmiştir. 2011 yılındaki rakamın yüksekliği 82.050.000 değerindeki miktarın bir seferde yakalanmasından, 2012 yılında yakalama olmamasının ise varlık barışı ile yurtdışından para girişlerinin herhangi bir şarta bağlanmadan yapılabilmesi kolaylığı uygulanmasından kaynaklandığı düşünülmekte olup, söz konusu yıllara ait değer istatistikleri aşağıdaki grafik 3.4 de gösterilmiştir.

Kaynak: <http://www.gumrukticaret.gov.tr/altsayfa/icerik/43/1029/yakalama-istatistikleri.html>

3.3.5. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Kaçak Göçmen Sayıları

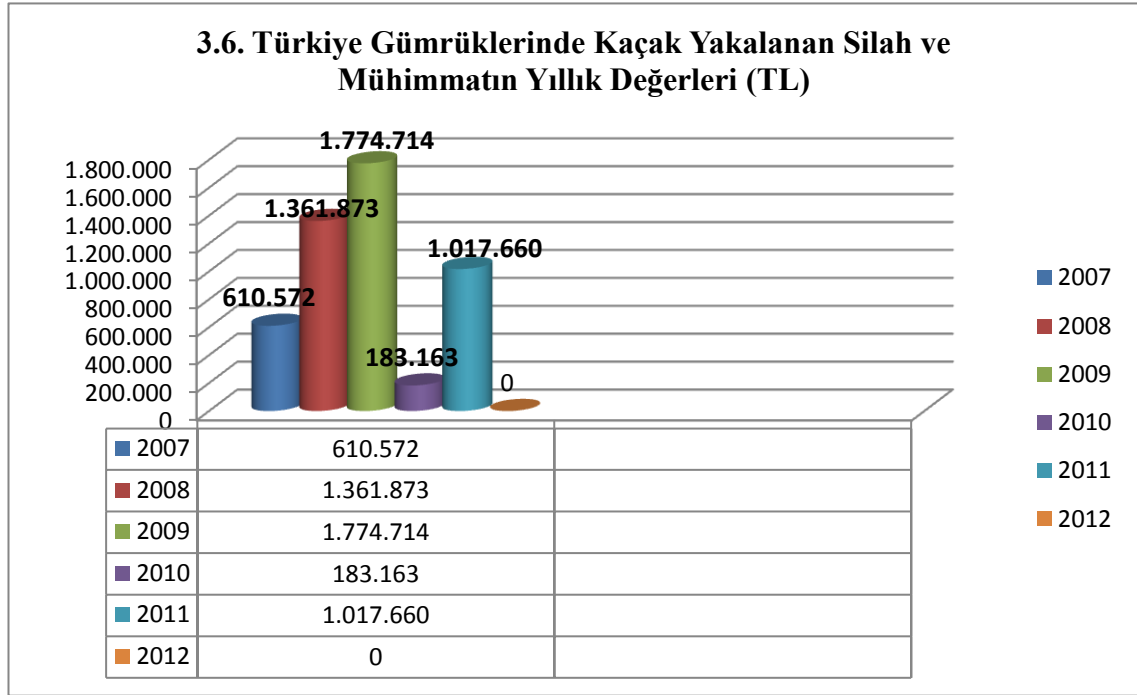
Türkiye Gümrüklerinde, 2007 yılında 417, 2008 yılında 342, 2009'da 485, 2010'da 246, 2011'de 206, 2012 yılında ise 232 kaçak yolcu gümrük kapılarından veya yasal olmayan sınır noktalardan geçerken yakalanmıştır. Yakalanan kaçak göçmen sayıları aşağıda grafik 3.5'de gösterilmiştir.

Kaynak: <http://www.gumrukticaret.gov.tr/altsayfa/icerik/43/1029/yakalama-istatistikleri.html>

3.3.6. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Kaçak Yakalanan Silah ve Mühimmat Değerleri

Türkiye gümrüklerinde 2007 yılında 610.572 TL değerinde silah ve mühimmat yakalanırken, 2008 yılında 1.361.873 TL, 2009 yılında 1.774.714 TL, 2010 yılında 183.163 TL, 2011 yılında ise 1.017.660 TL, değerinde silah ve mühimmat gümrük kapılarından ve yasal olmayan sınır noktalarından geçerken yakalanmıştır. Söz konusu yıllara ait yakalanan kaçak silah istatistikleri aşağıda grafik 3.6 'da gösterilmiştir.

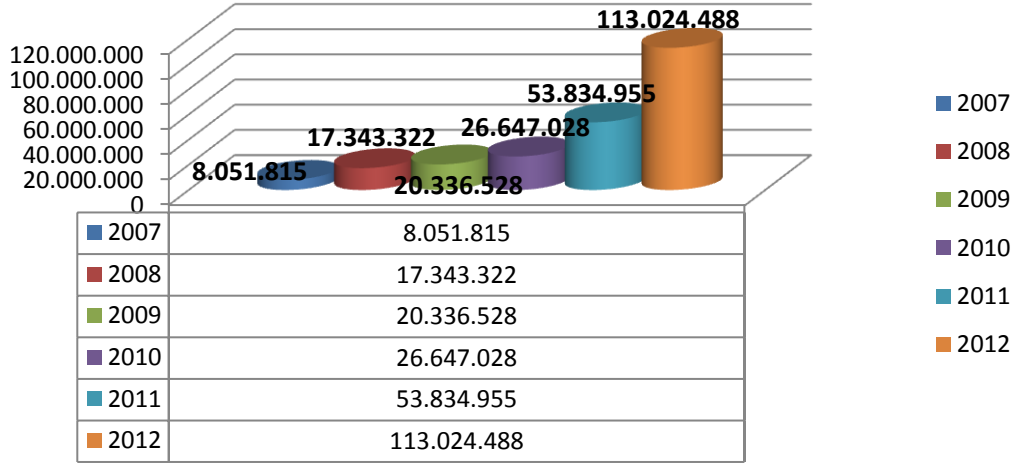

Kaynak: <http://www.gumrukticaret.gov.tr/altsayfa/icerik/43/1029/yakalama-istatistikleri.html>

3.3.7. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Kaçak Akaryakıt Değerleri

Türkiye Gümrük kapılarında ve gümrük ekiplerince yapılan yurtiçi operasyonlarda, 2007 yılında 8.051.815 TL değerindeki kaçak akaryakıt yakalanırken, 2008'de 17.343.322 TL, 2009'da 20.336.528 TL, 2010'da 26.647.028 TL, 2011'de 53.834.955 TL, 2012 yılında ise 113.024.488 TL değerinde kaçak akaryakıt yakalanarak el konulmuştur. Söz konusu yıllara ait yakalanan kaçak akaryakıt değerlerini gösteren grafik 3.7'de aşağıda gösterilmiş olup, her geçen yıl yakalanan kaçak akaryakıt miktarlarının arttığı görülmektedir.

3.7. Türkiye Gümrüklerinde Yakalanan Kaçak Akaryakıtın Yıllık Değerleri (TL)

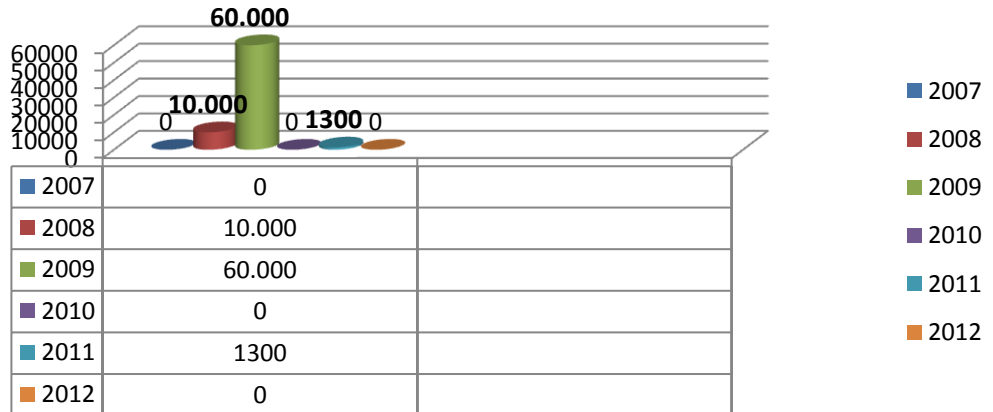

Kaynak: <http://www.gumrukticaret.gov.tr/altsayfa/icerik/43/1029/yakalama-istatistikleri.html>

3.3.8. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Tarihi Eser Değerleri

Türkiye Gümrük kapılarında çıkış esnasında kontrollerin sıkı bir şekilde yapılmaması, gümrük personelinin de tarihi eser konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması nedeniyle 2008-2009-2011 yıllarında ihbarlar sonucu yakalananlar dışında 2007-2010-2012 yıllarında yakalama olmamıştır. Buna göre gümrüklerde 2008 yılında 10.000 TL, 2009 yılında 60.000 TL, 2011 yılında ise 1.300 TL değerinde tarihi eser yakalaması yapılmıştır. Söz konusu yıllara ait yakalama istatistik değerleri aşağıda grafik 3.8’de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

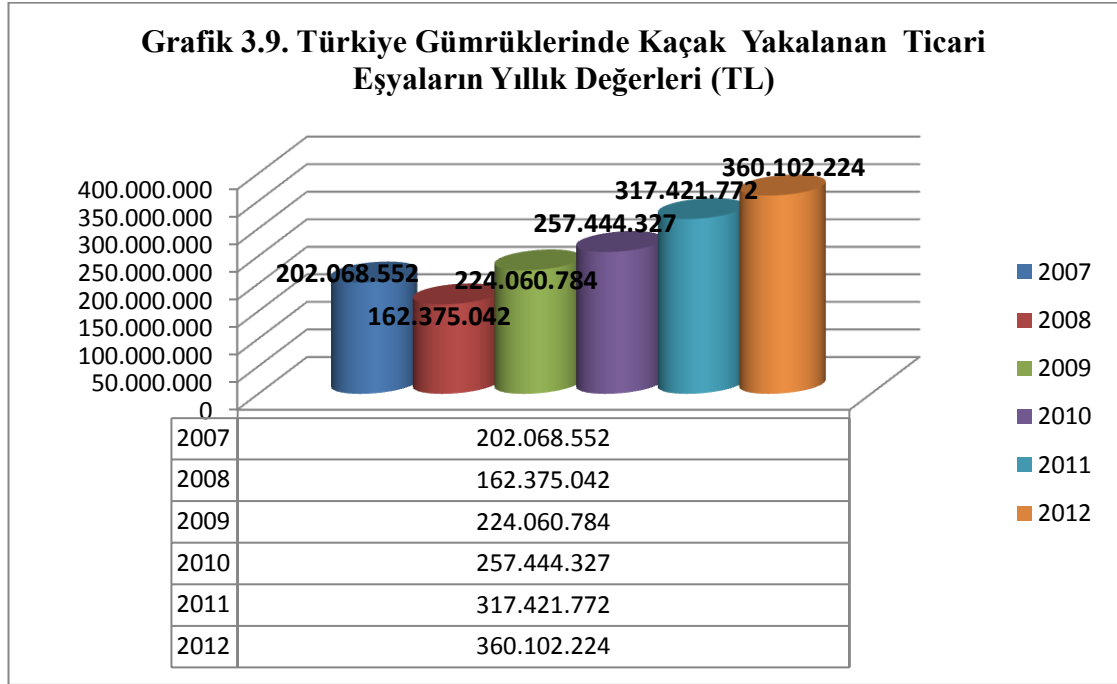
Grafik 3.8. Türkiye Gümrüklerinde Kaçak Yakalanan Tarihi Eserlerin Yıllık Değerleri (TL)

Kaynak: <http://www.gumrukticaret.gov.tr/altsayfa/icerik/43/1029/yakalama-istatistikleri.html>

3.3.9. Türkiye Gümrüklerinde 2007-2012 Yılları Arasında Yakalanan Kaçak Ticari Emtia Değerleri

Türkiye Gümrüklerinde, 2007 yılında 202.068.552 TL değerinde ticari eşya kaçak olarak yakalanırken, 2008 yılında 162.375.042 TL, 2009'da 224.060.784 TL, 2010'da 257.444.327 TL, 2011'de 317.421.772 TL, 2012'de ise 360.102.224 TL değerindeki ticari eşya gümrük görevlileri tarafından yakalanarak el konulmuştur. Söz konusu yıllara ait gümrük kaçağı ticari eşyaların değer istatistikleri aşağıda grafik 3.9'da ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Kaynak: <http://www.gumrukticaret.gov.tr/altsayfa/icerik/43/1029/yakalama-istatistikleri.html>

3.4. Çözüm ve Öneriler

Türkiye Gümrüklerinde yaşanan kaçakçılık olayları ve nedenleri hakkında bilgiler verdiğimiz çalışmamızda, gümrük kaçakçılığıyla mücadelede yardımcı olabileceğine inandığımız tespit ve önerilerimizi aşağıda kaçakçılık çeşitlerine göre ayrı ayrı değinilmiştir.

3.4.1. Araç Kaçakçılığı ile Mücadelede Çözüm Önerileri

Türkiye'de otomobil üretimi, dünyanın önde gelen otomobil şirketlerinin açmış olduğu fabrikalarda, parçalarının büyük bir kısmının yurtdışından getirilerek montaj yapılmasından ibarettir. Türkiye'de üretilen araç maliyetlerinin yüksek olmasının

yanında, birde maliyeti kadar vergi yükü eklenince araçlar tüketiciye çok yüksek fiyata ulaşmaktadır. Ayrıca yurtiçi istihdamda önemli paya sahip otomobil üretimini korumak için ithal otomobilde gümrük vergisi de yüksek tutulmaktadır. Yurtiçinde üretilen nispeten düşük kalitedeki araçlara yüksek miktarda para verip kullanmak yerine, yurtdışından daha uygun fiyatlı ve yüksek teknolojili kaliteli araçlara binmek isteyen kişiler gümrük vergileri engelini de çeşitli yollarla aşarak bu amaçlarına ulaşmaktadırlar. Vergilerin makul düzeye çekilmesi kaçak araca talebi düşürecek, araç kaçakçılığını büyük oranda azaltacaktır.

3.4.2. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığıyla Mücadelede Çözüm Önerileri

Uyuşturucu sorunuyla mücadele edebilmek ve uyuşturucu suçlarını önlemek için öncelikle uyuşturucu ve uyarıcı maddeler olgusunu anlamak, her türlü kaynaktan yararlanarak bilgi toplamak, eğilimleri görmek, istatistikleri geliştirmek ve en uygun yaptırım politikasını tespit etmek gerekir. Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile mücadele çok boyutlu ve çok çetin bir mücadeledir. Uyuşturucu bağımlılığı ve talebi, üretim, kaçakçılığı ve ticareti, uluslararası suç örgütleri, uyuşturucu parasının aklanması, uluslararası işbirliği gibi birçok boyutu içermektedir. Bütün bu aşamalara bütüncül bir şekilde bakılmalı, her bir aşamayla sert ve kararlı bir suç politikası oluşturulmalıdır. Bunun dışında uyuşturucu ve uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede yapılması gerekli bazı çalışmaları şöyle sıralayabiliriz;

- Arzı önleyici tedbirler olarak; üretimin azaltılması, ulaşım ve yakalamaların artırılması, yakalananlara uygulanan cezaların ağırlaştırılması, caydırıcı hale getirilmesi gerekmektedir.
- Talebi önleyici tedbirler olarak bireysel ve toplumsal bir sorun olan madde bağımlılığının önlenmesi, madde bağımlılığına yol açan sosyal ve ekonomik koşulların düzeltilmesi, özellikle genç kesimi tehdit eden bu soruna karşı çok boyutlu ve planlı bir mücadele yürütülmesi gerekmektedir. Uyuşturucu maddelerin insan bedeni ve psikolojisi için ne derece tehlikeli olduğu, kullanımının ne gibi felaketselere yol açacağı konularında toplumu uyarma ve bilgilendirme programları yapılmalıdır¹⁸⁵

¹⁸⁵ Acar, a.g.e. , s. 74-76.

- Uyuşturucu ile mücadele eden makamların uzmanlaştırılması, uyuşturucu suçları etkin bir şekilde soruşturulmalıdır.
- Uyuşturucu maddeler ile ilgili suçların toplum içinde, özellikle de gençler arasında yayılmasını önleyici, aynı zamanda hedef kitleyi bilgilendirme amaçlı danışmanlık hizmetleri yardımıyla gençlerin sorunları ve çözüm önerileri üzerine çalışmalar yapılmak suretiyle, bir korunma mekanizması geliştirilmeli, bu amaçla uygun sosyal danışma büroları kurulmalıdır. Gençler, kendilerine hayatın sorunlarından uyuşturucunun sahte cennetine kaçışlarını engelleyecek olan kişilik olgunluğu ve iradeyi sağlayacak ruhi, zihni ve bedensel ihtiyaçlarına dönük, eğitici, kültürel etkinlikler ile spor faaliyetlerine yönlendirilmelidir¹⁸⁶.
- Uyuşturucu kaçakçılığının uluslararası boyutlu bir faaliyet olması nedeniyle uluslararası, idari, adli ve teknik işbirliğine önem verilmeli, uyuşturucu gelirlerinin aklanmasının suç sayılması ve suç gelirlerinin, suçtan elde edilen mal varlığı değerlerinin müsadere edilmesi, tüm ülkelerce kararlaştırılmalıdır.

Uyuşturucu ile mücadelenin etkili ve başarılı olabilmesi, öncelikle dünyada arz ve talebin yoğunlaştığı bölgeler ile bu bölgeler arasında oluşan güzergâhların ve kullanılan yöntemlerin analizini gerektirir. Diğer bir ifadeyle uyuşturucu madde ile mücadele, onun üretim, tüketim ve kanun dışı ticareti ile yöntemleri üzerinde odaklanmadıkça gerçekçi bir analiz yapılamaz¹⁸⁷.

3.4.3. Alkollü İçki ve Sigara Kaçakçılığıyla Mücadelede Çözüm Önerileri

Sigara kaçakçılığıyla mücadelede yapılması gerekenlere baktığımızda öncelikle sınır güvenliğinin eksiksiz sağlanması, sınır kapıları dışında giriş ve çıkışların tamamıyla önlenmesi gerekmektedir. Gümrüklerde genç ve dinamik personel, altyapı ve teknik donanım eksikliği bu kaçakçılığın engellenememesinde en büyük faktördür¹⁸⁸. Tüm gümrük kapılarında, araç X-ray sistemleri kurulmalı ve personelin teknik eğitimi eksiksiz verilmelidir. Son yıllarda sigara ve içki kaçakçılığının artış gösterdiği gümrüksüz satış mağazalarından, AB'de olduğu gibi, yurda giren yolculara satış yapılmaması, giriş salonlarındaki mağazaların kapatılması isabetli olacaktır. Ayrıca

¹⁸⁶ Ergin Ergül, Türkiye'de Uyuşturucu ve Uyarıcı... , s. 34.

¹⁸⁷ Yücel Karadiş, "Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Gümrükler", **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 54, Ocak- Mart 2006, s. 66.

¹⁸⁸ Sedat Güner, "Türkiye Sigara Sektöründe Kaçakçılığın Yeri"... , s. 24.

vergilerin makul düzeye çekilmesi ve kaçak olarak yakalanan veya yolcu beraberini getirilen muafiyet fazlası içki-sigara tespitlerinde, kişilere uygulanan idari ve adli yaptırımların caydırıcılık sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir¹⁸⁹.

3.4.4. Gümrüklerde Nakit Kaçakçılığı ve Mücadelede Çözüm Önerileri

Günümüzde tüm suç örgütleri faaliyetlerinden elde ettikleri gelirlerini aklamak ihtiyacı içinde oldukları düşünüldüğünde kara para ve nakit kaçakçılığı ile mücadelenin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu gerçekten hareketle kara para aklanmasıyla mücadelede temel hedefin suç örgütlerinin gelir kaynaklarının kurutulmasına yönelik çalışmaların artırılması ve bu yönde kanun çalışmaları yapılması önem arz etmektedir¹⁹⁰.

Türkiye’de kara para aklanmasının önlenmesine ilişkin mevzuat incelendiğinde sorumluluğun daha çok gümrük idarelerine yüklendiği görülecektir. Oysaki Avrupa’da bu sorumluluk yolculara yüklenmiş olup, gümrük idareleri yapılan beyanların gerekli gördüklerini mali istihbarat birimlerine aktarmak suretiyle işin içinde olmaktadır. Mali istihbarat birimlerinin (Türkiye’de MASAK) sonradan yapacağı araştırmalarda işine yarayabilecek her türlü bilgi ve belgeyi yolculardan beyan etmeleri istenmekte, bağlayıcılığı olan beyan yolu ile kişilere sorumluluk yüklenmektedir. Avrupa’da bu beyan usulünün yürürlüğe girdiği 2007 yılından bu zamana ciddi başarılar sağlanmış, beyan edilen nakitte yüksek meblağlara ulaşılmıştır. Türkiye’de mevcut mevzuat düzenlemelerinin Avrupa’daki düzenlemelere nazaran etkinlikten uzak ve sadece yurtdışına çıkışta nakit miktarı sınırlanmasıyla korumacı ekonominin özelliklerini taşıdığı, günümüz ekonomi yapısına uygun olmadığı görülmektedir. AB ile müzakere sürecinde olan Türkiye’nin, AB mevzuatı ile mümkün olduğu kadar uyum içinde olması faydalı olacağı düşünüldüğünde, bu yönde bir mevzuat düzenlemesinin yapılmasının kara para ile daha etkin bir mücadele ve uluslararası alanda daha fazla işbirliği ortamı oluşturacağı, gümrük idaresine yüklenen sorumluluk ile verilen yetki dengesizliğinin giderileceği, çözüm olarak düşünülmektedir¹⁹¹.

Nakit-döviz kaçakçılarının kullandığı yöntemler uyuşturucu kaçakçılarının yöntemleriyle paralellik gösterdiği bilinmektedir. Nakit kaçakçılığı, zayıf kontrol ve

¹⁸⁹ Eryılmaz, a.g.e. s. 33.

¹⁹⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2003 Raporu**, EGM Yayınevi, Nisan 2004, s. 50.

¹⁹¹ Sönmez, a.g.e. , s. 19.

denetimin olduğu ülkelerde yapılmaktadır. Nakit kaçakçılığının tespiti ve nihayetinde önlenmesi, ülkelerin ulusal finansal istihbarat birimlerinin bilgi paylaşımında bulunmaları sağlanarak, finansal sistemlerde nakit akışlarını sıkı bir şekilde denetim ve takibi suretiyle finansal yapılarını güçlendirmeleri, gümrükler arası iletişim ve ülkelerin, terörizmin finansmanı ya da kara para aklama olaylarında etkili, orantılı, caydırıcı cezalar uygulamasıyla mümkün olacaktır. Ayrıca nakit kaçakçılığının önlenmesi için ülkeler öncelikle kara sınır kapılarında, havaalanları ve limanların yolcu giriş yapan noktalarında sıkı denetim mekanizmaları kurmaları gerekmekte olup, teknolojik donanım olarak giriş-çıkışlarda x-ray cihazları kullanımının yaygınlaştırılması, yine yolcu giriş-çıkışının yoğun olduğu noktalarda nakit dedektör köpeği bulundurulması, nakit kontrolleriyle görevli memurların gerekli yetkilerle donatılması, eğitimle sürekli desteklenmesi nakit kaçakçılığıyla mücadelede başarılı sonuçlar alınmasında büyük fayda sağlayacak öneriler olarak sıralayabiliriz¹⁹².

4208 sayılı yasa ile kurulan MASAK, nakit kaçakçılığı ve kara paranın aklanmasının önlenmesi için çalışan; idari, düzenleyici, denetleyici işlevler verilmiş bir kamu kuruluşudur. Mali istihbarat görevini yürüten bu kurum, kara paranın aklanmasının önlenmesine yönelik uluslararası yardımlaşmada muhatap birimdir. Bu mekanizmanın etkin çalışabilmesi için MASAK'ın yapısı, işleyişi ve yükümlü gruplarını eğitmesi ve bilinçlendirmesi çok önemlidir. Bu bağlamda idari nitelik taşıyan MASAK'ın bünyesinde yargı, gümrük ve kolluk temsilcilerinin de görev yapması, mücadelenin başarılı olabilmesi için şart olan kurumlar arası işbirliğini sağlayacaktır¹⁹³.

3.4.5. Göçmen Kaçakçılığı ile Mücadelede Çözüm Önerileri

Alınan tüm tedbirler, uygulanan tüm cezalara rağmen göçmen kaçakçılığının önüne geçilememekte; kaçakçılar, göçmenlerin hayatlarına yönelik hiçbir tedbir almadan olağanüstü tehlikeli yollarla organizasyonlarını yürütmektedirler. Çoğu zaman denizde yol alması zor eskimiş teknelerin batması veya kamyon, tır kasalarında havasızlık sonucu hayatını kaybeden göçmen haberleri sık sık yazılı ve görsel medyada yer almaktadır. Daha iyi bir gelecek için varını yoğunu satıp kaçakçılara veren bu insanların umutla çıktığı yolculuklar çoğu zaman hüsrarla bitmekte, cesetleri hiç

¹⁹² Karahisar, a.g.e., s. 35.

¹⁹³ Ergin Ergül, "Yolsuzluklarla Mücadelenin Kara Para Aklama... , s.24.

bilmedikleri ve bilemeyecekleri ülkelerin sahillerine vurmaktadır. Göçmen kaçakçılığı uluslararası suç örgütleri tarafından organize edilmesinden dolayı, birden fazla ülkenin sorumlu olduğu bir suç türü olduğu için yapılacak mücadelenin başarılı olabilmesi, kaynak, transit ve hedef ülkeler arasında çok güçlü ve etkin bir uluslararası işbirliği ile sağlanacağı unutulmamalıdır¹⁹⁴. Dünya’da, ülkeler ve bölgeler arası ekonomik gelişmişlik farkı bu şekilde olduğu müddetçe de göçmenlik ve göçmen kaçakçılığı sorunu devam edecek ve aynı manzaralar sürekli yaşanacaktır. Bu sebeple gelişmiş ülkeler, yoksul bölgelerin altyapılarını ve üretim imkânlarını artırmak için her türlü desteği vermeli, dünyanın tüm bölgeleriyle birlikte kalkınması için çalışmalıdırlar.

3.4.6. Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı ile Mücadelede Çözüm Önerileri

İnsanlarımızın geleneksel olarak silaha düşkünlüğü, ruhsatlı silahların pahalı ve kayıtlı olması nedenleriyle kaçak silaha büyük bir rağbet vardır. Türkiye’de ateşli silahlarla işlenen öldürme ve yaralama olaylarında kullanılan silahların çoğunluğu, Türkiye’ye kaçakçılık yoluyla sokulan veya ülke içinde yasal olmayan yollarla imal edilen ruhsatsız silahlardır. Bu sebeplerle silah ve mühimmat kaçakçılığı ile mücadele, ülkenin huzur ve asayışı, vatandaşların güvenliği için hayati öneme sahiptir. Yine sırtçılık yöntemine karşı, sınır kapıları dışındaki sınır bölgelerinden yasal olmayan geçişlerin önlenmesi adına güvenlik ve denetimlerin yeterli düzeye çıkartılması, teknolojik gelişmelerden istifade etmek suretiyle sınırların tam güvenli hale getirilmesi şarttır. Ruhsatsız silah bulundurma ve kaçak silah ticareti yapanlara verilen cezaların artırılması caydırıcılık sağlayacaktır. Sınır kapılarından geçişlerde, araçların zulalarına gizlenmek suretiyle yapılan kaçakçılığa karşın, araçların tüm bölümlerini net bir şekilde gösteren, araç x-rayları tüm gümrük kapılarına yerleştirilmelidir. Gümrüklerde araç x-raylarının olmaması, zulalara yerleştirilen silah ve mühimmatın bulunmasını imkânsızlaştırmaktadır. İhbar olmadığı müddetçe, gümrüklerde her aracın ayrıntılı incelenme imkânı olmadığından gümrük kapılarının teknik altyapılarının son teknolojiye göre dizayn edilmesi, silah kaçakçılığını önlemede son derecede önemlidir.

¹⁹⁴ Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2003 Raporu**, EGM Yayınevi, Nisan 2004, s. 13-14.

3.4.7. Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadelede Çözüm Önerileri

- Akaryakıtta kaçakçılığın en büyük nedeni yüksek vergilerdir, Avrupa'da akaryakıt üzerinde en yüksek vergiyi alan ülke Türkiye'dir. Akaryakıttaki ÖTV miktarının düşürülmesi kaçağa olan yönelimi ve talebi azaltacak ve faaliyetleri yasal zemine çekecektir. Devletin toplam vergi gelirlerinde bir azalma olacağı düşünülse de tüm akaryakıtın kayıt altına alınmasıyla toplanacak vergi bu kaybı fazlasıyla karşılayacaktır.
- Kaçakçılıkla mücadelede görevli kurumların Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Muhafaza Genel Müdürlüğü, EGM, Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlıklarında akaryakıt kaçakçılığında uzmanlaşan personellerden kurulacak bir ekiple, bu kurumların teçhizat, imkân ve birikimlerinin aynı hedef için birleştirilmesi ve koordinasyonu, kaçakçılığın önlenmesi hususunda büyük başarı sağlayacaktır.
- Yurtdışından ithal edilip dağıtım şirketlerinin özel antrepolarına konulan akaryakıtın, öncelikle gemi üzerinde tankların ölçümünün yapılması, eğer bu ölçümün sağlıklı bir şekilde yapılamayacağı durumlarda, tespitin antrepoda yapılması ve daha sonra boş gemide tespit yapılmak suretiyle sonuçların karşılaştırılması, böylece ithalatın belgelere uygunluğunun tam tespiti net bir şekilde yapılmış olacaktır.
- Gümrüklenmemiş akaryakıt taşıyan gemilerle yurtiçi limanlar arası çalışan milli akaryakıt kullanan gemiler arasında limanda veya açıkta yakıt aktarımının önlenmesi için ayrıca özel bir takip sisteminin geliştirilmelidir.
- Karayoluyla akaryakıtın transit sevkiyatının, uluslararası karayolu taşımacılığına uygun ve uluslararası teminata sahip firmaların araçlarıyla yapılması yönünde mevzuat değişikliğine gidilmelidir.
- Vergi kayıplarının önlenmesi, kaçak ve kayıt dışı akaryakıt girişlerine son verilmesi için, sınır ticareti kapsamında mutad depo uygulamasına son verilmesi, sağlıklı bir karar olacaktır. Zira sınır ticareti kapsamında verilen her türlü muafiyet ve kolaylık aşırı bir şekilde suiistimale uğratılmakta, araçlar her gün ihracat bahanesiyle yurtdışına çıkmakta dönüşlerinde depolarının yanı sıra yaptıkları zulalarla büyük miktarda akaryakıtı ülkeye kaçak olarak sokmaktadırlar. Yani bu kadar suiistimale açık uygulamalar, düzenlemeler

yapıp, sonra gümrük memurlarının 24 saat bu araçların depolarında ne kadar akaryakıt var, zulalarında ne kadar var, bir günde kaç kere geçti gibi insanüstü yetenekle ancak yapılabilecek bu mücadelede, bir de bu memurları kaçakçılarla karşı karşıya bırakıp, can güvenliklerinin olmadığı bir ortamda görev yapmaya mecbur bırakılmaları, akla mantığa sığmayan yanlış bir uygulamadır. Bölge insanının başka geçim kaynağı yoktur gibi sözler içi boş bahanelerdir. Sınır bölgeleri Türkiye'nin birçok yerine göre çok daha iyi şartlara sahip, tarım ve hayvancılığa çok müsait yerlerdir. Siyasiler tarafından bu bölgelerde yaşayan insanlara verilen popülist imkânlar neticesinde kolay para kazanmaya alışılmış ve başka işle uğraşılmaz hale gelmiştir. Kaçakçılıkla kolay ve bol para kazanmak, hem de hiçbir yaptırımla karşılaşmadan, imkânı varken çalışmak, üretmek unutulmuştur.

- Akaryakıt kaçakçılığının önlenmesinde, kanun dışı ticaretin diğer tarafı olan ihracatçı ülke ile bilgi ve belge paylaşımı yapılmalı, ihracatçı ülke ile fatura ve yükleme belgelerinin dönemsel olarak tutulmuş istatistiklerinin karşılıklı olarak paylaşılması yoluyla miktar teyidi yapılmalı, böylelikle çifte fatura kullanımıyla yapılan akaryakıt kaçakçılığının önüne geçilebilmesi amaçlanmalıdır.
- TUBİTAK'ın teknik desteğiyle hayata geçirilen ATS (Araç Takip Sistemi) projesinde ATS cihazlarının sayı olarak yeterli düzeyde temin edilmesi ve sık sık verilen arızaların önlenmesi amacıyla teknik olarak daha da geliştirilmesi, bu konuda yaşanan aksaklıkların önüne geçecektir.
- Türkiye'ye petrol ve petrol türevlerinin ithalatları büyük ölçüde deniz kıyılarına kurulu genel ve özel antrepolardan yapılmaktadır. Gemiler açıktan bu antrepolara yanaşmak suretiyle aktarım yapmaktadırlar. Bir gümrük müdürlüğüne bağlı onlarca akaryakıt antreposu olabilmektedir. Bu antrepolarda çoğunda gümrük memuru bulunmayıp, bu durum kaçakçılığa davetiye çıkartmaktadır. Bu kapsamda akaryakıt antreposu açma ruhsatları sınırlandırılmalı, büyük ölçekli antrepolar kurulmasını sağlanarak, antrepolarda kontrolü ve denetimi mümkün hale getirilmelidir. Bu şekilde oluşturulacak her antrepoda, akaryakıt konusunda eğitim almış, 24 saat vardiya usulü çalışacak gümrük memuru görevlendirilmesi uygun olacaktır.

- Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün istihbarat ve operasyonel unsurlarının güçlendirilmeli, eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmelidir.
- Kaçakçılık davalarına hazine avukatları bakmaktadır. Genellikle gümrük mevzuatına uzak, gümrük tekniğine yatkın olmayan avukatlar sebebiyle davalar kaybedilmekte, sonuçta yapılan kaçakçılık eylemleri cezasız kalabilmektedir. Bu sebeple gümrük ve Muhafaza Bölge Müdürlüklerinde gümrük mevzuatına hâkim, kaçakçılık konusunda ihtisas yapmış sözleşmeli avukat istihdamı, kaçakçılıkla mücadelede büyük fayda sağlayacaktır.

3.4.8. Tarihi Eser Kaçakçılığı ile Mücadelede Çözüm Önerileri

Sahip olduğumuz tarihi eserler bizlere tarihimizin mirası ve gelecek yüzyıllara aktarmamız gereken değerlerdir. Tarihi misyonumuzun bize yüklediği sorumluluk gereği çevre etiği, kültür ve tabiat varlığı bilincinin toplum içinde yaygınlaştırılması amacıyla yazılı-görsel medya da eğitsel ve belgesel programlar hazırlanmalıdır. Kaçak kazıların ve yağmaların önüne geçebilmek için sıkı tedbirler alınmalı, ayrıca toplumun duyarlılığı artırılmalıdır.¹⁹⁵ Tarihi eser kaçakçılığı ve hırsızlığının önlenmesi için, kaçırılan ve çalınan eserlerin ait oldukları ülkelere iadelerinin sağlanması yönünde uluslararası kuruluşlar ortak bir karar alarak uygulamaya koymaları gerekmektedir. Bu kaçakçılıktan en çok etkilenen ülkelerin başında gelen Türkiye'nin bu konuda girişimci olması yararlı olacaktır.

Tarihi eser kaçakçılığı önceden hazırlığı ve planlaması yapılmış organize bir suç olduğundan mücadelesi de organize bir şekilde yapılmalıdır. Kurumlar arası iletişim en üst düzeyde olmalı, bu suçla ilgili edinilen her bilgi ve duyum derhal yetkili tüm kurumlar ile paylaşılmalıdır. Tıpkı akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede oluşturulan koordinasyon kurulu gibi tarihi eser kaçakçılığıyla mücadele eden kurumların koordinasyonunu sağlayacak bir kurul oluşturulmalı ve bu kurulda kaçakçılıkla mücadele eden her kurumdan bir görevli bulunmalıdır. Bu kişilerin kurumlarıyla irtibatı doğrudan sağlaması gereksiz zaman kayıplarını da ortadan kaldıracaktır¹⁹⁶.

¹⁹⁵ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2003 Raporu**, EGM Yayınevi, Ankara Nisan 2004, s. 28.

¹⁹⁶ Ahmet Duyan, "**Tarihi Eser Kaçakçılığı ile Mücadele Eden Kurumlar Arası Koordinasyonun Önemi**", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2010, s.117-119.

Yurtdışına çıkan turist ve ülke vatandaşlarının eşya aramaları daha sıkı bir şekilde yapılmalı ve tarihi eser konusunda gümrük personeline eğitim verilmesi kaçakçılığın önlenmesi hususunda çok faydalı olacaktır. Yabancı ülke elçilik ve konsolosluk çalışanlarının ve kuryelerinin diplomatik dokunulmazlıkları olduklarından havaalanlarından çıkarken gümrük kontrollerine tabi tutulmamaktadırlar. Birçok tarihi eserin diplomatik dokunulmazlıktan yararlanarak kaçırıldığı da bilinen bir gerçektir. Bu sebeple bu kişilerin eşyalarının bir şekilde muayene yapılması sağlanılmalıdır. Ayrıca uluslararası yolcu taşımacılığı yapan havayolu şirketlerinde çalışan hosteslerin de bu işi yaptıkları bilinmekte olup, bu hususa da dikkat edilmeli, gözden kaçırılmamalıdır.

3.4.9. Türkiye Gümrüklerinde Yaşanılan Diğer Sorunlar

Dış ticaret Müsteşarlığının ihracatı teşvik, istihdam yaratma, rekabet avantajı sağlama amaçlarıyla dış ticaretin geliştirmek adına yapmış oldukları düzenlemeler, teşvik sistemleri çoğu zaman kötüye kullanılarak gümrük kaçakçılığına zemin hazırlayan düzenlemeler haline gelmektedir. Kaçakçılar verilen bu imkân ve teşvikleri kaçakçılık yapmak adına öyle yol ve yöntemlere başvuruyorlar ki bunların yetkili birimlerce tespit edilmesi giderek zorlaşmaktadır. Örneğin; herhangi bir menşeli eşyaya uygulanmak üzere uygulamaya konulan anti-damping vergisi önlemi, ürünün söz konusu ülkeden ithalatının tamamıyla durmasına neden olurken, bu anti damping vergisinden kurtulmak isteyen kötü niyetli firmalar aynı ülkenin ürünlerini damping uygulanmayan ve düşük gümrük vergi konulan başka ülke menşeli olarak beyan ederek ithalat işlemini yaptıkları görülmektedir. Bu nedenle Dampinge karşı vergi uygulaması yapılan ürünlerin ithalatı özel bir biçimde incelenmeye alınmalıdır¹⁹⁷.

Esasen Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından ortaya konulan önlem ve politikaların, anti damping uygulamasında olduğu gibi, kötüyü kullanılıp etkisiz kılınıp kılınmadığının tespiti yönünde gereken araştırma, izleme ve değerlendirmelerin yine dış ticaret müsteşarlığı tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği, ilgili mevzuatlarda belirtilmiştir. Fakat uygulamada konunun Türk gümrük idarelerinin inisiyatifine ve sorumluluğuna kaldığı, gümrüklerin bu durumlarda çaresiz ve yalnız bırakıldığı, zaten yapılacak çalışmalardan da bir sonuç alınmasının çok zayıf ihtimaller dahilinde olduğu,

¹⁹⁷ Mehmet Ali Yılmaz ve Şener Celepçıkay, "Uzakdoğu Ülkelerinden Gerçekleştirilen İthalata Karşı Önlemler" **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 53, 2007, s. 13-15.

ortadadır. Ticaret politikası araçlarının yürürlüğe konulması, sonradan ise art niyetli kişilerce çok basit yöntemlerle etkisiz kılınabilmesinin, önlemlerin beklenen etkinin ve yararın yaratılamaması ile birlikte gümrük ve kaçakçılık ihlal ve suçlarının tespit edilemeyeceğine dair zaten kaçakçılarda var olan inancın daha da artmasına neden olacaktır. Kaçakçılık faaliyetlerinin tespiti ve işlenen suçların cezasız kalmayacağı çağdaş ve etkili denetim politikaları ile gümrük yolsuzluklarına geçit verilmeyeceği yönündeki kararlı adımlar atılmalı, caydırıcı yaptırımlar uygulanmalıdır. Kaçakçılıkla mücadele ile görevlendirilmiş tüm kamu kurumların tam bir koordinasyon içinde çalışması sağlanmalıdır. Bu bağlamda kaçakçılıkla mücadele kurulunun oluşturulması yerinde olacaktır. AB ile Gümrük Birliği Antlaşması kapsamında veya diğer ülkeler ile imzalanmış ikili anlaşmalar çerçevesinde ve asıl olarak Dünya Ticaret Örgütü kuralları kapsamında uluslararası düzeyde bilgi paylaşımının sağlanması ve uluslararası suçlar konusunda tam bir işbirliğinin gerçekleştirilmesi kaçakçılık faaliyetleri ile mücadelede gümrüklerin elini rahatlatacaktır. Gümrük kaçakçılığına zemin hazırlayan en önemli olgulardan biri de kayıt dışı ekonomidir. Kayıt dışı ekonomi ticari faaliyetlerde vergi kaçırmanın en önemli zemini olmakla birlikte, gümrük kaçakçılık faaliyetlerinin de en önemli sebebidir. Eşyanın kıymetinin düşük gösterilerek ithalde alınan vergilerin eksik ödenmesini amaçlayan gümrük kaçakçılığı yöntemine kayıtlı ekonomilerde başvurulması pek mümkün olmayacaktır. Çünkü kayıtlı bir ekonomide şahıslar, gümrükten düşük kıymette çekmiş oldukları malı iç piyasada yüksek bir fiyatta satmaya kalktıklarında, etmiş oldukları kâr üzerinden de vergilerini ödemiş olacaklardır. Bu sebeple gümrük kaçakçılığına başvurulması, pek mantıklı olmayacaktır¹⁹⁸.

İthalat ve ihracat hacmimizin yarısının yapıldığı dâhilde işleme rejimi kapsamında, rejimin kötüye kullanılması sonucu yapılan kaçakçılık ülke ekonomisine büyük zarar vermekte, bu rejimin takip edilmesi mevcut şartlarda zor olduğu ve yeterli altyapının da sağlanmadığı düşünüldüğünde, dâhilde işleme rejiminin mutlak suretle yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. İmalatçı ve ihracatçı firmalara birçok katkısı bulunan bu rejiminin uygulanmasında firmalara yönelik denetimlerin etkinleştirilmesi gerekmektedir. Firma bazında veya eşya bazında dâhilde işleme izni verilirken çok titiz davranılması gerekirken, maalesef böyle bir dikkat ve özen gösterilmemektedir.

¹⁹⁸ Soner Tural, “Türk Gümrük İdaresinin Yapısal Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 55, Ankara 2007, s.

Firmaların belgesel durumlarına itibar edilmeyerek, firma üretim kapasitelerinin buna bağlı olarak da ihracat taahhütlerinin doğruluğunun araştırılması önem arz etmektedir¹⁹⁹. Örneğin; tavuk parçası ve yumurta ihraç etme şartıyla vergisiz buğday ithalatı izni verilen dâhilde işleme belgeleri mevcuttur. Böyle bir dâhilde işleme izninin rejim şartlarına uygun olarak gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti, imkânsıza yakındır. Zaten öyle bir çalışma ne mevcuttur ne de yapılmak istenmektedir. Rejim hükümleri gereği vergisiz ithal edilen buğdayın tavuklara yedirilip, yetiştirilen tavukların yumurtaları ve parçaları ihraç edilmesi gerekirken, buğday piyasaya sürülmekte, tavuklara ise piyasadaki ucuz yem çeşitleri yedirilmektedir. Zaten ihraç sırasında buğdayların tavukların yetiştirilmesinde kullanılıp kullanılmadığının tespiti imkânsız olup, tamamıyla firmanın inisiyatifine bırakılmıştır. %130 oranında gümrük vergisi bulunan buğdayın %18’de KDV’sini düşündüğümüzde, vergisiz çekilen buğdayın iç piyasaya satılması durumunda kazancın büyüklüğü ortadadır. Yine bu kapsamında yapılan bir usulsüzlükte; dâhilde işleme rejimi kapsamında ithal edilmiş hammadde ile üretilmiş eşyaları yurtiçinde bıraktıktan sonra ihracat taahhüdünü kapatmak isteyen firmaların, kayıt dışı üretilmiş eşyaları, rejim gereği üretilen eşya göstermek suretiyle ihraç etmesiyle yapılmaktadır. Dâhilde işleme rejimi kapsamında üretim yapan firmalar iç piyasadaki eşyanın bünyesine giren hammaddeleri KDV ödemediği için, bu hammaddeler ve dâhilde işleme rejimi kapsamında getirilen hammaddelerden ürettiği eşyayı iç piyasada bırakmakta yine kayıt dışından topladığı eşyaları ihraç etmektedirler. Böylece dâhilde işleme rejimi kapsamında yurtiçi ve yurtdışından temin edilen hammaddelerin vergileri ödenmemektedir. Görüldüğü üzere dâhilde işleme rejiminin aşamaları sağlıklı takip edilmemekte bu da rejimin suiistimallere açık olmasına neden olmaktadır²⁰⁰.

Bir ekonomide ihracatın, ekonomik büyüme üzerinde; milli gelirin arttırması, piyasa genişlemesine yol açması, döviz sınırlamaların ortadan kaldırması, yurt içi etkinliği ve verimliliği arttırması, kaynak dağılımına yol açması, genişleyici maliye politikalarının uygulanmasına zemin hazırlaması, tasarrufları arttırması gibi birçok olumlu etkisi vardır. Bu açıdan gerçekte yapılmayan, döviz getirisi olmayan hayali

¹⁹⁹ Sami Ceyhan, “Dâhilde İşleme Rejiminin İşleyişi ve Rejimin Aksayan Yönleri”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 54, Ocak- Mart 2006, s. 63-64.

²⁰⁰ Sezai Kaya, “Kayıt Dışı Eşyanın Sahte Belgelerle Gerçek İhracı” **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 52, 2007, s. 28-30.

ihracatın tespiti ve önlenmesi Türkiye ekonomisi için hayati öneme sahiptir²⁰¹. Türkiye'nin dış ticaretinde uygulanan ilke ve yöntemleri gösteren mevzuat, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından hazırlanıp, yasalaşmakta; uygulaması ise, Gümrük Teşkilatı yapmaktadır. Mevzuatın olayları net olarak ortaya koymaması nedeniyle uygulanması aşamasında ve mevzuatın vermiş olduğu muafiyetlerin kötüye kullanılması durumlarında yaşanan aksaklık ve sorunlarla gümrük idareleri baş başa kalmakta ve yalnız bırakılmaktadır. Dış Ticaret ve Gümrük Teşkilatı'nın ayrı ayrı bakanlıklarda yer almaları bu açıdan bir hatadır. Birbirleriyle ortak çalışması gereken iki kurumun aynı teşkilat altında birleştirilmesi daha yararlı olacaktır. Ayrıca, gerek Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın gerekse de Gümrük Teşkilatı'nın çıkarmış olduğu ve gümrüklerde yapılan işlemlerin kaynağı olmakla birlikte, hiçbir devlet teşkilatında benzerine rastlanılmayacak çeşitlikte, karmaşık, çelişkilerle dolu, aynı zamanda tüm kurumları ilgilendirmesinden dolayı da geniş kapsamlı ve sürekli değişen mevzuat hükümlerinin uygulanmasında, tüm bu olumsuz özelliklerinden dolayı büyük aksaklıklar yaşanmaktadır. Personele tüm bu mevzuatı uygulamada büyük bir yük yüklenmekte ve sorumluluk verilmektedir. Gümrük personeli, yoğun iş temposunda çalışırken her gün değişen mevzuatı da takip etmesi gerekmektedir. Bu da haliyle zor ve yıpratıcı bir durumdur. Bu amaçla gümrük mevzuatının daha anlaşılabilir, sade ve kısa sürede değiştirilme gereği duyulmayacak şekilde kapsamlı yazılarak daha istikrarlı bir hale getirilmesi büyük yararlar sağlayacaktır.

Her geçen yıl artarak 2012 yılı itibariyle 152,5 milyar dolar ihracat ve 236,5 milyar dolar ithalat rakamına ulaşmamıza rağmen gümrük personeli sayısı aynı oranda artmamaktadır. Özellikle doğu ve güney sınır kapılarımızda personel çoğu zaman yetersiz kalmakta, eşya denetimi ve muayeneler yeterli düzeyde yapılamamaktadır. Ayrıca Gümrük Teşkilatı'na hakim olan otoriter yönetim tarzı sebebiyle, nitelikle çalışan yetiştirilmesinde ve kaliteli hizmet üretilmesinde sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle doğu sınır kapılarında çalışan personelde güvensizlik, bezginlik, sahipsizlik, değersizlik duyguları hâkimdir. Personelin eğitim seviyesinin yükseltilmesi yönelik çalışmalar sonucu çalışan üniversite mezunu personelin oranı % 65'lere kadar çıkarıldıysa da verilen hizmet kalitesinin artırılması konusunda kayda değer bir

²⁰¹ Hatice Cevahir, **Türkiye'de İhracat Teşviklerinin Etkinliği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 2007, s. 1.

ilerleme olmamıştır. Gümrük Teşkilatında diğer önemli bir sorunda taşradaki personelin görevde yükselme ve yer değiştirme usullerinde yapılan haksızlıklardır. Gümrük taşra personeli tüm hizmet süresini beş bölgede tamamlama zorunluluğundan, rotasyona tabi olarak çalışmaktadır. Normal şartlarda puanlama hesabı yapılarak, verilen tercihlere göre yapılması gereken yer değiştirmeler; eş, dost, ahbab yoluyla yapılan usulsüz atamalar neticesinde bazı personelin şartları nispeten daha rahat olan hizmet bölgelerinde çalışması sağlanmaktadır. Torpile başvurmeyen, dürüst çalışmayı prensip edinen personeller ise sınır kapıları başta olmak üzere yurdun dört bir yanında zor şartlarda görev yapmakta, tüm olumsuzluklara karşın büyük bir mücadele örneği göstermektedirler. Ayrıca Gümrük Teşkilatında görevde yükselme usullerinde de adaletsizlikler mevcuttur. Merkezi sınavla yükelebilecek kadrolar şef, müdür yardımcısı ve müdür kadrolarıyla sınırlı kalmakta, müdür kadrosundan daha üst bölge müdür yardımcısı ve bölge müdürü unvanlarına yapılan atamalar da ise, liyakat ölçüsü veya herhangi bir objektif değerlendirme olmadan ve çoğunlukla merkez teşkilatında görev yapan personel tercih edilmek suretiyle atama yapılmaktadır. Yıllarca verilen emekler sonrası hak edilen müdür kadrolarına ulaşabilenler ise çıkarılan “Araştırmacı” gibi, tamamen atıl bir kadroya her an çekilme endişesi ile çalışmaktadır. Yani gümrük personelinin verdiği tüm emek ve gayretlerin, bir çırpıda yok sayılması tamamen keyfi düzenlemelere bırakılmıştır. Bu da personelin görevde yükselme istek ve azmini yitirmesine, yükselme adına gayret ve çaba göstermemesine sebep olmakta, personelde boş vermişlik ve bıkkınlığa yol açmaktadır. Mevcut yükselme yönetmeliği ile nitelikli çalışanların yönetici kadrolarına gelme ihtimali ve imkânı kendilerine verilmemektedir²⁰². Gümrük işlerinin bütün yükünü omuzlarında taşıyan taşra personeli, görevde yükselmede kendilerine yönelik haksız uygulamaların sonlandırılmasını ve yükselme aşamalarında objektif değerlendirilmelerin esas alınmasını, istemektedir.

Gümrüklerde ihracat ve ithalat denetimlerini yapan gümrük vergilerinin tahakkukundan sorumlu ve gümrükte en çok uzmanlık gerektiren işlemleri yapan, mesleğe uzun sayılabilecek bir hizmet içi eğitim ve staj dönemi olmak üzere yoğun bir yetiştirme döneminden sonra yeterlilik sınavına tabi tutularak seçilen, yetki ve sorumluluklarına paralel yıllardır uzmanlık, denetmenlik kadrosu bekleyen gümrük

²⁰² Bünyamin Özgür, “Gümrük Teşkilatının Sorunları ve Yeniden Yapılandırılması”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 64, Ankara 2010, s. 5-22.

muayene memurlarının hak ettiği unvanın verilmesi, eğer gümrüğün uzmanlaştırılması samimi olarak isteniliyorsa, atılması gerekli ilk ve en önemli adımdır. Yıllardır söz verilip de yapılmayan, muayene memurlarının moral, motivasyon ve verimliliği açısından son derece önemli olan bu düzenleme, biran önce hayata geçirilmelidir. Öyle ki, taşrada özveriyle tüm iş yükünü omuzlarında taşıyarak çalışan gümrük muayene memurları bu unvanı fazlasıyla hak etmişlerdir. Gümrük Teşkilatı'nın sorunları arasına taşra teşkilatının fiziki koşullarını ve alt yapı yetersizliğini de ekleyebiliriz. Taşra teşkilatı son derece ilkel ve yetersiz koşullarda faaliyetlerini sürdürmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet binalarını incelediğimizde en eski ve yıpranmış binaların gümrüğe ait olduğu görülecektir. Ayrıca, Devlet Demiryolları, Devlet Hava Meydanları ve Posta İşletmeleri'nin hizmet binaları içerisinde bulunan gümrük birimleri, son derece kısıtlı imkânlar ve yetersiz fiziki şartlarda görev yapmaktadırlar. Kaçakçılıkla etkin mücadele edilebilmenin gereği olarak, gümrük kapıları başta olmak üzere gümrük kontrollerinde kullanılacak elektronik donanımlara, iletişim araçlarına, önemli kaçakçılık eşyaları üzerinde uzmanlaşmış dedektör köpeklerine, kriminal laboratuvar ve eğitim tesislerine ihtiyaç duyulmakta olup, acilen tamamlanması gereken ihtiyaçlardır. Kaçakçılık faaliyetlerinin önlenmesi amacıyla, bir kısmı da Dünya Bankası tarafından finanse edilen GÜMSİS projesi kapsamında; gümrük kapılarına CCTV ve Plaka Okuma Sistemi kurulması, araç takip sistemi, Proje Yönetimi, Network Güvenliği, gümrük kapılarına X-Ray cihazları kurulması hedefleri bazı gümrük idarelerinde 2002 yılından beri uygulanmaya başlanmış, fakat yurt geneline yaygınlaştırılmamıştır. Bu projelerin hazineye yük olmadan, yap-işlet-devret modeli ile yaptırılması mümkün olduğundan, biran önce yurt genelinde hayata geçirilmelidir²⁰³.

Gümrük taşra teşkilatı personeli çalışma koşulları açısından çok ciddi problemler yaşamaktadır. Özellikle kapılarda nöbet usulü çalışan personelin görev süreleri çok uzundur. Bayramlarda ve resmi tatillerde bile çalışan, personel yetersizliğinde yer yer 12-12 nöbet usulü görev yapmak zorunda kalan personel yıpranmakta, haftalık 40 saat olan memur mesaisinin iki katı kadar mesai yapıldığından bu durum ücret adaletsizliğine de neden olmaktadır²⁰⁴. Sınır bölgelerinde günübürlükçi diye tabir edilen

²⁰³Kadir Tursun, "Gümrük Teşkilatında Verimliliğin Arttırılması İçin Çözüm Önerileri" **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 46, 2005, s. 34-37

²⁰⁴ Yaşar, a.g.e, s. 201-208.

kişiler gümrük kapılarından günlük giriş-çıkış yapmak suretiyle, kazanç getirecek eşyaların ticaretini yapmakta, yurda ticari nitelikte her türlü eşya ile dönen günübirlikçiler, sınır kapılarında gereksiz iş yüküne sebebiyet verip, görevli personele zor anlar yaşatmaktadırlar. Her gün binlerce araç ile sürdürülen bu faaliyetler sırasında gümrük kapılarında kilometrelerce kuyruklar oluşabilmekte, gümrük idarelerinin normal şartlarda yetersiz olan alt yapısı, böyle durumlarda ortaya çıkan yoğun trafik akışı nedeniyle ihtiyacı karşılamaya yetmemektedir. Ayrıca günübirlikçilerin oluşturduğu otomobil kuyrukları nedeniyle ihracat ve ithalat tırları gümrük kapılarında saatlerce beklemektedir. Art niyetli kişiler sınır kapılarındaki bu durumdan faydalanıp kaçakçılığı legal hale getirmeye çalışmakta, şeker, çay, sigara ve elektronik eşyaları beraberinde yurda sokmak isterken, görevleri gereği ticari miktar fazlasını tespit etmek olan gümrük görevlilerine karşı hakaret edip, baskı ve şiddet kullanarak görevlerini yapmalarını engellemeye çalışmaktadırlar. Kapılarda görev yapan gümrük personelleri her gün darp edilmekle birlikte idari olarak da bir tedbir ve koruma önlemi alınmamaktadır. Kısacası gümrük personeli sınır kapılarında kaderine bırakılmış durumdadır²⁰⁵.

Günümüzde insan ve eşyaların ülkeler arasında serbest ve hızlı dolaşımı söz konusu olduğu düşünüldüğünde, Türkiye'nin üç kıtanın kesiştiği bir noktada ve dünyanın en çok tercih edilen turizm ve tatil noktalarından birisi olması nedeniyle yolcu sayısı her yıl katlanarak artmaktadır. Artan yolcu sayısına rağmen yolcu salonlarında görev yapan gümrük personeli sayısı çoğu zaman yetersiz kalmaktadır. Özellikle yaz aylarında Antalya, İstanbul Atatürk, İzmir Adnan Menderes Havaalanlarında günlük ortalama yüz binin üzerinde yolcu girişi olmaktadır. Kara kapılarında da durum aynıdır. Kapıkule ve Hamzabeyli gümrük kapılarında turizm sezonu ile gurbetçi girişlerinin aynı döneme denk gelmesi yoğunluğu kat kat artırmaktadır. Bu yoğun dönemde gümrük işlemlerinin sağlıklı görülebilmesi için ne personel sayısı yeterli ne de çalışma koşulları elverişlidir. Yetersiz kalınan bu zamanlarda istenilen düzeyde gümrük kontrolleri yapılamamaktadır. Bu yoğunluğu fırsat bilen kaçakçılar, denetim ve yetersizliklerinde cesaret alarak faaliyetlerini artırmaktadırlar. Personel planlamasının yoğun dönemleri göz önünde bulundurularak yapılması, gümrük kontrollerinin ve kaçakçılıkla mücadelenin başarılı bir şekilde yürütülmesinde büyük fayda sağlayacaktır.

²⁰⁵ Mehmet Hatipoğlu, "Oto Karıncaları", **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 48, Nisan 2004, s. 114-117.

3.4.10. Gümrük Mevzuatı Dâhilindeki Eksiklikler ve Çözüm Önerileri

Gümrük Kaçakçılığı ile Mücadelede Mevzuatın kapsamlı ve açık olması usulsüzlüklere yer vermeyecek şekilde tüm açık noktaların kapatılması çok önemlidir. Kaçakçılık faaliyetlerinin sıkça rastlandığı dahilde işleme rejimi mevzuatının iyi bir şekilde gözden geçirilmesi kaçakçılara fırsat vermeyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca verilen dahilde işleme izinlerinin firma düzeyinde iyi incelenmeli firmaların ölçek, kapasite ve finans durumlarının verilecek izin kapsamında iyi tahlil edilmelidir. Yine teminat konusunda vergi kaybı oluşması durumlarında alınan teminatın bu kaybı karşılayabilecek düzeyde olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Dahilde işleme izni kapsamında yapılan üretimin her aşaması sıkı bir denetime tabi tutulacak şekilde mevzuat gözden geçirilmelidir.

Hayali ihracat konusunda yapılacakları ise; ihracat kontrollerinin daha fazla oranda fiziki olarak yapılması, x-ray kontrollerinin tüm çıkış eşyası için uygulanması şeklinde sıralayabiliriz. Yine yolcu beraberinde getirilen kaçak eşya kontrollerinin de sıkı bir şekilde yapılması, cezaların Avrupa ülkelerinde olduğu gibi caydırıcı hale getirilmesi gerekmektedir.

Transit eşyası taşınması kapsamında yapılan kaçakçılığın önlenmesi için transit rejimi mevzuatının açıkları iyi hesap edilmeli ve bu açıklara karşı önlemler alınmalıdır. Örneğin; önceki yıllarda çokça başvuru alan memur refakati uygulamasına tekrar dönülmesi yararlı olacaktır. Transit eşyasının memur refakatinde yurtdışı edilmesi en güvenli yoldur. Ayrıca eşyalardan, vergilerine yetecek kadar teminat alınmasına dikkat edilmeli, ats takip sistemi uygulaması teknolojisi geliştirilerek uygulanmalıdır.

Yolcu pasaport giriş bilgilerinin emniyette olması, gümrüklerde yolcunun yurtiçinde kalış süresi hesaplamalarında gerekli olduğundan soruna yol açmaktadır. Bu konuda da bir düzenleme yapılarak pasaport giriş bilgilerinin gümrük bilgi programında da görülmesi sağlanmalıdır.

Çifte fatura ile yapılan usulsüzlüklerin önlenmesi için en azından komşu ülkelerle yapılan ticarete karşı ülke makamlarıyla iletişim halinde olunmalı gerektiğinde karşı ülke nezdinde fatura sorgulaması yapılmalıdır.

Kaçak eşya yakalamalarında kaçakçılıkla mücadelede görevli personele verilen ikramiyelerdeki üst sınırın kaldırılması personelin daha azimli çalışmasına yardımcı olacaktır. Bu durum kaçak yakalamalarına olumlu bir şekilde yansıtacaktır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye Gümrüklerinde yaşanan gümrük kaçakçılığı suçlarını, sebep ve sonuçları ile incelediğimiz çalışmamızda, genel olarak gümrük kaçakçılığıyla mücadelede yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözümü adına nelerin yapılması gerektiği yönünde güçlü ve tutarlı öneriler ortaya konulmuştur.

Gümrük kavramının ne anlama geldiği, hangi ihtiyaçlar sonucu ortaya çıktığı, ülkeler için ne ifade ettiği ve tarih sürecinde hangi aşamalardan geçerek günümüzdeki halini aldığı gibi bilgiler vererek başladığımız çalışmamızda, gümrük ve vergi kavramlarıyla birlikte kaçakçılık olaylarının ortaya çıktığı, gümrüğün ve verginin olduğu yerde kaçakçılığın doğal bir sonuç olarak görülmeye başlandığı tespit edilmiştir. Kaçakçılıkla mücadele ile görevli birimlere kaynaklık eden gümrük mevzuatımız özellikle kaçakçılık kanunu hakkında fikir sahibi olabilmemiz adına önemli bazı kavramlar hakkında bilgi verdikten sonra Gümrük kaçakçılığı ile mücadelede Cumhuriyet döneminden günümüze ne gibi çalışmalar yapılmış, yasal düzenlemeler hangi ihtiyaçların gereği çıkartılmak zorunda kalmış, sırasıyla anlatılmıştır. Ayrıca günümüzde yürürlükte bulunan 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yer alan kaçakçılık fiilleri ve bu fiillere karşılık gelen yaptırımlara değinilmiştir. Yasal düzenlemelerin ve tedbirlerin dünyadaki ekonomik konjektüre ve ülkede uygulamaya konulan ekonomik politikalara göre sürekli değiştiği görülmüş, kaçakçılık faaliyetlerinin de bu düzenlemelerden etkilenip duruma göre artış veya azalış gösterdiği tespit edilmiştir.

Türkiye gümrüklerinde yaşanan kaçakçılık faaliyetlerinin boyutunu ve kaçakçılıkla mücadelede karşılaşılan sıkıntıları ortaya koymak amacıyla yazılan bu tez çalışması, kaçakçılıkla mücadelede önemli bir bütçe ayıran ve çok sayıda personel istihdam eden Türkiye'nin bu faaliyetlerden görmüş olduğu zararın boyutlarını ortaya koymak, kaçakçılık olaylarını en aza indirmek için neler yapılması gerektiğini göstermesi açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Gümrük teşkilatı, Cumhuriyet tarihimizden beri her dönem ayrı özellikler gösteren bu kaçakçılık faaliyetlerinden kurtulmak için mevzuatı sürekli güncellemiş ve dönemin şartlarına göre kendini ayarlamıştır. Fakat Gümrük kaçakçılığı yürürlükteki mevzuata, birçok kurumun özverili çalışmaları ve alınan tüm tedbirlere rağmen mevcudiyetini devam ettirdiği bilinen bir gerçektir. Kaçakçılık çoğu zaman organize yapılan bir faaliyet olması nedeniyle

devletinde mücadelede organize olması, tüm kurumların etkin bir işbirliği ve koordinasyonla mücadeleyi birlikte yürütmesi gerektiği çalışmamız neticesinde vardığımız kanaatlerden biridir. Ayrıca kaçakçılık faaliyetlerinin nedenlerinin mevcut durumunu koruduğu ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması adına çok da bir çaba harcanmadığı çalışmalarımızda maalesef görülmüştür.

Devletin en büyük geliri vergilerdir. Devlet vergilerle ayakta kalmaktadır. Verginin en büyük kaybı olan kaçakçılıkla etkili mücadele, güçlü bir devlet ve ekonomi için hayati öneme sahiptir. Kaçakçılıkla mücadele aynı zamanda vergi adaletini sağlaması açısından da çok önemlidir, zira hukuka ve kanunlara uyan, vatandaşlık görevlerini yerine getiren, vergisini ödeyerek tüketen vatandaşın hakkı da kaçakçılıkla gasp edilmektedir. Vergi adaleti devletin gözetmesi gereken en önemli unsurdur. Kaçakçılık fiillerinin artışı ve bu suçların cezasız kalması vatandaşlarda bu yöne eğilimi artıracak ve vergi vermekten kaçınılır bir tavır takınılmasına sebebiyet verecektir. Ayrıca ekonominin kayıt altına alınması kaçakçılık faaliyetlerini büyük oranda azaltacaktır. Her türlü eşya ticaretinin ve hareketinin kayıtlı olması zorunluluğu, sıkı takip ve denetimi, kaçakçılık olaylarının görülmesini engelleyerek büyük oranda azaltacaktır. Kayıt altında olan bir ekonomide kaçakçılık faaliyetleri minimize edilmiş demektir.

Türkiye, kaçakçılık faaliyetleri kapsamlı, sağlam bir mevzuat ve güçlü bir mücadele iradesiyle uygulandığında önemli neticelerin alındığının tecrübelerle görüldüğü bir ülkedir. Kanunların yeterli düzeyde, uygulayıcıların kararlı ve istekli olduğu dönemlerde kaçakçılık faaliyetlerinin beli kırılmıştır. Çalışmamızda yer verdiğimiz kaçakçılık türlerine göre yakalanan eşyaların değerlerini belirten istatistiksel grafik ve tablolar incelendiğinde yapılan mücadelenin neticesiz kalmadığı, özveriyle yapılan çalışmaların karşılığının alındığı görülmüştür.

Tüm bu açıklamaların yanında gümrük kaçakçılığını ile mücadelenin mikro çıktılarını da unutmamak gerek. Gümrük kaçakçılığı ile mücadele için atılan her adım ve çıkartılan her türlü düzenleme, bir taraftan ülkelerin vergi gelirini arttıracak diğer taraftan ilgili ülkelerde faaliyet gösteren firmaların ticaretine de etki edecektir. Yasal yollarla faaliyetleri sürdüren firmaların karşılaştıkları haksız rekabet ortamından doğan sorunlar, kaçakçılığın azaltılmasıyla minimum seviyelere inecektir.

KAYNAKÇA

- Acar, Mehmet (2002), **Türkiye’de Madde Bağımlılığı ve Gençlik**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akgün, İlker (2009), “**Uluslararası Suçlar ve Suç Örgütlerinin Küresel ve Bölgesel Etkileri; Uluslararası Bir Aktör Olarak Suç Örgütleri**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akın, Engin (2006), 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun Hükümleri Çerçevesinde Yükümlülükler, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 57, s. 129.
- Aleksanyan, Vahe (1981), **Teşhisten Tedaviye**, 8. Baskı, İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Alıcı, Mustafa (2007), “5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 60, s. 92.
- Alkan, Necati (2003), **Türkiye’de Terörizmin Dünü Bugünü Gelişimi ve Alınması Gereken Tedbirler**, 1. Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınevi.
- Altun, Nevzat Fatih (2010), **Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile Mücadele Hatay İli Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Ardıç, Kamuran (1990), “**Türkiye’de Kaçakçılık ve Mücadele**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Arıcan, Ramazan (2010), “**Türkiye’de Başlıca Kara Para Aklama Yöntem ve Alanları**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Arlacchi, Pino (1986), **Mafia Business; The Mafia Ethic and the Spirit of Capitalism**, 1. Printing, London: Verso Publishing House.
- Arslan, Çetin (2003), “Göçmen Kaçakçılığı Suçları”, **Yargıtay Dergisi**, 29, s.124
- Atan, Duran (2007), “**Türk Gümrük Tarihi**”, Cilt 2, 1. Baskı, Ankara: Gümrük Müfettişleri Derneği Yayınları. Ata Ofset Matbaacılık.
- Atay, Hakan (2009), Sahte ve Taklit Ürünlerin İthaline İlişkin Düzenleme, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 69, s. 40-42.
- Aydın, Kürşat Türker (2008), “**Suçtan Kaynaklanan Mal Varlığı Değerlerinin Aklanması Suçu**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı.
- Aydınlıalp, Alp (2011), “Serbest Bölgeler”, **SYK Gümrük Müşavirliği Sykonsept Dergisi**, 39, s. 10-11.

- Aydınşakir, Esen (2008), “**Kara Para Aklamayla Mücadele**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baykal, Emin (2012), “Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun Geçmişten Günümüze Gelişimi”, **SYK Gümrük Müşavirliği SYKONSEPT Dergisi**, 44, s. 12.
- Bilican, Nazım ve diğerleri (2007), **Açıklamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, 1. Baskı, Ankara: Ayrıntı Basımevi,
- Bütün, Selçuk (2008), “**5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Canak, Erkan (2005), “**Suç İşlemek için Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları**”, 1. Baskı, İstanbul: Vedat Yayınevi, s.75.
- Cesur, Özden (2008), “Ortak Transit ve NCTS”, **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**, 16, s. 24.
- Cevahir, Hatice (2007), **Türkiye’de İhracat Teşviklerinin Etkinliği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir s.1.
- Ceyhan, Sami (2006a), “Dâhilde İşleme Rejiminin İşleyişi ve Rejimin Aksayan Yönleri”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 54, s. 63-64.
- Ceyhan, Sami (2006b), “Serbest Bölgelerin Geleceğine Bakış”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 55, s. 120.
- Ceyhan, Sami ve Atay, Hakan (2008), **Açıklamalı-İçtihatlı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, 1. Baskı, Ankara Yolsuzlukla Mücadele Derneği Yayınları. Ata Ofset Matbaacılık
- Coşkun, Cemal Cihan (2009), “Uyuşturucu ve Psicotrop Maddeler ile Bunların Üretim, Tüketim Bölgeleri ve Başlıca Kaçakçılık Rotaları”, **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**, 21, s.61.
- Çelik, Kuntay ve diğerleri (2000), **Karapara Aklama Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar**, 1.Baskı, Ankara: Masak Yayınları, Başbakanlık Basımevi
- Çetin, Feramuz (2007), “**1992-2006 Yılları Arasında Uyuşturucu ve İnsan Kaçakçılığı Yönünden, Türkiye Cumhuriyeti Polis Teşkilatı ve Yabancı Devlet Polis Teşkilatları Arasındaki Adli Yardımlaşmalara AB Sürecinin Etkileri**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çetin, Suat (2007), “**Van İlinde Akaryakıt Kaçakçılığının İncelenmesi**” Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
- Çınar, Çağatay (2008), “**Türkiye’de 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Suçları ve Kabahatleri**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Dağınık, Eray (2011), “Özel Tüketim Vergisi; Alkollü içecekler ve Tütün Ürünleri”, **Gümrük Müfettişleri Gümrük Dergisi**, 76, s.84-86.
- Demir, Hayati (2011), “Orada Bir Gümrük Var Uzakta”, **Gümrük Muayene Memurları Derneği Divan Dergisi**, 19, s. 22-24
- Dönmez, Uğur (2010), “**Karapara ve Türkiye’de Karaparanın Aklanması ile Mücadele**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duyan, Ahmet (2010), “**Tarihi Eser Kaçakçılığı ile Mücadele Eden Kurumlar Arası Koordinasyonun Önemi**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (TUBİM) (2007), **Bağımlık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık ile Mücadele 2007 Yılı Türkiye Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi
- Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (TUBİM) (2009), **2009 Türkiye Uyuşturucu Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (2001), **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2000**, Ankara: EGM Yayınevi.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı (2004), **2003 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı (2006), **2005 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize İşler Daire Başkanlığı (2007), **2006 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı (2008), **2007 Raporu**, EGM Yayınevi.

- Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize İşler Daire Başkanlığı (2009), **2008 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (2011), **2010 Raporu**, Ankara: EGM Yayınevi.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (2012), **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2011 Raporu**, EGM Yayınevi
- Emre, Cemil (2006), “Yeni Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 58, s. 48-49.
- Erbay, Cahit (1987), **Gümrük Mevzuatı**, Maliye Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1987, s. 2.
- Erdinç, Ufuk (2010), “**Kara Paranın Aklanması ve Vergilendirme Sorunu**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, Mehmet (2012), “Çay Sektörü Sorunlar ve Çözüm Önerileri” Rize Ticaret Borsası Yayınları, s.1-9.
- Erdoğan, Osman ve Evintan, Orhan (2009), **Gümrük Mevzuatı**, İstanbul: Gümrük Muayene Memurları Derneği Yayın no:12, Küçük Mucizeler Yayıncılık.
- Ergül, Ergin (1997), **Uyuşturucu Maddeler ve Suçları**, 1. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi.
- (2007), Türkiye’de Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler Suç Politikası, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 55, s. 26-31.
- (2004), “Yolsuzluklarla Mücadelenin Kara Para Aklama Boyutu ve Alınması Gereken Tedbirler”, **Gümrük Kontrolörleri Gümrük Dünyası Dergisi**, 40, s. 17-24.
- Ertuğrul, Hüseyin (2008), **Suç veya Kabahat Olarak Kaçakçılık Fiilleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Eryılmaz, Mehmet (2004), “Sigara Kaçakçılığı, Free Shop Uygulaması ve Ekonomik Sonuçları”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 49, s. 20.
- Esen, Savaş (2011), “Dâhilde İşleme İzin Belgesi”, **SYK Gümrük Müşavirliği Sykonsept Dergisi**, 40, s.13.
- Evcı, Meral (2001), “**Sigaranın İnsan Sağlığı ve Çevre Üzerindeki Zararlı Etkilerinin Üzerlik Bitkisi ile Azaltılmasının Araştırılması**”,

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Göğçerçin, İsmet (2012), “5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ile Tanımlanmış Suçlar ve Cezaları” **SYK Gümrük Müşavirliği SYKONSEPT Dergisi**, 48, s. 3

Gökçimen, Mustafa (1996), “Uyuşturucu ile Yasal Mücadeleci Kuruluşların Güçlendirilmesi Konusunda Bölgesel İşbirliği Semineri”, **Polis Dergisi**, 7, s.33.

Gökçelik, Cahit ve diğerleri (2007), **Açıklamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, 1. Baskı, Ankara: Gündüz Yayınevi.

Gümrük Kanunu (1999), **T.C. Resmi Gazete**, 4458, 04 Kasım 1999.

Gümrük Muayene Memurları Derneği (2011), “Gümrük Teşkilatı Bakanlığına Kavuştu”, **Divan Dergisi**, 19, s. 18-21.

Gümrük Muayene Memurları Derneği (2011), “Kaçakçılığın Dumanı Tütüyor”, **Divan Dergisi**, 19, s. 50-53.

Gümrük Müsteşarlığı Yayınları, **Gümrükten Yansımalar**, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 2004, s. 29.

Gümrük Uzmanları Derneği (2010), **Gümrük Mevzuatı**, Yayın No:3, 1. Baskı, Ankara: Onur Matbaacılık

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, **Gümrük Mevzuatı**, Ankara: Pulat Basımevi, 2013, s.103

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (2013), “Yıllık Yakalama İstatistikleri” (10.12.2012)
<http://www.gumrukticaret.gov.tr/altsayfa/icerik/43/1029/yakalama-istatistikleri.html>

Gümüş, Mustafa (2012), “Dâhilde İşleme ve Geçici İthalat Rejiminde İdari Para Cezalarını Azaltan Düzenlemeler”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 78, s. 12.

Günel, H.Yılmaz (1976), **Uyuşturucu Madde Suçları**, Ankara: Kazancı Yayınevi, 1. Baskı, s. 23-24.

Günay, Erhan (2007), **Uygulamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve İlgili Mevzuat**, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık,

Gündel, Ahmet (2000), **Özel Ceza Yasalarındaki Asliye Ceza Davaları**, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 460.

Güneş, Özkan (2004), “Türkiye ile Bağlantılı Yasadışı Göç ve İnsan Kaçakçılığının Analizi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü

- Güner, Sedat (2006a), "Türkiye Sigara Sektöründe Kaçakçılığın Yeri", **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 48, s. 22.
- Güner, Sedat (2006b), "Türkiye'de Şeker Sektörü ve Kaçakçılığın Etkisi", **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 50, s. 30-35.
- Güner, Sedat (2006c), "Dampinge Karşı Vergi Uygulamasına Bir Bakış", **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 49, s.10.
- Güngör, Ahmet (1999), **Türkiye'de Uyuşturucu Sorunu ve Halkla İlişkiler Açısından Çözüm Önerileri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürlek, Yeliz (2008), "Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa Göre Yolcu Beraberinde Getirilen Kaçak Eşya", **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**, 18, s.18.
- Halim İpek, **Önemli Bir Sorun Kara Para ve Kara Paranın Aklanması**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2000, s. 43.
- Hatipoğlu, Mehmet (2004), "Oto Karıncaları", **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 48, Nisan 2004, s. 114-117.
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanun Tasarısının Genel Gerekçesi (2007), **T.C. Resmi Gazete**, 5607, 21 Mart 2007.
- Kalender, Ahmet (2010), **"Gümrük Kaçakçılığı ile Mücadelede Yaşanan Sorunlar İstanbul Örneği 2007-2008"**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karadiş, Yücel (2006), "Uyuşturucu Kaçakçılığı ve Gümrükler", **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 54, s. 66.
- Karagöz, Murat ve diğerleri (2010), "Yasal Düzenlemelerin Sigara Tüketimi Üzerine Etkileri", **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, Cilt 2, sayı 2, s.20.
- Karahisar, Hatice Nigar (2010), "Nakit Kontrolleri-I", **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**, 27, s.26-27.
- Karakaş, Birsen (2004), **Türk Hukukunda Gümrük Kaçakçılığı Suçları**,1.Baskı, Ankara: Turhan Kitapevi.
- Karakaş, Özgül (2012), "Eşyanın Gümrük Kıymeti", **SYK Gümrük Müşavirliği SYKONSEPT Dergisi**, 46, s. 11
- Kartal, Harun (2008), **"Avrupa Birliği'nin Yasa dışı göç Politikası ve Türkiye'ye Yansımaları"**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kasatura, İlkay (1998), **Gençlik ve Bağımlılık**, 1. Baskı, İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kaya, Ahmet Emre (2012), **Kaçakçılıkla Mücadelede İstihbaratın Rolü; Türkiye Gümrükleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Genel Kurmay Başkanlığı Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.
- Kaya, Sezai (2007), “Kayıt Dışı Eşyanın Sahte Belgelerle Gerçek İhracı” **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 52, s. 28-30.
- (2008), “5607 sayılı Kanun Çerçevesinde Müsadere, El Koyma ve Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 56, s. 27.
- Kaya, Ümit (2006), “İnsan Kaçakçılığı”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 57, s. 5-7
- Kayaalp, Mustafa (2010), “**Türk Hukukunda Göçmen Kaçakçılığı Suçları**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, Kaptan (2007), **5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, 1. Baskı, Ankara: Gümrük Kontrolörleri Derneği, Özel Matbaacılık.
- Kızıyalın, Ahmet Arif (1983), **Uyuşturucu Zehirler ve Cinsel Çılgınlıklar**, İstanbul: Tekin Yayınevi, 1983, s. 36.
- Kocalar, Salih ve diğerleri (2007), **Açıklamalı 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, 1. Baskı, Ankara Kartal Yayınevi.
- Korkmaz, İbrahim (2002), “**Kara Para Aklama Suçu**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koyuncu, Ayşe Seda (2006), “**Göçmen Kaçakçılığı ile Mücadele Politikaları**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurt, Şahin (1992), **Uygulamada Uyuşturucu Madde Suçları ve ilgili Mevzuat**, 1. Baskı, İstanbul: Kazancı Yayınevi.
- Kümbül, Arif (2005), “Akaryakıt Harici Petrol Ürünlerinin İthal işlemleri”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 51, s. 133-139.
- Mustafaoğlu, Levent (2009), “**Karapara ve Karapara Aklama**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mutluer, Mustafa (2003), **Uluslararası Göçler ve Türkiye**, 1. Baskı, İstanbul: Çantay Kitapevi, s.9.

- Özcan, Mustafa (2000), Türkiye'nin AB sürecindeki Rolü, **Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi**, 28, s. 313.
- Özay, Nihat (2005), "Geçici İthalatta Tam ve Kısmi Muafiyet", **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 51, s. 149
- Özdemir, Emrah (2006), "Sınırşan Örgütlü Suç Gruplarının Uluslararası Güvenliğe Etkilerinin Kolombiya ve İtalya Örnekleri Üzerinden Değerlendirilmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, s. 97.
- Özden, Salih Yaşar (1992), **Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Teşhis - Tedavi Tedbir**, 1.Baskı, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi.
- Özdiyen, Önder (2008), "Otomobil Sahibi Olmak İsteyen Özürlülere Tanınan Muafiyetler", **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 58, s. 12.
- Özgür, Bünyamin (2010), "Gümrük Teşkilatının Sorunları ve Yeniden Yapılandırılması", **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 64, s. 5-22.
- Özkul, İdris (2004), "Gümrük Birliğinin Türk Dış Ticaretine Etkileri", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, Abdurrahman (2004), "Kara Para Aklama Suçuyla Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Mücadele" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Özkardeş, Levent (2007), "Deniz Araçlarına Tüketim Amacıyla ÖTV'siz Akaryakıt Verilmesi Karşısında Yüzer Antrepoların Durumu", **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 60, s. 45-46.
- Parlar, Ali ve Ünal, Kadir (2004), **Açıklamalı 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, 1. Baskı, Ankara: Adil Yayınevi.
- Polat, İsa (2009), "5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Uyarınca İhracat Kaçakçılığı Suçları ve Kabahatleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Salt, John ve Hogarth, Jennifer (2000), Migrant Trafficking in Europe. A Literature and Bibliographic Review. Final Report to International Organisation for Migration. s.150.
- Sarıkaya, Kadir (2008), "Serbest Bölgelerde Üretilen Eşyaların Serbest Dolaşıma Sokulması", **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 59, s.43-45.

- Sayar, Nadir (2010), “Engellilere Taşıt alımında Sağlanan Kolaylıklar ve Yaşanılan Sorunlar”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 73, s. 41-43.
- Savaş, Vural ve Mollamahmutoğlu, Sadık (1995), **Türk Ceza Kanununun Yorumu**, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Semeğir, Cumali (2006), “5549 sayılı Kanunun Teftiş Kurulumuza Getirdiği Yenilikler ile Kara Para Aklama Suçunun 4208 ve 5237 Kanunlar Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 57, s. 20.
- Sezer, Özcan (2010), “**Uyuşturucu Kaçakçılığının Uluslararası İlişkilere Etkisi Üzerine Bir Çalışma**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sönmez, Cem (2008), “Avrupa Birliği’nde Nakit Kontrolleri ve Türkiye’nin Durumu”, **Gümrük Uzmanları Derneği Gümrükte Uzman Görüş Dergisi**, 17, s. 17.
- Sönmez, Zülal (2007), “**Açıklamalı-İçtihatlı 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**”, 1. Baskı, Ankara: İsmat Matbaacılık Yayıncılık.
- Şahinler, Dilşat (2006), “**Dünyada ve Türkiye’de Kara Para Sorunu: Karşı Önlemler**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenol, Coşkun (2006), “Fikri ve Snaî Mülkiyet Haklarının Korunmasına Yönelik Tedbirler”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 50, s. 26.
- Tokgöz, Muhammed (2005), “**4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılık Suçları**”, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tursun, Kadir (2005), “Gümrük Teşkilatında Verimliliğin Arttırılması İçin Çözüm Önerileri” **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 46, s.34-37
- Tural, Soner (2007), “Türk Gümrük İdaresinin Yapısal Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 55, s. 2-5.
- Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü (1961), **Atatürk’ün Söylev Ve Demeçleri cilt 2**, 2. Baskı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi (TADOC), (2004), **Kaçakçılık ve Organize Suçlar Kitabı**, 1. Baskı, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- Vardarlı, Tayfun (1998), **Kaçakçılık Mevzuatı**, 1. Baskı, Muğla: Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü Yayınları.

- Vural, Devrim Gül (2007), “**Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yabancıoğlu, Şükrü (2009), “Gümrük Müsteşarlığı ve Kaçak Akaryakıt ile Mücadele”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 61, s. 24.
- Yağan, Haldun (2007), “5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu”, **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 53, s. 21-26.
- Yaşar, Basri (2012), “**Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinin Türk Gümrük Teşkilatı Üzerindeki Etkileri**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaşar, Mustafa (2000), “Dünya Gümrük Örgütünce Benimsenen Kaçakçılık Tanımı”, **Gümrük Müfettişleri Derneği Gümrük Dergisi**, 42, s. 81.
- Yavuz, Feride (2012), “Hariçte İşleme”, **SYK Gümrük Müşavirliği SYKONSEPT Dergisi**, 46, s. 5.
- Yenigün, Bülent (2010), “**Göçmen Kaçakçılığı Suçu**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, Mehmet Ali ve Celepçıkay, Şener (2007), “Uzakdoğu Ülkelerinden Gerçekleştirilen İthalata Karşı Önlemler” **Gümrük Kontrolörleri Derneği Gümrük Dünyası Dergisi**, 53, s. 13-15.
- Yücel, Ufuk M. (1996), “TÜGİAD’ın 1996 yılı Beklentileri ve Bu Beklentiler Doğrultusunda Önerileri”, Türkiye Genç İşadamları Derneği Yayını.
- Yurtcan, Erdener (2007) **Yeni Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Şerhi**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayıncılık.

EK.1. TÜRKİYE GÜMRÜKLERİNDE SON YILLARDA YAKALANAN KAÇAK EŞYA DEĞERLERİ

Tablo.1. Türkiye Gümrüklerinde Son Yıllarda Yakalanan Kaçak Eşya Değerleri						
EŞYALAR	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Araç	70.067.688	51.163.803	31.902.337	86.728.941	64.733.401	52.496.505
Silah-Müh	610.572	1.361.873	1.774.714	183.163	1.017.660	-----
Tütün-İçki	11.634.300	6.102.774	10.157.418	20.422.326	31.200.218	52.407.581
Gıda	27.146.207	3.122.710	31.532.069	45.368.214	59.651.278	64.437.433
Elektronik	24.356.716	17.343.322	8.812.024	29.078.065	74.164.415	105.193.406
Akaryakıt	8.051.815	107.068.867	20.336.528	26.647.028	53.834.955	113.024.488
Zirai	396.275	68.425.752	2.183.272	1.295.049	3.301.545	-----
Tıbbi	4.665.131	17.395.228	7.029.755	8.193.495	13.755.614	-----
Tekstil	58.979.350	322.404	0.361.549	68.109.401	23.622.861	66.628.509
Makine-Parça.	4.028.194	6.132.950	16.020.571	32.521.523	13.247.861	15.818.992
Kimyevi Madde	727.122	36.235.620	371.713	483.585	11.442.305	13.024.000
Çeşitli Eşya	77.836.671	2.906.788	75.302.624	67.034.264	109.950.095	94.999.884
Değerli Maden	3.932.886	10.490.268	2.447.207	5.360.731	8.285.798	13.024.000
Döviz	3.607.223	10.000	2.890.901	802.013	8.931.204	-----
Tarihi Eser	-----	1.145.137	60.000	3.777	1.300	-----
Uyuş. Mad	228.763.627	179.352.632	158.322.775	43.803.296	60.942.391	151.003.250
TOPLAM DEĞER	524.803.777	508.580.128	292.054.505	436.034.872	618.082.899	729.034.048
Kaçak Yolcu	417	342	485	246	206	232

EK 2. YOLCU BERABERİ KİŞİSEL EŞYA LİSTESİ

A) TÜKETİM MADDELERİ

a) TÜTÜN VE TÜTÜN ÜRÜNLERİ

1- Sigaralar	400 adet
2- Sigarillolar (her biri 3 gr.dan ağır olmayan purolar)	100 adet
3- Puro	50 adet
4- Kıyılmış tütün (200 yaprak sigara kâğıdı ile)	250 gr.
5- Pipo tütünü	250 gr.

b) ALKOLLÜ ÜRÜNLER

1- Alkol derecesi % 22'yi geçen alkol ve alkollü içkiler	1 lt.
2- Alkol derecesi % 22'yi geçmeyen alkol ve alkollü içkiler	2 lt.

c) KOZMETİK ÜRÜNLER

600 ml'yi aşmamak kaydıyla kolonya, parfüm, lavanta, esans veya losyon ile 5 adet cilt bakım ürünü ve makyaj malzemeleri

ç) GIDA ÜRÜNLERİ

1- Çay	1 kg.
2- Çözülebilir hazır kahve	1 kg.
3- Kahve	1 kg.
4- Çikolata	1 kg.
5- Şekerden mamul yiyecek	1 kg.

B) DİĞER EŞYA

a) GİYİM VE YOLCULUK EŞYASI

- 1- Yolcunun giyinip kuşanmasına mahsus eşya
- 2- Yolcunun yaşantısına mahsus eşya ile seyahat eşyası

b) ELEKTRONİK /DİJİTAL EŞYA

- 1-LCD veya plazma ayırımı yapılmaksızın bir adet renkli televizyon (55 ekrana [55 ekran dahil] kadar)
- 2- Birer adet video kamera (10 adet boş kaseti ile birlikte) ve fotoğraf makinesi (hafıza kartı veya 5 adet filmi ile birlikte)
- 3- Bir adet GPS yön bulma cihazı
- 4- Bir adet dizüstü bilgisayar ya da PC, aksam ve parçaları
- 5- Bir adet radyo veya radyo-teyp
- 6- Her türlü ses ve görüntü kaydedici ve oynatıcı cihazlardan bir adet ile bu cihazlara ait toplam 10 adedi geçmemek üzere üzerine kayıt yapılabilen plak, teyp kaseti, CD, VCD, DVD
- 7- Bir adet kasetli veya oyun kartlı elektronik oyun aleti.
- 8- Tv, müzik çalar, video oynatabilme özelliğine sahip olanlar dahil olmak üzere GSM-Cep telefonu (yabancı misyon mensupları hariç iki takvim yılında 1 adet)

c) MÜZİK ALETLERİ

Elde taşınabilir müzik aletlerinden birer adet olmak üzere en çok 3 adet

ç) SPOR VE OYUN ALETLERİ

- 1- Bir adet kamp çadırı
- 2- Bir adet dalgıç takımı
- 3- Bir adet motorsuz şişirme bot
- 4- Bir adet yelken tertibatlı sörf
- 5- Bir çift yüzme paleti
- 6- Golf malzemesi (golf aracı hariç)
- 7- Yolcunun tek başına kullanabileceği özelliğe sahip birer adet olmak üzere spor yapmasına mahsus diğer spor alet ve giysileri (paraşüt ve kayak takımı dahil, deniz motosikleti ve motorlu deniz kızağı hariç)

d) SAĞLIK CİHAZLARI

- 1- Hasta yolcuya ait yatak
- 2- Maluller için hareket ettirici tertibatı bulunan motorlu, motorsuz koltuk
- 3- Şahsi tedavide kullanılan ilaçlar
- 4- Kişinin kullanımına mahsus tıbbi cihazlar
- 5- Gaz maskesi, koruyucu elbise

e) MUTFAK EŞYASI

Yolculuk esnasında kullanılacak mutfak aletleri ile birer adet küçük ev aletleri

f) DİĞERLERİ

- 1- Hac ve umreden gelen yolcuların beraberlerinde getirecekleri veya posta veya kargo yoluyla gönderecekleri, Müsteşarlık ile Diyanet İşleri Başkanlığınca belirlenecek miktarda hurma ve zezem suyu
- 2- Çocuk yolcuya mahsus bir adet çocuk arabası
- 3- Çocuk yolcuya mahsus oyuncaklar
- 4- Bir adet ütü
- 5- Bir adet bisiklet
- 6- Bir adet el dürbünü (gece görüş dürbün ve gözlükleri ile gece görüş keskin Nişancı dürbünleri hariç)
- 7- Araçla birlikte yolculuk halinde, aracın kendisine ve sürücüsünün kullanımına mahsus diğer alet ve cihazlar (Akü şarj cihazı, akü ile çalışan otomobil süpürgesi, akü ile çalışan buzluk vb.)
- 8- Kişisel kullanıma mahsus kitap veya benzeri basılı yayın
- 9- Yolcunun beraberinde olmak kayıt ve şartıyla evcil hayvanlardan toplam 2 adet veya 10 adet akvaryum balığı (veteriner sağlık raporu, orijin ve aşı belgesi ile varsa kimlik ve eşgal belgesi ibrazı şartı ve veteriner kontrolü kaydıyla)

ÖZGEÇMİŞ

İlhan ÇOPUR, 24 Eylül 1982 tarihinde Gümüşhane’de doğmuştur. İlk ve Orta Öğrenimini Gümüşhane’de sırasıyla, Dumlupınar İlköğretim Okulu’ndan 1993 yılında, İmam Hatip Lisesi Orta kısmından 1996 yılında, Gümüşhane Adalet Meslek Lisesi’nden 1999 yılında tamamlayarak mezun olmuştur. Lisans Eğitimini, 2003 yılında başladığı Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünü 2007 yılında tamamlamıştır. İş hayatına 2002 yılında Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatında Memur olarak başlamış olup halen Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Uludağ Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğüne bağlı Gemlik Gümrük Müdürlüğünde Muayene Memuru olarak görev yapmaktadır.